De assimilationis pronominis relativi usu qualis fuerit apud Theophrastum, Polybium, Dionysium Halicarnaseum.

Dissertatio inauguralis

quam amplissimi philosophorum Vratislaviensium ordinis

consensu et auctoritate

ad summos in philosophia honores

rite capessendos

die VI mensis Martii anni MCMVI hora 11 1/2

publice defendet

Paulus Roesler

Silesius.

Idem oratione ostendet,
quanta sit utilitas quaestionum grammaticarum.

Vratislaviae
R. Nischkowsky
MCMVI.

De dissertatione probanda ad ordinem rettulit
Riccardus Foerster.

Riccardo Foerstero

sacrum.

Prooemium.

Priusquam demonstremus, qualis fuerit usus attractionis rel. in scriptis Theophrasti, Polybii, Dionysii Halicarnasei, nonnulla de eius natura atque historia quoad explorata est, nobis praefanda videntur, ut firmum quaestionibus fundamentum ponatur atque res in dissertatione ipsa explicatae melius perspiciantur.

Praemittimus indicem scriptorum quae materiam praefationis nobis suppeditaverunt.

Omnium poetarum Graecorum usum attractionis rel. perquisivit R. Foerster in libro celeberrimo qui inscribitur:

Quaestiones de attractione enuntiationum relativarum qualis quum in aliis tum in Graeca lingua potissimumque apud Graecos poetas fuerit, Berolini 1868.

Foerster primus totam indolem attractionis relativae perspexit; librum illius et in universa natura et in usu singulorum poetarum Graecorum explicando unicum sequar. In hoc opusculum Foerster intexuit dissertationem quam duobus annis ante Vratislaviae 1866 „*de attractionis usu Aeschyleo*“ scripsit. Antiquiores sunt commentationes:

A. F. Kleinschmidt, Quaestionum de attractione quam dicunt particula prima, Einladungsschrift zu der Feier des Schroederschen Gymnasiums zu Torgau 1847.

Isid. Krause, De duorum attractionis generum usu apud tragicos, Vratislaviae 1863.

F. Dietrich, qui scripsit „*De attractionis pronominis relativi usu Sophocleo, Darmstadii 1873*“ rem absolutam fere recoxit.

Ad consuetudinem in titulis declarandam Foerster in libro illo maiore in paginis 37, 90, 91 nonnulla attractionis exempla dialecti Atticae, Doricae, Aeolicae protulit. Alia diversarum dialectorum exempla exscripta idem mihi utenda permisit. Nec vero ipse Corpus Inscriptionum de hac re non inspexi. — Ex titulis Atticis omnia fere exempla congessit:

Schmolling, Über den Gebrauch einiger Pronomina auf attischen Inschriften, Programm des Kgl. Marienstifts-Gymnasiums zu Stettin, II. Teil 1885, pp. 2—11, 18.

Meisterhans in „Grammatik der attischen Inschriften, Berlin 1888", p. 197—199 feliciter comprehendit quae de attractionis rel. in titulis Atticis usu cognita sunt.

Usum prosaicorum Foersteri studiis incitati demonstraverunt:

Oswaldus May, De attractionis usu Herodoteo, Vratislaviae 1878.

Carolus Bohlmann, De attractionis usu et progressu, qualis fuerit in enuntiationibus relativis apud Herodotum, Antiphontem, Thucydidem, Andocidem, Lysiam, Vratislaviae 1882.

Carolus Reisert, Zur Attraction der Relativsätze in der griechischen Prosa. I. Teil: Allgemeines. Herodot, Neustadt a. d. Haardt 1889. II. Teil: Thucydides, ibid. 1890.

Albertus Proske, Quaestionum de attractionis apud Xenophontem usu pars prior, Gr.-Strehlitz O.-S. 1869.

Gustavus Graeber, Die Attraction des Relativums bei Xenophon, Elberfeld 1885 (Programm des Martineums zu Breklum).

Ernestus Ricc. Schulze, De attractionis pronominis relativi apud oratores Atticos recentiores (Isocratem, Isaeum, Demosthenem, Aeschinem, Lycurgum, Hyperidem, Dinarchum) usu et formis, Bautzen 1882.

Franciscus Ludovicus van Cleef, De attractionis in enuntiationibus rel. usu Platonico, Bonnae 1890.

Henricus Schindler, De attractionis pronominum rel. usu Aristotelico, Vratislaviae 1892.

Adolphus Duwe, Die Attraction des Relativums bei Procop von Caesarea, Jever 1898.

Nonnulla de usu prosaicorum adnotavit Foerster in opusculo maiore de attractione relativa composito, pp. 34—38, 42, 48, 90, 91 cet.; idemque in commentatione ante hos quinque annos scripta: „Die Casusangleichung des Relativpronomen im Lateinischen“, Annal. Fleck., Vol. suppl. XXVII pp. 190 sqq. qua non pauca ex Novo Testamento exempla protulit.

Perquisita igitur sunt e scriptis prosaicorum scripta historiographorum Herodoti, Thucydidis, Xenophontis et oratorum Antiphontis, Andocidis, Lysiae, Isocratis, Isaei, Demosthenis, Aeschinis, Lycurgi, Hyperidis, Dinarchi et philosophorum Platonis, Aristotelis, e posteris Procopii, rerum scriptoris.

Quibus quaestionibus iam subiungo commentationem de usu Theophrasti, Polybii, Dionysii Halicarnasei, ut lacuna quae hiat inter Aristotelem et Procopium, in parte quidem expleatur. Inter scriptores quorum quidem opera servata sunt, si aetatem et ambitum respicimus, hi tres sunt gravissimi. Epicuri reliquias breviter tangam. De reliquis, ubi tempus mihi permiserit, agere pergam.

Iam ad incrementa attractionis vel ut melius dicitur assimilationis pronominis relativi breviter enarranda me converto.

Vetustissimis[1]) temporibus ordinatio sententiarum paratactica erat, quippe quae pari vi pronuntiarentur. Quo magis autem lingua colebatur, eo magis eius ingenium postulabat, ut enuntiationes quae rerum gravitate ac pondere eminebant, duces fierent ceterarum quae comitum munere fungerentur, utque enuntiationes illae quae sensu cohaerebant, etiam in dictione magis comprehenderentur. Quo factum est, ut pronomen ὅς, quod olim plane demonstrativum erat, in sententia per se constanti (exceptis formulis οὐδ’ὅς, ἦ δ’ὅς aliisque) non iam adhiberetur, sed ad nomen alterius sententiae acclinatum naturam relativam indueret. Enuntiationes autem rel. ipsae in duo genera discesserunt, ubi apparuit eas quoque vi atque gravitate differre et cum sententia regenti magis aut minus cohaerere. Validius enuntiationum genus libertatem et integritatem structurae retinuit, alterum autem minoris momenti genus dicioni sententiae superioris se permisit et cum structura

1) Cfr. Foersteri (libr. mai.) pp. 1—4.

illius confluxit. Nam si enuntiatio relativa parva ac debilis erat, facillime fieri potuit, ut, cum levissimum argumentum quod in illa inerat, exprimebatur, mens atque lingua haererent in structura sententiae regentis, et pronomen relativum a constructione sui enuntiati recedens in eundem casum in quo notio regens sententiae superioris posita erat, attraheretur vel huic casui assimilaretur.

Iam[1]) antiquissima aetate simplex quaedam attrahendi ratio in Homeri Odyssea cernitur. Invenimus illic exempla, ut κ 113 τὴν δὲ γυναῖκα εὗρον ὅσην τ'ὄρεος κορυφήν, κατὰ δ'ἔστυγον αὐτήν, quod ortum est ex ὅση τ'ὄρεος κορυφή (scil. ἐστιν); ι 325 τοῦ μὲν ὅσον τ'ὄργυιαν ἐγὼν ἀπέκοψα παραστάς, dictum pro ὅσον τ'ὄργυιά ἐστιν. Talia enuntiata verbo substantivo omisso quasi tam inermia sunt, ut structurae sententiae superioris se dedant; una cum pronomine relativo nomen subiecti in casum obliquum abit. Praeter haec quattuor exempla in Odyssea inveniuntur: ι 322, κ 167, κ 517, φ 172. Semper agitur de enuntiationibus quae a nominativo pronominis rel. amplioris (ut οἷος, ὅσος, ἡλίκος, ὅσπερ cet.), non a pronomine ὅς incipiunt, quae nomen continent quod subiecti vices gerit et saepe attributo determinatum est, quae praedicato essentiali carent. Homerus pronomina ὅσος et οἷος talibus in enuntiatis assimilavit, Sophocles et Euripides singulis locis (Soph. Trach. 444; Eurip. Or. 1112) pronomen οἷος, Aristophanes quinque locis (Ach. 384, Eq. 978, Nub. 349, Ach. 703, Eccl. 465) pronomina οἷος, οἱόσπερ, ἡλίκος. In titulis eiusmodi exempla non inveniuntur, satis crebra autem exstant in prosa oratione[2]): apud Thuc. VII 21, 3; Xen. Hell. II 3, 25. Mem. II 9, 3. III 8, 2; Plat. Soph. p. 237 C. Symp. p. 220 B. Parmen. p. 161 B; Aristot. Hist. animal. p. 554b 30. De generibus anim. p. 757a 24/5 etc. Probl. p. 945a 21 et 23; apud Lucianum Tox. c. 11, alios. Nonnunquam subiecti nominativus remanet, pronomen rel. solum assimilatur, ut Aristot. Metaph. p. 1085a 33 καὶ ἄλλης ὕλης οἵας τὸ πλῆθος, ἀλλ' οὐ

---

[1]) Cfr. Foerster, de attr. rel. pp. 32—34.

[2]) Cfr. Foerster, de attr. rel. p. 34; Reisert, Relativattr. bei Thucydides p. 74; Proske, de attr. apud Xenoph. usu pp. 9/10; Schindler, de attractionis usu Aristotelico pp. 31—33.

πλήθους. Attractio perfecta fuisset, si dictum esset: οἵας τοῦ πλήθους, sed nescio an hoc claritati orationis nocuisset. In aliis enuntiatis rel. subiectum quidem non exstat, sed adest praeter pronomen relativum determinatio quaedam, ut Xen. Hell. I 4, 16 τοῖς δ'αὐτοῦ ἐχθροῖς (ὑπάρχειν) τοιούτοις δοκεῖν εἶναι οἵοισπερ πρότερον h. e. οἷοίπερ πρότερον ἔδοξαν εἶναι; Aristot. de caelo p. 271a 6 ἔπειτ' εἴ τις ὑπολαμβάνει τὸν αὐτὸν εἶναι λόγον ὅνπερ ἐπὶ τῆς εὐθείας, καὶ ἐπὶ τῆς περιφεροῦς (. . . .) τὴν ἐπὶ τῆς εὐθείας λέγει (= ὅσπερ ἐπὶ τῆς εὐθείας ἐστίν).

Meteor. p. 355a 7: ἢ τὴν ἄνοδον τοιαύτην οὖσαν οἵανπερ τῇ γιγνομένῃ φλογί, ... (= οἵαπερ τῇ γιγνομένῃ φλογί ἐστιν) aliaque.

Simpliciora autem et simplicissima in hoc attractionis genere sunt ea exempla, in quibus nihil nisi pronomen relativum amplificatum remansit, nomen subiecti aut alia omnino non exstant. Primum huiusmodi exemplum occurrit apud iambographum Simonidem Amorginum[1]), in cuius carmine ‚περὶ γυναικῶν‘ inscripto legimus: ἑταῖρον ὁντινῶν ἐδέξατο. Nequaquam hic dubitari potest quin ὁντινῶν ad formam ὁστισῶν ἦν vel εἴη redeat. Itaque in amplioribus quoque exemplis quae subiectum exhibent, attractio certe statuenda est. Relativa illa ampliora, ubi sola remanserunt, pronominis indefiniti vim induerunt. Apud poetas alia huiusmodi exempla non exstant, sed in titulis temporum posteriorum nonnulla sunt[2]) aeque atque in scriptis prosaicorum Herodoti, Thucydidis, Xenophontis, Lysiae, Demosthenis, Platonis, imprimis Aristotelis. Pro indefinitis ita in prosa adhibentur pronomina relativa ampliora ὅσος, ὅστις, ὁστισδή, ὁστισοῦν, ὁποιοσοῦν, ὁποτεροσοῦν, ὁποσοστισοῦν, ὁποιοστισοῦν.

Maxime autem explicationis indiget alterum attractionis rel. genus usitatissimum quod huic succedit et cognatum est, quod non restringitur usu pronominis amplificati neque coercetur enuntiatis quae verbo essentiali carent, sed plerumque in simplici forma pronominis ὅς admittitur et in quovis fere

---

[1]) Foerster p. 35.

[2]) Prosaicorum ab Herodoto usque ad Aristotelem et titulorum exempla collegerunt Foerster pp. 35—37; May, De attr. usu Herodoteo pp. 14—21; Reisert, De attr. usu ap. Herod. p. 41; Proske, pp. 9/10; Schindler, p. 30; Duwe, De attr. usu Procopii p. 6.

verbo enuntiati relativi adhibetur. Semper fere in hoc genere accusativus pronominis in genetivum aut dativum conversus est. Minus frequentes et simpliciores sunt enuntiationes eae quarum pronomen ex accusativo in dativum abiit. Neque enim tot notiones cum dativo construuntur quot cum genetivo, et minus crebrae occasiones ad fines eodem dilatandos sese obtulerunt. Perraro nominativus pronominis attractionem passus est; namque, ut casus agentis, magis se defendere potest quam accusativus patientis. Nusquam ea nominativi attractio in poesi invenitur[1]). Plane singularia sunt exempla alterius cuiusdam speciei posterioris, in qua dativus relativi in genetivum transiit. Novem certa documenta[2]) huius usus adhuc reperta sunt. Haec omnia exstant in scriptis prosaicorum, nullum in poesi aut in titulis. Quae plane singularis attractio

---

[1]) In titulis duo loci reperiuntur, quos infra afferam. Exempla quae apud prosaicos occurrunt, collegit Schindler p. 90. Sunt haec: Herod. I 78; Thucyd. VII 63, 3; Ps. Hippocr. *π. γυν.* I c. 30; Demosth. XXI 151 et LVII 46; Isocr. IV 7 et II 25; Antiph. VI 4; Aesch. I 90; Plat. Pol. V 465 D, Theaet. 158 A, Phaed. 69 A; Aristoteles vicies bis, Procopius (cfr. Duwe p. 17) decies nominativum assimilaverunt, hi ergo saepius, sed plerumque in simplicibus enuntiatis quae proxime ad formulas accedunt. Haud raro viri docti talem assimilationem statuerunt, ubi agnoscenda non est, velut Reiskius, qui apud Libanium t. II p. 25, 12 verba *ἀντὶ γὰρ ὧν εὖ ἔπαθον* perperam idem valere dicit atque *ἀντὶ τούτων οἵ*, or. t. II p. 579, 3 *τοῖς ἀφικόσιν ἐν οἷς ἀφεῖντο* (ita scribere vult pro *ἀφεῖτο*) *τῶν ἀφέντων τὴν ἀδικίαν ἰδών* verba *ἐν οἷς ἀφεῖντο* pro *ἐν τούτοις οἳ ἀφεῖντο* posita censuit, cum *ἐν οἷς* sit, ut Foerster t. III 459, 16 observavit, idem atque in eo quod. Vel Henricus van Herwerden t. I 85, 2 (ed. Foerster) *ὃ προσέπεσε τῇ κεφαλῇ* pro *ὃ* perperam coniecit *ᾧ* (cf. Foerster t. III p. XIV).

[2]) Xenoph. Cyrop. 5, 4, 39 *ἤγετο δὲ καὶ τῶν ἑαυτοῦ τῶν τε πιστῶν οἷς ἥδετο καὶ ὧν ἠπίστει πολλούς.*

Aeschin. 2, 117 *παρ' ὧν μὲν βοηθεῖς οὐκ ἀπολήψει χάριν.*

Plat. Gorg. 509 A *ὧν ἐγὼ ἐντετύχηκα, . . . , οὐδεὶς κτλ.*

Prot. 361 E *ὧν ἐντυγχάνω πολὺ μάλιστα ἄγαμαι σέτ*

Theaet. 144 A *ὧν δὴ πώποτε ἐνέτυχον — . . . — οὐδένα κτλ.*

Pol. VII 531 A *εἰ μὴ μάλα γέ τινες ὀλίγοι ὧν ἐγὼ ἐντετύχηκα.*

Epist. VII 327 A *οὐδεὶς πώποτε ὧν ἐγὼ προσέτυχον νέων.*

Aristot. Anal. post. 76a 37 *Ἔστι δ'ὧν χρῶνται ἐν ταῖς ἀποδεικτικαῖς ἐπιστήμαις, τὰ μὲν ἴδια ἑκάστης ἐπιστήμης, τὰ δὲ κοινά.*

Theophr. hist. 6, 8, 1 *ταῦτα γὰρ ὧν οἱ στεφανηπλόκοι χρῶνται, πολὺ ἐκτρέχει τῶν ἄλλων.*

locum non habet, nisi indoles enuntiati rel. ei maxime idonea est. Apud Procopium Caesareensem[1]), rerum scriptorem, dativum uno loco etiam in accusativum conversum videmus. — Hoc alterum de quo nunc agimus, vulgare attractionis genus ex iis enuntiatis relativis in quibus verbum deest aut potius mente e sententia superiore supplendum est, duxisse originem consentaneum est. Inter enuntiationes relativas quae verbo utuntur, attractio illa primum ac facillime occupavit breves enuntiationes et eas quae necessarium supplementum ac determinationem essentialem sententiae regenti suppeditant. Praedicatum harum enuntiationum rel. plerumque in indicativo, non in coniunctivo aut optativo positum est. Generale verbum, ut copulativum, aut verba ἔχειν, λέγειν, εἰδέναι, attractioni illi magis favet quam verbum aliquod praegrave aut singulare. Praedicatum compositum, i. e. verbum finitum cum infinitivo aut participio coniunctum attractioni magis obstitit et casum pronominis rel. firmius retinuit quam praedicatum simplex. Satis etiam perspicuum est accusativum obiecti in quo latet notio patiendi, multo facilius attractionem pati quam accusativum subiecti; namque hic vices gerit nominativi quocum coniungitur sensus agendi. Multum interest, utrum genus pronominis sit neutrum an femininum vel masculinum. Namque „illi generi rei magis notio, his personae magis inhaeret. Persona vero facilius quam res se tutatur“[2]). Difficilius pronomen relativum attractioni obnoxium fit, si id altero nomine sive praedicative sive attributive apposito determinatur. Etenim pariter cum pronomine relativo huius ipsius praedicatum aut attributum, quod conforme esse solet, assimiletur oportet. Attributivae vel adiectivae enuntiationes relativae, dico eas quae per concordiam structae ad nomen aliquod enuntiati regentis pertinent, ad attractionem multo minus idoneae sunt quam quae per rectionem sine ullo adminiculo e vocabulo enuntiati regentis (sive e praepositione sive nomine sive verbo)

---

[1]) B. V. I, 5 p. 335, 10 *αὐτὸν — φασὶν ἐρέσθαι τὸν κυβερνήτην, ἐπὶ τίνας ποτὲ ἀνθρώπων ἰέναι κελεύοι. καὶ τὸν ὑποκρινάμενον φάναι δηλονότι ἐφ'οὓς ὁ θεὸς ὤργισται (ἐφ'οὓς = ἐπὶ τούτους οἷς)*, nisi hoc loco cum Foerstero *οἷς* legendum est *(= ἐπὶ τούτους οἷς)*; cfr. Duwe p. 9.

[2]) Cfr. Bohlmann, p. 4.

pendent. Bellorum Persarum temporibus alterum illud attractionis genus in lingua Graeca apparet. Fines huius attractionis primum angusti continuata et aucta consuetudine proferebantur et firmabantur. In tempus attrahebantur etiam longiores enuntiationes. Attractio aliud post aliud obstaculum in enuntiatione relativa superabat; minimum semper valuit in iis enuntiationibus relativis quae nihil aut parum ad sensum sententiae superioris conferebant vel cum vi et distinctione proferebantur, quoniam indoles illarum naturae huius constructionis obluctabatur. Libanii fere aetate, ut Foerster me monuit, hoc attractionis genus rursus magis enuntiationibus substantivis coercebatur, quas prius etiam occupasse videtur. Magis magisque medio aevo haec consuetudo obrigescebat, donec vera vividae attractionis vestigia non iam invenirentur. — Sine dubio universa attractio relativa fluxit e fonte naturali sermonis populi. Oratio prosa est domicilium omnis attractionis, poesis multo minus illa utitur.

Vulgare attrahendi genus apud poetas non ubique sed in iis dicendi formis invenitur, quae ad sermonem cotidianum redeunt aut cum eo cohaerent, in fabularum scilicet dialogis, in poesi iambica vel choliambica, epigrammatica, perraro in didactica, minime in carminibus epicis, elegiacis, lyricis (in partibus fabularum choricis).

Apud Aeschylum[1]) primum haec attractio invenitur. In Epicharmi fragmento n. 170 (Kaibel) v. 5 et 6, quos Kaibelius ita scribit, ut attractio exstet: οὐκ ἄρ' ἔμολε πρᾶτον οὐδέν; — οὐδὲ μὰ Δία δεύτερον, τῶνδέ (γ') ὧν ἁμὲς νῦν ὧδε λέγω μέλλει τάδ' εἶν (iam G. Hermannus et Mullachius coniecerunt: τῶν δέ γ' ὧν ἄμμες νυν ὧδε λέγομες; Foerster vero secundum vestigia librorum optimorum Diogenis Laert. (III, 10) conformat: οὐκ ἄρ' ἔμολε πρᾶτον οὐδὲν οὐδὲ μὰ Δία δεύτερον τῶν θεῶν. Ἁμὲς νῦν ὧδε λέγομες), lectio tam corrupta mihi videtur, ut certi quidpiam statui nequeat. Deest vero attractio in fragmentis lyricorum Alcmanis, Sapphus, Bacchylidis, Timothei, Isylli, in hymnis Delphicis et in omnibus reliquis fragmentis quae novissima aetate Foersteri quaesti-

[1]) Cfr. Foerster, de attr. Aeschyl., dissert. pp. 4—16; idem, de attr. rel., lib. mai. pp. 58/59.

onibus iam publicatis inventa sunt. Pindari Pyth. X, 61 τῶν δ'ἕκαστος ὀρούει, τυχών κεν genetivus τῶν ab ipso verbo ὀρούει postulatur, quod similiter structum est atque ὁρμᾶσθαι apud Homerum Il. XXI, 595 Πηλεΐδης ὡρμήσατ' Ἀγήνορος (fortasse notio affinis τυχών hanc struendi rationem commendavit, sed de attractione cogitare non opus est, cf. Friese, De casuum singulari apud Pind. usu, diss. Berol. 1866, p. 69).

In fabulis Aeschyleis attractio radices nondum alte egit. Octies admissa est. Septem enuntiationes attractae substantivi generis sunt, una adiectivi. Semper conspicitur forma pronominis neutrius pluralis ex accusativo ἅ in genetivum ὧν transmutata, semel ὑφ' ἧς (Cho. 741 δόμοις δὲ τοῖσδε παγκάκως ἔχει — φήμης ὑφ' ἧς ἤγγειλαν οἱ ξένοι τορῶς); nusquam accusativus in dativum abiit. Praedicatum enuntiationis relativae quod semper in indicativo positum est, simplex et commune est. Decem locis attractio omissa est. — Magnus deinde apud Sophoclem[1]) progressus cernitur. Unum et sexaginta enuntiata relativa attracta invenimus. Enuntiationes attractionem non expertae vix dimidiam attractarum partem (26) explent. Latior quoque usus apparet. Tria genera et uterque numerus pronominis relativi attractioni obnoxia fiunt. Accusativus pronominis non modo in genetivum, sed etiam in dativum attractione traductus est; ὧν sex locis iam masculini aut feminini generis est. Ampliores quoque relativi formae ὅσπερ, οἷος, ὅσος, ὅστις assimilatae sunt. Iuncturis ἀνθ' ὅτου et ἀνθ' ὧν iam formularum instar Sophocles ita utitur, ut relativo absolute posito argumentum totius enuntiati complectantur. Quod vides e. g. Oed. Col. 967 οὐκ ἂν ἐξεύροις ἐμοὶ — ἁμαρτίας ὄνειδος οὐδὲν ἀνθ' ὅτου τάδ' εἰς ἐμαυτὸν τοὺς ἐμούς θ'ἡμάρτανον. Praedicatum nonnunquam est verbum agendi aut patiendi et non tantum indicativo, sed etiam quater coniunctivo (particula ἄν duobus locis adiecta) et semel optativo continetur. Semel verbum finitum et infinitivum (Oed. R. 645[2]) ἀλλ' ἀραῖος, εἴ σέ τι — δέδρακ', ὀλοίμην, ὧν ἐπαιτιᾷ με δρᾶν), semel participium et verbum auxiliare in enuntiatione attracta animadvertitur (Trach. 399[3]) ἦ καὶ τὸ πιστὸν

---

[1]) Foerster, de attr. rel. pp. 60—70.

[2]) Foerster p. 63. [3]) Foerster p. 62.

τῆς ἀληθείας νέμεις; — ἴστω μέγας Ζεύς, ὧν γ'ἂν ἐξειδῶς κυρῶ). Quattuor partes enuntiationum attr. substantivi generis sunt, una pars adiectivi generis. Ambitus quoque enuntiationum auctus est. Intervallum complurium vocum iam non impedit quominus enuntiatum relativum attrahatur. — At Euripides[1]), Sophoclis aequalis, attractione non modo multo rarius usus est, sed etiam hanc consuetudinem angustioribus finibus continuit. — Rarius quam vel Aeschylus, Euripides pro rata parte attractionem adhibuit. 30^{ies} accusativus pronominis rel. attractione commutatus est (27^{ies} in genetivum, 3^{ies} in dativum abiit), 58^{ies} remansit. In attractione cernuntur ὧν, ἧς, οἷς; ὧν semper est generis neutrius neque unquam in formula adhibetur; amplior pronominis rel. forma ut ὅσος, ὅσπερ numquam assimilata invenitur. Nusquam apud eum attractio animadvertitur in enuntiatione, cuius praedicatum in coniunctivo aut optativo positum est, nusquam participium cum verbo finito coniunctum est. Semel in enuntiatione attracta apparet infinitivus passivi. — Amplior pro usu Sophocleo etsi non frequentior est attrahendi usus in comoediis Aristophanis[2]). Primum occurrunt formae pronominis assimilatae οὗ (neutr.), ᾧ (masc.), αἷς; forma ὧν quae repraesentat genus femininum aut masculinum, pro rata parte apud Aristophanem saepius assimilata est quam apud Sophoclem. Quovis verbo agendi enuntiatum relativum comprehendi potest. Ambitus quoque enuntiationum attractarum amplior invenitur, non modo notiones adverbiales saepius insunt, sed uno loco etiam subiectum tripertitum, duobus aliis locis participiis exaggeratum apparet. — E frustulis quae e poeseos operibus saeculi IV servata sunt[3]), iterum progressum conicere possumus. In carminibus poetarum elegiacorum huius temporis nulla quidem exempla attractionis adhibitae sunt, — sed ars dramatica exempla novae indolis praebet. In tragoedia quae Rhesus inscribitur, enuntiationem rel. attractam deprehendimus, in qua praeter pronomen rel. etiam nomen praedicative appositum ex accusativo in genetivum transmutatum est (848 τίς οὖν

---

1) Vide Foerster pp. 70—77.

2) Foerster pp. 77—82.

3) Foerster p. 83 sqq.

τέτρωται, τίς τέθνηκε συμμάχων — τῶν σῶν μολόντων ὧν σὺ πολεμίων λέγεις); et apud poetas comicos IV saeculi latius adhuc attractio patet, dico apud Antiphanem, Eubulum, Amphidem, Alexidem, Mnesimachum, Timoclem, Philemonem, Menandrum[1]), Batonem, Sosicratem. Qui ipsi quattuor omnium enuntiationum rel. partes attractioni obnoxias reddiderunt (29 : 7), quod valde dubito an non alius scriptor sive poetarum sive prosaicorum sibi concesserit. In fragmentis illorum comicorum praeter ὧν (neutr. et semel masc.), ὧνπερ (semel), ἧς (ter), οἷς (quater occurrens) etiam οὗ generis masculini semel occurrit, quam formam antea nondum in attractione deprehendimus. Praeter verba quibus notio magis communis inest, in enuntiationibus attractis inveniuntur etiam verba ut αἱρεῖν, γαμεῖν, πίνειν. Ter praedicatum enuntiati relativi in coniunctivo positum est. Apud Alexidem in enuntiatione relativa attracta verbum finitum πάρειμι cum participio φέρων coniunctum reperitur. Locus est Παμφίλης fragmenti I (M. III p. 461): τί μᾶλλον συμφέρει ὧν νῦν φέρων πάρειμι. Prius talis enuntiatio non cernitur; namque enuntiatio illa Sophoclea, Trach. 399[2]): ἦ καὶ τὸ πιστὸν τῆς ἀληθείας νέμεις; — ἴστω μέγας Ζεύς, ὧν γ᾽ ἂν ἐξειδὼς κυρῶ, quae comparari potest, iuxta participium non verbum finitum per se constans sed auxiliare exhibet[3]). — In carminibus epicis et lyricis, quae inde ab Alexandrina aetate usque ad sextum post Christum saeculum exstant, nulla fere attractionis admissae exempla reperiuntur. Paucissima enim exempla quae apud Apollonium Rhodium, Nonnum, Tryphiodorum occurrunt, nequaquam in locis epicis sed in dialogis sunt, excepto uno levissimo enuntiato quod legitur apud Claudianum in Γιγαντομαχίας fragmento v. 24 ἀλλὰ πεσόντες — αὐταῖς αἷς φορέεσκον ἐτυμβεύοντο βολῇσι (exemplum quod exstat Scymn. perieg. v. 790: διὰ τὸ πλῆθος ὧν ἔχει πευκῶν incertum est, quia in metaphrasi

---

1) Foerster pp. 86—90. Nova exempla non prodierunt.

2) Cf. Foerster p. 62.

3) Apud Nicetam Engenianum, qui post medium fere saeculum duodecimum scripsit, de Dros. et Char. am. loco II, 167 *τούτων μηδὲν ἄρρητον λίπῃς — ὧν γεγραφὼς ἔπεμψας πρὸς τὴν παρθένον*, relativum e participio et simul e verbo finito pendet.

traditum est); in lyricis autem carminibus Theocriti, Moschi, in hymnis Cleanthis Stoici, Porphyrii, Orphicis, in Anacreonteis nusquam attractio cernitur. — Singula exempla eaque simplicissima exstant apud duos poetas didacticos[1]) Servilium Damocratem, Plinii Maioris aequalem, et Manethonem. — Satis saepe attractio adhibita est in eo poesis genere quod orationi solutae proximum est, in iambico scilicet vel choliambico[2]). Apud Phoenicem Colophonium, qui fuit quarto ante Christum saeculo exeunte, in uno fragmento viginti unum versus amplexo duo exempla attractionis exstant.

Apud Herondam, quem ipse perquisivi, tribus locis attractio adhibita est. 5, 28 legimus τι δρῶντα τῶν σὺ μὴ θέλῃς (scil. δρᾶν); bis occurrit ὧν λέγω 4, 43 . . μή τιν' ὤρην ὧν λέγω πεποίηται; 5, 50 ὡς ἤν τι τούτων ὧν λέγω παραστείξῃς . . . Ac posteriore tempore apud Babrium in μυθιάμβοις vel apologis novem locis attractio reperitur admissa. Enuntiatio quam ibi legimus 120, 5 ἰατρὸς εἶναι φαρμάκων ἐπιστήμων οἵων τάχ' οὐδεὶς οἶδεν οὐδ' ὁ Παιήων, ὃς Ὄλυμπον οἰκεῖ καὶ θεοὺς ἰατρεύει demonstrat fines attractionis etiam latiores esse quam apud Aristophanem. In illa enim enuntiatione attracta subiecti quod est bipertitum, membro alteri novum enuntiatum relativum adiectum est, quod proxime accedit ad usum prosae orationis. — Dictio quoque epigrammatica[3]), quippe quae humilior sit, hanc attractionem admisit. Reperiuntur exempla, quamvis haud multa, in epigrammatis inde a Theocrito usque ad Byzantinorum aetatem. Duo exempla sunt apud Theocritum, unum apud Bionem in idyllio, quod epigrammati propinquum est, tria in epigrammatis Meleagri Gadareni, singula apud Nicarchum, Ammianum, Stratonem, Lucianum, Diogenem Laertium, Apollinarium, duo apud Metrodorum grammaticum; alia exempla occurrunt in epigrammatis quae dicuntur adespotis, quorum 6 in lapidibus leguntur.

---

[1]) Foerster p. 94.

[2]) Ibidem pp. 94—96.

[3]) Ibidem p. 97—100.

In epigrammatis lapidum a Foerstero nondum adhibitis sed a Georgio Kaibelio publicatis haec exstant attractionis exempla:

Substantivi generis sunt:

n. 95, 6/7 (inscr. Attica)

σιγῆι δὲ κρύ]πτω, οἵας χάριτάς μοι ἀπέδωκα[ν,
ἀνθ' ὧν ἤμελλον π]αρὰ τῶν παίδων κομίσεσθαι.

n. 815, 7 et 10 (inscr. Cretensis)

ἀνθ' ὧν δ'ἐνχρονίσας ἐπετήσιον οὐκ ἀπέδωκεν, —
. διπλῆν σοι τήνδε πόρεν θυσίαν.

Adiectivi generis:

n. 344, 12 (inscr. in Mysia prope Hadrianos inventa)

. . . παίδων χάριν ὧν τέκον αὐτοί.

n. 502, 9 (prope Thebas inventa)

χωρὶς τοῦ παιδὸς πατέρος οὗ ἔχω κατὰ γαστρός.

n. 555, 6 (inscr. Bononiae inv.)

εἵνεκεν εὐνοίης ἧς ἔχε πιστο[τ]ά[τ]ης.

n. 722, 6 (inscr. Romae inventa)

ἧς ἔσχον σπουδῆς ἐπὶ σοὶ νῦν κατέχεις χάριτα.

n. 776, 3/4 (Athenis in arce)

. . . ὧν ἐπόνησεν — μοῖραν ἀπαρξαμένη κτεάνων,
τιμῶσα χάριν σήν.

n. 778, 2 (Calymnae in oppido insulae cognominis)

ἔργων ὧν ὁ πατὴρ ἐργά[σ]σατο τὴν δεκάτην σοι.

n. 803, 3/4 (inscr. Deliaca)

. . . οὕνεκα τῶν πρίν — ὧν πάθον εἱαθεὶς ἐξ σέθεν οἶδα χάριν,

n. 933, 5 (Athen.)

ἑξ]ήκονθ' ἱ[ερ]ῶν ὧν ἔλαβον στεφάνων

n. 947, 9/10 (Romae inv.)

. . . καὶ [σεμνῶ]ν εἰμ[ι] προφήτης — ὧν γε προεῖπα θεῶν.

Etiam in oraculis Sibyllinis[1]) attractio animadvertitur, quamvis raro. — Apud Gregorium Nazianzenum[2]) in epigrammatis et sententiis et narrationibus de vita ipsius at-

---

[1]) Foerster p. 101.
[2]) Ibid. pp. 101—105.

tractionem hic illic adhibitam videmus; nulla fere huius constructionis vestigia sunt in carminibus eius lyricis et didacticis. Omnibus poetis qui ab Alexandrina aetate usque ad tempora Byzantina erant, iisdem fere legibus usus attractionis rel. coercebatur ac dramaticis aetatis classicae. Prioribus saeculis aetatis Byzantinae[1]) attractio invenitur in epigrammatis Palladae (bis), Macedonii Consulis, Sophronii (singulis locis). Apud Paulum Silentiarium in descriptione S. Sophiae vel potius illius praefatione iambica duae enuntiationes (ab ἐξ ὧν incipientes) attractae sunt; duo similes loci (ἐξ ὧν et μηδὲν ὧν) exstant apud Georgium Pisidam in dialogo; in fragmentis Pisidae a. MDCCCIC a Leone Sternbachio publicatis nulla repperi attractionis exempla. Poetarum qui inde a saeculo XII fuerunt, alii dictionem classicam aut omnino vetustiorem imitati usum quoque attractionis e pristina aetate receperunt[2]), alii veterum plane immemores et dictione metroque orationi pedestri suorum temporum adhaerentes suae aetati consuetudinem attrahendi refrigescentem debebant. In fragmento Danaes, quod ad priorem rationem pertinet, quodque falso Euripidi attribuebatur, unus attractionis adhibitae locus consuetudini Euripideae convenit, etsi contra usum classicum in epica prologi narratione invenitur. In locis quos exhibent στίχοι πολιτικοί Georgii Lapithae, similitudines cum exemplis Gregorii Nazianzeni dignoscimus, quem non dubium est quin ille diligenter legerit et imitandum sumpserit. Alterum quem modo indicavi usum ostendunt carmina Theodori Prodromi, Nicetae Eugeniani, Ioannis Tzetzae, Constantini Manassis, Manuelis Philae[3]). Apud hos poetas attractio satis crebro admittitur, quippe qui dictionem magis pedestrem quam poeticam habeant. Longe autem plurima enuntiata attracta sunt ea, quae verbo dicendi primae personae continentur, quaeque respondent Latinae constructioni *quo (quibus)*

---

[1]) Foerster, p. 105.

[2]) Ibid. p. 107.

[3]) Ibid. pp. 108—114. (In fragmentis quae Foerster anno 1898 Mus. Rhen. vol. LIII edidit, attractio non adhibita est. Fragmenta a Martinio publicata adipisci nondum potui.)

dixi (diximus)"[1]). Talia sunt Theod. Prodr. Rhod. VI, 225 μία γὰρ ἀμφοῖν ὧν ἔφαμεν φορτίδων; Nicet. IV, 7 τῶν ἐντὸς ἡμῶν ἥσπερ εἶπον ὁλκάδος. Quibus enuntiationibus attr. non dissimilia sunt exempla, ut Tzetz. Chil. V, 704 σκιρρὸν τὸν γύψον ἔγνωκας οἷς γράφω τανῦν λόγοις; Chil. VI, 67 ὡς καὶ περὶ τῶν ἄλλων δὲ ὧνπερ ἁπλῶς ζητήσεις aliaque. Saepius etiam leguntur formulae ut ἀνθ' ὧν, ἀνθ' ὧνπερ, ἀνθ' οὗπερ, ὑπὲρ οὗ, ἐξ ὧν, ἀφ' ὧν, ἐφ' οἷς, simplex dativus οἷς (= ὅτι vel simile aliquid). Nonnulla exempla cum usu classico concinunt, e. g. Theodori Prodr. Rhod. VII, 325 θύειν δὲ καὶ τὸ κρεῖττον ὧν σύλων λάβοι et Nicet. II, 167, quod supra p. 11 not. 3 adnotavi. Longe plurima enuntiata attracta hic quoque in dialogis apparent, in partibus epicis praeter formulas ut ἀνθ' ὧν hic illic adhibitas nulla fere exempla occurrunt. His ipsis quas modo dixi formulis, quarum ex attractione origo iam diu obliterata erat, et illis enuntiationibus quae verbo dicendi primae personae comprehenduntur, totus usus attractionis in poesi finivit.

In titulis[2]) attractio in universum non raro admittitur, sed fere in certis quibusdam formulis. In diversis dialectis discrimina usus non animadverti. Pronomen relativum in titulis assimilatum semper est ὅς, nusquam pronomen rel. amplificatum attractionem passum est vetustiore quidem ac simpliciore illa specie attractionis excepta (cfr. supra p. 4). Semel nominativum assimilatum deprehendimus. Exemplum illud est saeculi quarti ante Christum exeuntis: C I A II[1], 281, 12 περὶ πάντων ὧν γέγονε. Reliquis locis accusativus pronominis in genetivum aut dativum attractione conversus est. Dativus numquam assimilatus invenitur. Praeter obiectum externum pronomine ex accusativo traducto etiam repraesentatur obiectum immanens, e. g. C I A II[1], 588, 16 τῶν ἀναθημάτων ὧν ἂν ἀνατιθῶσιν. Verbum finitum nonnumquam utitur modo coniunctivo, qui in eo ipso quod modo attulimus exemplo cernitur necnon aliis locis, ut C I A II[2] 811 c, 125 τῶν κωπέων . . . τῶν εἰσενηνεγμένων αὐτῷ εἰς τὸ νεώριον ὧν ἂν ὁ ταμίας παραλάβῃ,

[1]) Cf. Foerster in Fleckeiseni annalium philologicorum supplem. vol. XXVII p. 175 sq.

[2]) Vide quae supra de usu titulorum, quantum ille adhuc observatus sit, dixi.

in titulo Cymaeo aeolice intra annos 2 a. Chr. et 14 p. Chr. scripto C. I. G. 3524 l 30, Collitz-Bechtel, Griech. Dialekt-Inschriften n. 311 p. 116, Cauer, Del. 437 p. 282 ἐν πάντεσσι τοῖς ἀγώνεσσιν οἷς κεν ἀ πόλις συντελέῃ. Nonnunquam verbo finito adiectum est participium, imprimis in formula: εὐνοίας ἧς ἔχων διατελεῖ (C I A II[1], 611, 42); δικαιοσύνης ἧς ἔχων διατελεῖ (C I A II[1], 564, 17); dorice: C I G IV, 1423, 3 Ἁ πόλις τῶν Λακεδαιμονίων Λίχωνα [Φ]ιλοκλέους Αἰγιράταν ἀρετᾶς ἕνεκεν καὶ εὐνοίας ἇς ἔχων διατελεῖ εἰς αὐτάν aliisque locis. Relativum si nomine praedicativo determinatur, id aut plane integrum remanet, id quod vetustiore tempore fieri solebat, aut quod inde a medio saeculo quarto ante Christum factum est, assimilatur sive solum sive una cum nomine. Quod hisce locis apparet: C I A I, 273 g 29 τοῖς (scil. χρήμασι) τῆς θεοῦ, ἃ οἱ πρό[τεροι λογισταὶ λελογισμένα παρέ]δοσαν (420—416 a. Chr.), ubi relativum remanet; contra C I A II², 811 c, 170 τῶν σκευῶν ὧν γράψαντες εἰς τὴν στήλην οὐ παρέδοσαν, ὄντα ἐν τοῖς νεωρίοις, (325 a. Chr.), et C I A II² 793 a, 3 ἀ]ριθμὸς τριήρων ὧν [ἐ]ν τοῖς νεωσοίκοις ἀν[ειλ]κυσμένων κατελάβομεν. . . . (357 a. Chr.) pronomen solum aut una cum nomine praedicativo in genetivum abiit. Sine iusta causa attractio in universum non omissa est, si excipis formulam ἣν ἔχων διατελεῖ, quae saepius non attrahitur.

In oratione prosa usus vulgaris attractionis amplissimus et frequentissimus est.

Primum exemplum, quod Foerster mihi monstravit, invenitur apud Heraclitum περὶ φύσεως fr. 2 Byw. (1 Diels Vorsokratiker p. 66): πειρώμενοι καὶ ἐπέων καὶ ἔργων τοιούτων, ὁκοίων ἐγὼ διηγεῦμαι διαιρέων ἕκαστον κατὰ φύσιν καὶ φράζων ὅκως ἔχει.

Sequitur Herodotus[1]). Apud hunc accusativus pronominis relativi, si praetermittimus formulas τῶν ἡμεῖς ἴσμεν, quae tricies, et τῶν ἐγὼ οἶδα, quae bis occurrit, omnino tricies quater in genetivum abiit. Tria exstant exempla accusativi in dativum traducti. Semper fere pronomen rel. assimilatum partes gerit obiecti externi, semel apparet obiectum immanens cui subest

---

[1]) Cfr. May, c. I, pp. 6—14, 22/23; Bohlmann, c. I, pp. 3—9; Reisert, Attr. b. Her., pp. 15—40.

figura etymologica (IV 78 ἀπὸ παιδεύσιος τῆς ἐπεπαίδευτο), uno loco convertitur etiam accusativus temporis (I 107 βασιλεύσας τετταράκοντα ἔτεα σὺν τοῖσι Σκύθαι ἦρξαν) qui alias perraro attractionem subiit. Etiam nominativus qui a poetis numquam et a prosaicis posterioribus non nisi in enuntiationibus rel. levissimis attractionem passus est, apud Herodotum iam assimilatus est et in genetivum convertitur in enuntiato rel. satis longo: I 78 Οὐδέν κω εἰδότες τῶν ἦν περὶ Σάρδις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον, nisi forte, ut viri quidam docti voluerunt, ἦν delendum est.

Assimilatio illa nominativi apud scriptores non exstat nisi pronomen rel. neutrius generis est et praedicatum enuntiationis rel. repraesentatur verbo transitivo vel passivo, qua lege inter eos scriptores quorum usus nobis cognitus est, Aristoteles solus se solvit. Attractio non adest, sed nihil nisi pronomen demonstrativum omissum est his tribus locis: I 92 et II 8 ἐς τὰ εἴρηται, V, 92, 4 ἐς τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι. Pronomina relativa in scriptis Herodoteis assimilata longe saepissime formam τῶν exhibent. Si formulam τῶν ἡμεῖς ἴδμεν (τῶν ἐγὼ οἶδα) excipis, genetivus τῶν 31ies occurrit (semel pro nominativo τά positus); in 24 enuntiatis illud τῶν est neutrius, 3 locis feminini, 4 masculini generis. Genetivus τῆς in 4, dativus τοῖσι (neutr.) in 2 enuntiatis, τῷ (masc.) 1 loco cernitur. Enuntiationes attractae verbum semper in indicativo habent; ambitum duarum aut trium vocum raro excedunt, ita ut facile pro illis participia poni queant. Complures enuntiationes continent quattuor, una enuntiatio adiectiva (IX 120) quinque, et duo enuntiata quae substantivi vices gerunt, 6 voces (II 118 et II 14). 13 enuntiationes attractae substantivi, 25 adiectivi generis sunt; non semper relativum nomini ad quod refertur, statim succedit, hic illic iam unum aut duo vocabula intermissa sunt, ut VI 87. Nonnullis igitur rebus usus Herodoteus iam liberior est, sed nihilominus campus attractionis non ita latus atque extensus est. Nondum ut apud Sophoclem attrahuntur enuntiationes quarum verbum finitum coniunctivo utitur aut cum infinitivo aut participio coniunctum est; neque usquam alter accusativus pronomini relativo adiectus est. Numerus enuntiationum relativarum quae attractionem fugerunt, tantus fere est quantus attractarum.

In libris Hippocraticis[1]) non plus 37 enuntiationes attractae reperiuntur; in iis scriptis quae ad auctoritatem Hippocratis ipsius redeunt, nullum fere exstat exemplum, paene omnia aetati posteriori attribuenda sunt. In his libris posterioribus usus multo liberior apparet quam apud Herodotum. Praeter pronomen simplex compluribus locis pronomen ὅσπερ, semel ὁκόσος (περὶ φύσιος παιδίου c. 29) assimilatum est. Praedicatum non modo indicativum sed etiam coniunctivum et optativum induit. Verbum auxiliare cum infinitivo invenitur περὶ νούσων IV c. 25 οἱ ταῦτα λέγοντες διαβάλλονται τούτῳ ᾧ μέλλω ἐρέειν et in compluribus aliis enuntiatis similibus. Plus semel participium quod verbo finito adiunctum est, pronomen relativum regit, ut Νόμος 26 φαγών τι ὧν βοῦς ἢ ἵππος φαγὼν ὠφελοῖτο. Etiam nominativus neutrius assimilatione mutatus est περὶ νούσων I c. 21 ὑφ' ὧν καὶ ἐν τῇ πρόσθεν εἴρηται διαφθειρόμενος et in aliis quibusdam exemplis simillimis.

In scriptis Thucydidis attractio multo frequentius adhibetur. Coniunctivus cum ἂν quinquies, optativus cum ἂν ter, optativus sine ἂν semel in enuntiatione attracta legitur. Uno loco (VII 67, 4) pronomen relativum regitur ab infinitivo qui ipse ad verbum finitum, quod est verbum sentiendi, spectat. In una enuntiatione relativa pronomen pendet e participio, VII 14, 2 ἀφ' ὧν ἔχοντες ἤλθομεν. (In altera enuntiatione VII 48, 3 relativum ad verbum finitum solum referri potest). I 1, 2 ἐκ δὲ τεκμηρίων ὧν ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι πιστεῦσαι συμβαίνει rel. ὧν pro ἐξ ὧν positum videtur. ὧν ad accusativum ἃ reducere ita ut pendeat ex σκοποῦντι, aut e dativo ita ut pertineat ad πιστεῦσαι, derivare consuetudini Thucydideae aeque obluctatur. In attractione accusativi praeter obiectum externum bis obiectum immanens cui subest figura etymologica, animadvertitur. Loco II 92, 7 ταῖς εἴκοσι ναυσὶν αἷς ἔδει πρὸ τῆς ναυμαχίας τῷ Φορμίωνι παραγενέσθαι dativum αἷς non ex accusativo subiecti ortum esse sed idem fere atque σὺν αἷς (= *quibuscum*) significare puto aeque atque loco I 116, 1 πλεύσαντες ναυσὶν ἑξήκοντα ἐπὶ Σάμου . . . Compluribus locis intervalla trium aut quattuor vocum spectantur inter

[1]) Foerster mihi exempla illa quae ipse collegit, ut inspicerem, permisit. Cf. etiam eiusdem commentationis p. 90.

pronomen rel. assimilatum et nomen sententiae superioris, ad quod pronomen illud refertur vel, ut in enuntiationibus substantivis, inter relativum et notionem ipsam attrahentem. Uno loco attractio exstitit, quamquam octo voces — in iis enuntiatio parenthetica trium vocabulorum — inter enuntiatum relativum et notionem illam regentem interiectae sunt, VI 38, 3 κολάζων μὴ μόνον αὐτοφώρους (χαλεπὸν γὰρ ἐπιτυγχάνειν), ἀλλὰ καὶ ὧν βούλονται μέν, δύνανται δ'οὔ. Thucydides κολάζειν cum genetivo coniungit etiam II 74, 3 ξυγγνώμονες δὲ ἔστε τῆς μὲν ἀδικίας κολάζεσθαι τοῖς ὑπάρχουσι προτέροις, τῆς δὲ τιμωρίας τυγχάνειν τοῖς ἐπιφέρουσι νομίμως. Similiter cum genetivo causae constructum vides verbum τιμωρεῖσθαι apud Xenophontem An. VII 1, 25 καὶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἐξαπάτης τιμωρησόμεθα . . , verbum αἰτιᾶσθαι apud Is. XV 36 τοῦ μὲν γενέσθαι προέχοντα τῶν ἄλλων εἰκότως ἄν τις τὴν τύχην αἰτιάσαιτο . . . Ambitus enuntiationum attractarum apud Thucydidem valde auctus est, enuntiationum adiectivi generis usque ad septem, octo, novem (I 22, 1 et V 37, 3), substantivarum (in formula ἐξ ὧν) usque ad novem, undecim, duodecim (VI 36, 3) voces. Una enuntiatio substantiva (V 41, 3 ξυνεχώρησαν ἐφ' οἷς ἠξίουν καὶ ξυνεγράψαντο) duo verba finita continet. Longe plurima enuntiata attracta substantivi generis sunt. Eae enuntiationes quarum pronomen ex accusativo in dativum adscitum est, simpliciores et pauciores sunt iis quarum pronomen in genetivum attractum est. Praeter pronomen simplex pronomen ὅσπερ attractione conversum est. Gravissimum est, quod numerus enuntiationum relativarum attractarum apud Thucydidem multo maior est quam non attractarum (79 : 49). Qua re elucet attractionem redditam esse firmiorem.

Apud Xenophontem[1]) iterum progressus quidam statuendus est, etsi hic minus in scriptis historicis quam in didacticis, quae aliquid sermonis simplicioris in se habent, praecipue in Cyri Institutione, cernitur. Loco Oecon. 2, 1 οὐκ ἄν μοι δοκῶ ὑπό γε τούτων ὧν σὺ δεσποινῶν καλεῖς κωλύεσθαι substantivum praedicativum una cum relativo assimilatum videmus. Accusativus subiecti attrahitur in Cyri Instit. VII 5, 46 πολλὰ . . . ὧν δεῖ πραχθῆναι παριέναι. Nec deest accusativus etymologicus assimilatus. Quattuordecim enuntiationes rel. attractae con-

[1]) Cf. commentationes Proskii et Graeberi.

iunctivum cum ἄν exhibent, quarum novem in Cyri Institutione, singulae in Cyri Expeditione, Hellenicis, Commentariis, de Vectigalibus, Hipparchico leguntur. In Cyri Institutione etiam duae enuntiationes rel. attractae sunt in quibus optativus iterativus recte repositus est. Undevicies pronomen relativum assimilatum apud Xenophontem referendum est ad infinitivum, sive hic pendet ex verbo auxiliari sive ex verbo dicendi, duodecim loci exstant in Cyri Institutione, reliqui in scriptis didacticis. Etiam e participio pronomen relativum suspensum invenitur, semel in Expeditione, bis in Institutione Cyri, semel in Commentariis. Attractio apud Xenophontem etiam invenitur in amplioribus pronominibus οἷος et ὅσος, quod semel in Cyri Institutione I 3, 2 assimilatum reperitur. Certum hic apparet documentum dativi pronominis in genetivum traducti. Enuntiatio est haec: Cyri Inst. V 4, 39 ἦγετο δὲ καὶ τῶν ἑαυτοῦ τῶν τε πιστῶν οἷς ἥδετο καὶ ὧν ἠπίστει πολλούς. Proskius p. 7 ad hunc locum recte adnotat: „*obversabatur autem scriptoris animo haud dubie genetivus antecedens* τῶν τε πιστῶν, *cui consentaneum videbatur etiam contrarium* τούτων οἷς ἠπίστει, *quippe quod in eadem esset ratione, h. e. ipsum quoque a voce* πολλούς *penderet, omisso pronomine demonstrativo genetivo pronuntiare.*“ Enuntiationes longiores attractae apud Xenophontem non animadvertuntur.

Usu historicorum explicato iam videamus, quibus legibus oratores Attici[1]) hanc consuetudinem astrinxerint.

Apud Antiphontem ambitus enuntiatioum relativarum attractarum septem voces non excedit. Uno loco coniunctivum, duobus accusativum cum infinitivo cernimus. Accusativus obiecti immanentis assimilatus est in enuntiatione I 23 ὅπως δίκην μὴ δῷ, ἂν ὑμᾶς πείθῃ, ὧν ἠδίκηκεν et in quattuor locis similibus. Nominativus (II δ 2 δρῶντες δὲ τἀναντία ὧν προστέτακται αὐτοῖς; VI 4 ἀφέξεται ὧν εἴρηται ἐν τῷ νόμῳ) pronominis rel. bis induit genetivum. Non ita multae enuntiationes rel. ab attractione abhorruerunt nec sine causa. — In perpaucis orationibus Andocideis quae aetatem tulerunt — quattuor illarum orationum quae sub nomine eius traduntur, ambae

---

[1]) Cf. Bohlmann (de usu Antiphontis pp. 10—15; de Andocide et Lysia pp. 30—34) et Schulze, de usu oratorum recentiorum.

aut tres primae genuinae sunt, quarta suppositicia est — non plus quattuor enuntiata rel. attracta exstant. Primae orationis sunt haec tria: I 43 τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν ὧν ἔφη γνῶναι; I 47 τῶν ἀνδρῶν ὧν ἀπέγραψεν; I 90 τῆς ἀρχῆς ἧς ἦρξεν. Quartum attractionis exemplum invenitur in oratione tertia quae ab offensione non libera est, III 34 χρὴ . . . οἷς δ' ἂν ὀμόσωμεν καὶ συνθώμεθα τούτοις ἐμμένειν, sed illud exemplum quadrat ad usum eius temporis, ad consuetudinem Thucydidis aetate etiam maioris qui haud dissimile enuntiatum item duo verba finita exhibens attraxit V, 41, 3 ξυνεχώρησαν ἐφ' οἷς ἠξίουν καὶ ξυνεγράψαντο. Sed certi aliquid de usu Andocidis statuere vix audebimus.

Lysias satis exemplorum ad usum dignoscendum nobis praebet, quamvis plurimae orationes perierint. Unum enuntiatum adiectivi generis attrahitur, quamquam undecim vocabula amplectitur et coniunctivum exhibet; exstat illud in oratione XIII 25 λέγοντες ὅτι, εἰ κομισθείη εἰς τὴν βουλήν, βασανιζόμενος ἴσως ἀναγκασθήσεται ὀνόματα εἰπεῖν (scil. τούτων) Ἀθηναίων ὧν ἂν ὑποβάλωσιν οἱ βουλόμενοι κακόν τι ἐν τῇ πόλει ἐργάζεσθαι. Attractio ibi admissa est, quia enuntiatum relativum in contextu maxime necessarium est. Apud Thucydidem, ut supra indicavimus, enuntiationes attributivae non longiores sunt novem vocibus. Compluribus locis coniunctivus apud Lysiam invenitur. Etiam verbum finitum cum infinitivo apparet, ut IV 20. Bis figuram etymologicam (singularem) in attractione deprehendimus, locis XII 82; XIII 74. Loco VI, 11 καταπεφρόνηκε τῶν θεῶν καὶ ὧν ἐκείνοις δεῖ τιμωρεῖν genetivus ὧν ad accusativum obiecti immanentis ἃ (= τῶν τιμωριῶν ἃς . . .), non ad accusativum subiecti οὓς reducendus esse videtur, ut Bohlmannus dissolvit[1]. In oratione X 14 formulam (ex attractione ortam) ἐξ ὧν legimus. Praeter pronomen simplex pronomen ὅσπερ assimilatum est. Nominativus numquam attractione in alium casum abiit.

Usus Isocratis liberior videtur esse. In oratione IX 48 pronomen οἷος assimilatur. Praeter infinitivum qui haud raro in enuntiatiatione relativa attracta cernitur, ut XX 7, in compluribus locis etiam participium pars praedicati est. Praeter coniunctivum etiam optativus cum ἄν apparet, una enuntiatio

---

[1]) Cf. illius dissertationis p. 33.

substantiva (or. XII 172) optativum exhibens 12 voces amplectitur. Accusativum subiecti semel (or. IX 46), semel nominativum (or. II 25) assimilatum deprehendi; figura etymologica in attractione occurrit X 31. ἀνθ' ὧν, ἐξ ὧν, περὶ ὧν, ὑπὲρ ὧν adverbiorum instar adhibentur, ut or. X 20; X 47; XV 101; IV 56. Enuntiatio rel. attracta or. XV 32 quae adiectivi vices gerit, decem voces continet.

Isaeus etsi non raro attractionem adhibuit, tamen, quantum e locorum natura colligere possumus, latos fines ei vix concessit.

Eo latius vagatur attractio apud Demosthenem, quin etiam frequentissime apud eum occurrit. Ambitus enuntiationum attractarum non modo substantivi sed etiam adiectivi generis valde auctus est; maior ambitus in scriptis omnium reliquorum scriptorum qui usque ad hoc tempus investigati sunt, non invenitur. In oratione Phil. III 1 enuntiatio substantiva a περὶ ὧν incipiens non minus sedecim voces complectitur: Πολλῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγων γιγνομένων ὀλίγου δεῖν καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν περὶ ὧν Φίλιππος, ἀφ' οὗ τὴν εἰρήνην ἐποιήσατο, οὐ μόνον ὑμᾶς ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἀδικεῖ, . . . Pronomina οἷος, ὅσος, ὁπόσος assimilantur, ut III 27; VIII 76; XX 51; XXIII 81. Praeter accusativum subiecti, qui pluribus locis (e. g. XVI 17) convertitur, bis (XXI 151 et LVII 46) etiam nominativus commutatur. Non modo coniunctivus sed etiam optativus (cf. XVII 16) in enuntiatis relativis attractis conspicitur. Nomen relativo attributive additum simul cum pronomine casum mutavit bis (Phil. II 17; IV 12). Loco XVIII 138 πολλὰ ἂν ἐγὼ ἔτι τούτων ἔχοιμι δεῖξαι, ὧν οὗτος κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τοῖς μὲν ἐχθροῖς ὑπηρετῶν, ἐμοὶ δὲ ἐπηρεάζων εὑρέθη nescio an usus Demosthenis ceterorumque scriptorum non permittat, ut attractionem statuamus. Magis verisimile mihi videtur legere δι' ὧν, quod Foerster proponit. ΔΙ' post ΔΕΙΞΑΙ facile excidere potuit.

Apud Aeschinem bis (I 13 et I 117) accusativus subiecti, semel nominativus (I 90) assimilatur, semel etiam dativus in genetivum traducitur, or. II 117 . . ., παρ' ὧν μὲν βοηθεῖς οὐκ ἀπολήψῃ χάριν. Brevis illa enuntiatio substantivi vices gerit et pendet ex praepositione, verbum βοηθεῖν non multum differt a verbo transitivo εὖ ποιεῖν, ὀνινάναι (latine: *adiuvare aliquem*) qua de causa non difficile secundaria illa

attractio irrepere potuit. Enuntiatio substantiva attracta in orat. III 124 quae incipit ab ὑπὲρ ὧν, amplectitur non minus tredecim voces.

In unica quae nobis servata est oratione Lycurgi, nullum attractionis adhibitae exemplum animadvertitur.

Hyperides nonnullis locis attractionem adhibuit.

Apud Dinarchum inter complura attractionis exempla unum (I 76) reperimus in quo pronomen οἷος assimilatum est.

Venio ad usum philosophorum Platonis et Aristotelis explicandum. Plurimae enuntiationes quae in scriptis Platonicis[1]) attrahuntur, ambitum quattuor aut quinque vocum non excedunt, sed complures novem, duae decem vocabula continent, duae et hae adiectivae etiam undecim et duodecim voces praebent (Legg. V 746 A . . ., καὶ χρυσοῦ στερόμενοι καὶ ἑτέρων ὧν δῆλος ὁ νομοθέτης προστάξων ἐστὶν ἐκ τούτων τῶν νῦν εἰρημένων, ἔτι δὲ χώρας τε καὶ ἄστεος, . . . Ion. 535 E Οἶσθα οὖν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ θεατὴς τῶν δακτυλίων ὁ ἔσχατος ὧν ἐγὼ ἔλεγον ὑπὸ τῆς Ἡρακλειώτιδος λίθου ἀπ' ἀλλήλων τὴν δύναμιν λαμβάνειν, ubi vel pron. masc. nec vero personae et acc. subi. est). Accusativus pronominis rel. 325^{ies} in genetivum, 63^{ies} in dativum abiit, quod cum usu reliquorum scriptorum convenit. Praeter accusativum etymologicum et accusativum subiecti, qui quinquies in enuntiatione attracta cernitur, etiam accusativus anticipatus assimilatur, ut Apol. 29 B. Non admissa est attractio ex accusativo in genetivum 171^{ies}, in dativum 61^{ies}. Nominativus bis (Pol. V 465 D et Theaet. 158 A) induit genetivum, semel (Phaed. 69 A) dativum. Hic etiam dativus in genetivum commutatus est in 5 enuntiationibus, quarum quattuor verbo ἐντυγχάνειν utuntur, una προστυγχάνειν[2]). Attractio illa facillime fieri potuit, quia vetustioribus temporibus (apud Herodotum et Sophoclem[3])) ἐντυγχάνειν cum genetivo coniungitur, atque fortasse etiam structura verbi simplicis τυγχάνειν genetivum postulantis menti obversabatur. Exempla sunt haec: Gorg. 509 A ὧν ἐγὼ ἐντετύχηκα, . . . οὐδεὶς — Prot. 361 E ὧν ἐντυγχάνω πολὺ μάλιστα ἄγαμαι σέ, — Theaet.

---

[1]) Cf. dissertationem scriptam a van Cleef.

[2]) Cf. supra p. 6.

[3]) Her. IV 140; Soph. Phil. 1333.

144 A ὧν δὴ πώποτε ἐνέτυχον .... οὐδένα — Pol. VII 531 A εἰ μὴ μάλα γέ τινες ὀλίγοι ὧν ἐγὼ ἐντετύχηκα — Epist. VII 327 A οὐδεὶς πώποτε ὧν ἐγὼ προσέτυχον νέων. Antiquam rationem dicendi ibi omnino conservatam ac de genetivo primitivo cogitandum esse cum van Cleefio[1]) statuere vix poterimus, quia Plato alibi semper ἐντυγχάνειν et προστυγχάνειν[2]) cum dativo construxit. Praeter pronomen ὅς etiam ὅσπερ, ὅστις, οἷος, ὅσος assimilatum est. Verbum enuntiationis rel. 39^{ies} in coniunctivo positum est. Inter enuntiationes rel. coniunctivum exhibentes quattuor sunt quarum praedicatum etiam compositum est ex verbo finito et infinitivo. Praeter hos quattuor locos in tredecim aliis enuntiatis attractis verbum cum infinitivo exstat (etiam duo infinitivi illic inveniuntur). Tria exempla exhibent optativum. Participium nusquam videtur cum verbo finito ita coniunctum esse, ut pronomen rel. regat. Nomina pronomini relativo praedicative addita una cum hoc pronomine in dialogis Platonicis assimilata sunt. Semel unum (Phaedr. 247 D .., οὐδ᾽ ἥ ἐστίν που ἑτέρα ἐν ἑτέρῳ οὖσα ὧν ἡμεῖς νῦν ὄντων καλοῦμεν, . . .), semel tria participia (Parm. 136 B περὶ ὅτου ἂν ἀεὶ ὑποθῇ ὡς ὄντος καὶ ὡς οὐκ ὄντος καὶ ὁτιοῦν ἄλλο πάθος πάσχοντος, δεῖ σκοπεῖν τὰ συμβαίνοντα πρὸς αὑτὸ . . . .), semel adiectivum et participium (Apol. 37 B ἀντὶ τούτου δὴ ἕλωμαι ὧν εὖ οἶδά τι κακῶν ὄντων τούτου τιμησάμενος) relativo ass. apposita simul in genetivum abierunt. Inter notionem regentem (vel nomen, ut in enuntiatis adiectivis) sententiae primariae et enuntiatum rel. semel sex (Lys. 205 A τούτων δέ τι, ἔφη, σταθμᾷ, ὦ Σώκρατες, ὧν ὅδε λέγει; enuntiatio illa refertur ad nomen sententiae superioris), semel quinque, quater quattuor voces, saepius tres, duae aut una interiectae sunt. In Socraticis ac dialecticis dialogis in quibus ratio dicendi simplex ac magis familiaris est, attractio rel. frequentius adhibetur et graviora enuntiata occupavit quam in ceteris dialogis.

Usus Aristotelis[3]) in hac re liberior quam omnium ceterorum scriptorum est, quod femininum et masculinum genus

[1]) Cf. dissert. illius p. 45.

[2]) *ἐντυγχάνειν* invenitur: Apol. 41 B, Phaed. 61 B, 61 C, De re publ. I 329 B, Parm. 136 E; *προστυγχάνειν*: Leg. VIII 844 B.

[3]) Cf. Schindler pp. 34—46, 47, 89.

pronominis rel. etiam in nominativo apud eum attractioni obnoxium redditur. Unum enuntiatum relativum (Rhet. 1361 b 4) cuius pronomen neutr. pl. ex nominativo in genetivum transit, vel verbo agendi utitur. Nomen pronomini relativo praedicative adiectum, si attractio fit ex accusativo, simul convertitur, si ex nominativo, integrum remanet. Inter ea pronomina rel. quae in accusativo posita esse debent, vix quarta pars attractionem effugit. Accusativus quoque anticipatus assimilationem passus est. Etiam exemplum dativi in genetivum traducti invenitur, Anal. post. 76 a 37 Ἔστι δ'ὧν χρῶνται ἐν ταῖς ἀποδεικτικαῖς ἐπιστήμαις τὰ μὲν ἴδια ἑκάστης ἐπιστήμης, τὰ δὲ κοινά [MFf codices deteriores οἷς, C οἷς corr.]. Hic quoque indoles loci attractioni opportuna est. χρῆσθαι similiter atque βοηθεῖν quod in exemplo illo Aeschineo vidimus, proxime ad verbum quod accusativum regit, (πράσσειν, ποιεῖν, ἐπιτηδεύειν) accedit. Enuntiationes rel. attractae in scriptis Aristotelicis non ita longae sunt neque adiectivae neque substantivae.

Epicurus quoque de quo nemo quaesivit, attractionem gratam habuit.

Attractionis pronominis relativi amplioris genus vetustissimum cernitur his locis:

Ep. 1, 38 . . . δεῖ πάντα τηρεῖν καὶ ἁπλῶς τὰς παρούσας ἐπιβολὰς εἴτε διανοίας εἴθ' ὅτου δή ποτε τῶν κριτηρίων, . . .

Ep. 1, 49 . . . οὐδὲ διὰ τινῶν ἀκτίνων ἢ οἵων δή ποτε ῥευμάτων . . .

Ep. 2, 88 . . . , ἀποτομὴν ἔχουσα ἀπὸ τοῦ ἀπείρου καὶ λήγουσα ἢ ἐν περιαγομένῳ ἢ ἐν στάσιν ἔχοντι καὶ στρογγύλην ἢ τρίγωνον ἢ οἵαν δή ποτε περιγραφήν.

Sent. 33 Οὐκ ἦν τι καθ' ἑαυτὸ δικαιοσύνη, ἀλλ' ἐν ταῖς μετ' ἀλλήλων συστροφαῖς καθ' ὁπηλίκους δή ποτε ἀεὶ τόπους συνθήκη τις ὑπὲρ τοῦ μὴ βλάπτειν ἢ βλάπτεσθαι.

Sent. 36 κατὰ δὲ τὸ ἴδιον χώρας καὶ ὅσων δή ποτε αἰτίων οὐ πᾶσι συνάπτεται τὸ αὐτὸ δίκαιον εἶναι.

Ep. 2, 93 ἢ καὶ ἐξ ἀρχῆς τοιαύτην δίνην κατειληθῆναι τοῖς ἄστροις τούτοις, ὥσθ' οἷόν τιν' ἕλικα κινεῖσθαι (= ὥστε κινεῖσθαι οἷός τις ἕλιξ κινεῖται).

Vulgaris attractionis exstant haec exempla:

a) enuntiata substantiva attracta:

Sent. 27 Ὧν ἡ σοφία παρασκευάζεται εἰς τὴν τοῦ ὅλου βίου μακαριότητα, πολὺ μέγιστόν ἐστιν ἡ τῆς φιλίας κτῆσις.

Sent 35 Οὐκ ἔστι τὸν λάθρᾳ τι κινοῦντα[1]) ὧν συνέθεντο πρὸς ἀλλήλους εἰς τὸ μὴ βλάπτειν μηδὲ βλάπτεσθαι, πιστεύειν ὅτι λήσει . . .

Ep. ad matr. col. 11 (Mus. Rhen. 47, 427) καὶ ἔπαιρε σεαυτὴν ἐφ' οἷς [π]ράττομεν.

Test. p. 165 l. 5 (Usener) ἐφ' ᾧ τε τὸν μὲν κῆπον καὶ τὰ προσόντα αὐτῷ παρέξουσιν Ἑρμάρχῳ Ἀγεμόρτου Μυτιληναίῳ καὶ τοῖς συμφιλοσοφοῦσιν αὐτῷ καὶ οἷς ἂν Ἕρμαρχος καταλίπῃ διαδόχοις τῆς φιλοσοφίας, ἐνδιατρίβειν κατὰ φιλοσοφίαν.

Test. p. 167 l. 3 ὡσαύτως δὲ τῆς θυγατρὸς τῆς Μητροδώρου τὴν ἐπιμέλειαν ποιείσθωσαν, καὶ εἰς ἡλικίαν ἐλθοῦσαν ἐκδότωσαν ᾧ ἂν Ἕρμαρχος ἕληται τῶν φιλοσοφούντων μετ' αὐτοῦ . .

b) genus attributivum:

Ep. 1, 64 πάντων ὧν ἐκείνη κέκτηται.

Ep. 2, 85 . . . μετὰ τῶν λοιπῶν ὧν ἐν τῇ μικρᾷ ἐπιτομῇ πρὸς Ἡρόδοτον ἀπεστείλαμεν.

Ep. ad matr. col. 11 τῶν μ[έν]τοι χορηγιῶν φείδου πρὸς Διός, ὧν συνεχῶς ἡμεῖν ἀποστέλλεις.

Apud prosaicos usus attractionis multo frequentior atque amplior est quam apud poetas. Nonnullae attrahendi species ut attractio nominativi et dativi solum in oratione pedestri inveniuntur. Similiter atque in poesi apud scriptores prosaicos hanc consuetudinem dilatari cognovimus. Iam perscrutemur fata attractionis relativae qualia saeculis Alexandro posterioribus fuerint ac primum quidem in scriptis Theophrasti, Polybii, Dionysii Halicarnasei.

---

[1]) *ποιοῦντα* libri, *κινοῦντα* recte reposuit Usener.

Caput I.

De attractionis usu Theophrasteo.

Theophrastus in scriptis[1]) (in libris qui inscribuntur χαρακτῆρες, ἱστορία τῶν φυτῶν, αἰτίαι τῶν φυτῶν, et in fragmentis[2])) clare, breviter, distincte doctrinas expedit. Minus adhibet in oratione structuram relativam. Inter eas quae occurrunt enuntiationes relativas multae sunt in quibus nulla attractio locum habere potest. E reliquis enuntiatis rel. plurima pronomen rel. in nominativo exhibent. Brevitatis causa saepe in enuntiationibus verbum praedicativum, imprimis copula omittitur neque ullo fere modo rationes quae inter enuntiata rel. et sententias regentes in oratione intercedunt, indicantur; nihilominus claritas sententiarum non imminuitur, e contrario oratio distincta redditur. Quantopere dicendi genus Theophrasteum conexibus careat, ex his cognosces exemplis:

hist. III 2, 5 ἔχουσι γὰρ καὶ λιμνώδεις καὶ ἐνύγρους καὶ ξηροὺς καὶ γεώδεις καὶ πετρώδεις καὶ τοὺς ἀνὰ μέσον λειμῶνας καὶ σχεδὸν ὅσαι διαφοραὶ τῆς γῆς.

hist. II 5, 1 Τὰ δὲ φυτὰ λαμβάνειν κελεύουσιν ὡς κάλλιστα καὶ ἐξ ὁμοίας γῆς εἰς ἣν μέλλεις φυτεύειν.

hist. VII 2, 5 καὶ γὰρ ὅσα παραφύει τὰς ἰσοπαχεῖς ταύτας ὥσπερ σέλινον καὶ τεύτλιον, ἀπὸ τῆς μέσης πως ἡ παράφυσίς ἐστι aliisque exemplis ut hist. I 4, 3; VII 3, 5; caus. I 11, 1; III 17, 2. In hoc campo vetustissimum quidem attractionis genus non vigere nequivit, sed vulgaris attractio idoneum illic domicilium nequaquam invenit, praesertim cum in illas quae a nominativo pronominis incipiunt enuntiationes raro quicquam valeret.

---

1) Utor editione Wimmeri, Lips. 1854 et 1862, atque libri de characteribus editione publicata a societate philolog. Lips. 1897.

2) Exempla quae in fragmentis leguntur, videntur esse authentica, nihilominus asterisco a me distinguuntur.

Agedum perlustremus exempla attractionis quae huc pertinent.

A. Primum agimus de vetustissimo illo attractionis genere quod continetur forma pronominis amplioris.

Satis saepe haec attrahendi ratio in scriptis Theophrasteis animadvertitur.

I. Exempla attractionis admissae.

a) Theophrastus similiter atque Aristoteles pronomina relativa saepe adhibet pro indefinitis. Enuntiatum simplicissimum verbo substantivo omisso nihil aliud exhibet nisi pronomen rel. subiecti munere fungens. Sic assimilantur pronomina ὁσπεροῦν, ὁστισοῦν, ὁσοσοῦν, ὁποσοσοῦν, ὁποιοσοῦν locis hisce:

caus. II 8, 2 εἴτ' οὖν σῆψιν αὐτὴν χρὴ λέγειν ὥσπερ ἐπὶ τῶν δρυπετῶν ἐλαῶν φασιν εἴτε καὶ ἄλλην τινὰ διάθεσιν ἡνπεροῦν (= ἡπεροῦν ἐστιν).

caus. I 22, 2 . . . διαμένειν ὁντιναοῦν χρόνον.

caus. II 10, 3 ἐφ' ὁσονοῦν ἐφικνεῖσθαι. similia: hist. I 6, 3; hist. VI 7, 5;

hist. IV 13, 5 διαμένειν . . . ὁποσονοῦν χρόνον. hist. IX 16, 8; hist. VII 2, 7;

fragm. I 13, 82 κοινὰ γὰρ ταῦτά τε πάντων καὶ ἐξ ὁποιωνοῦν ἔσται σχημάτων [1]).

b) Sequuntur enuntiationes relativae attractae quae e pronomine rel. ampliore ἡλίκος et genetivo alicuius nominis constant, copula autem et subiecto carent. Pronomen praedicati

---

[1]) Addo exempla in quibus, etsi attractio non exstitit, tamen aeque ac prioribus locis pronomen relativum naturam pronominis indefiniti induit.

hist. I 1, 12 *ὅτι ἐκ τῶν αὐτῶν μὲν ὁτιοῦν μέρος σύγκειται τῆς ῥίζης καὶ τοῦ στελέχους.* hist. I 1, 12. caus. I 7, 2.

hist. III 6, 1 *κἂν ὁπηλικονοῦν μέγεθος λάβωσιν.*

hist. I 7, 1 *ἔχοντα γὰρ ὕδωρ* (scil. *τα ἡμερώματα*) *ὁπονοῦν δίεισιν.*

Formam *ἅττα* reperimus hist. I 2, 2 *καὶ ἄλλ' ἅττα*; hist. III 10, 5; hist. III 11, 4; hist. IX 16, 5; caus. I 17, 8.

Sescenties apud Theophrastum enuntiationes relativas legimus sic decurtatas, ut demonstrativarum quasi notionum naturam induisse videantur, e. g. hist. V 1, 1 *ὡραῖα δὴ τέμνεσθαι* (scil. *δεῖ*) *τῶν ξύλων τὰ μὲν οὖν στρογγύλα καὶ ὅσα πρὸς φλοϊσμὸν ὅταν βλαστάνῃ.* Alia exempla habes hist. V 6, 2; caus. II 1, 1; caus. III 11, 4; caus. III 15, 4. Semper ibi invenitur pronomen *ὅσος*.

vices gerit, genetivus nominis ad subiectum cogitatione supplendum refertur:

hist. VII 4, 11 κεφαλὴν ἡλίκην πράσου λαμβάνει (= λαμβάνει κεφαλὴν ἡλίκη ἡ πράσου κεφαλή ἐστιν);

hist. IX 5, 11 θάμνους μὲν ἀμφότερα ταῦτ' εἶναι οὐ μεγάλους ἀλλ' ἡλίκους ἄγνου πολυκλάδους δὲ καὶ ξυλώδεις (= οὐ μεγάλους ἀλλὰ τηλικούτους ἡλίκοι οἱ τοῦ ἄγνου θάμνοι εἰσίν, πολυκλάδους...).

c) Quibus locis adiungo enuntiata relativa attracta in quibus praeter pronomen rel. amplificatum (ἡλίκος, οἷος, ὅσος) praedicati munere fungens etiam subiectum quod exstat commutatur.

hist. II 6, 6 ἄλλους δὲ μικροὺς ἡλίκους ἐρεβίνθους (= ἄλλους δὲ καρποὺς μικρούς, τηλικούτους, ἡλίκοι ἐρέβινθοί εἰσιν).

hist. IV 4, 4; hist. III 15, 3; hist. III 17, 2; hist. III 15, 3.

hist. IX 6, 2 συλλέγειν ὅσον κόγχην.

hist. II 5, 3; hist. II 6, 4; hist. IX 18, 6.

hist. III 17, 3 (ἔχει) φλοιὸν δ' οὐ λεῖον ἀλλ' οἷον τὸν τῆς ἀμπέλου = ἀλλα φλοιὸν τοιοῦτον οἷος ὁ τῆς ἀμπέλου (scil. φλοιός) ἐστιν.

hist. IX 12, 4 ἄνθος δ' ἔχει ἐρυθρὸν κωδύαν δ' ὅσην ὄνυχα τοῦ δακτύλου (= ὅση ὄνυξ τοῦ δακτύλου ἐστίν).

In duobus novissimis enuntiatis subiecto etiam genetivus attributi appositus est. — οἷον et praecipue ὅσον iam in adverbium refriguisse videtur.

II. Omissa est attractio

in pronomine amplificato ᾗπερ:

caus. VI 10, 6 καὶ φαίνεται τὴν αὐτὴν ἔχειν τάξιν ᾗπερ καὶ πεφυκότος. In enuntiatione illa non attracta praeter genetivum etiam copula καὶ cernitur.

Tum praetermissa est attractio in enuntiationibus rel. quae graviores sunt ac plura exhibent quam enuntiata illa attracta:

hist. III 5, 5 φύει τὸ βοτρυῶδες ἡλίκον σκώληξ εὐμεγέθης.

hist. IV 7, 4 δένδρα μεγάλα πεφυκέναι (scil. φασίν) ἡλίκα πλάτανοι καὶ αἴγειροι αἱ μέγισται.

caus. V 1, 10 τὸ γάρ μὴ πάσας φέρειν ἀλλ' ὅσαι ὑγρότεραι καὶ ἰσχὺν ἔχουσαι εἰς τὴν ἐπίστασιν εὔλογον.

Numquam enim in enuntiatis attractis subiectum conspeximus quod adiectivo definitum vel in plures partes divisum est.

Demonstrativae fere enuntiationis auctoritatem habet hoc exemplum:

hist. IV 2, 3 πεπαίνει δὲ τέτταρας καρποὺς ὅσαιπερ αὐτοῦ καὶ αἱ βλαστήσεις.

Gravissimum autem est, quod pronomen relativum hic non congruit cum genere masculino nominis illius ad quod refertur, sed subiecto enuntiati relativi genus debet.

Alia enuntiata non attracta in altero capite simul cum cognatis exemplis vulgaris attractionis omissae afferam, cum de nominativo non assimilato agam.

B. Iam venimus ad vulgare attractionis genus, cui maxime animum advertere debemus.

I. Attractio admissa.

1. Accusativus pronominis rel. abit

a) in genetivum:

Omnes enuntiationes attractae substantivi generis sunt.

α) Pronomen relativum plurale praepositioni ἐξ genetivum regenti obnoxium fit.

Bis eadem enuntiatio ἐξ ὧν λέγει quae paene formulae instar adhibetur, occurrit:

*fragm. I 3, 12 ἀπορήσειε δ' ἄν τις ἐξ ὧν λέγει πρῶτον μὲν τί διοίσει τὰ ἔμψυχα πρὸς αἰσθάνεσθαι τῶν ἄλλων.

*fragm. I 11, 53 ἀνάγκη γὰρ ἐξ ὧν λέγει πάντα ἐναποτυποῦσθαι τὰ σώματα.

β) Pronomen relativum plurale notione partitiva (numerali) sententiae primariae adnectitur.

*fragm. III 5, 40 πολλὰ γὰρ οὐ δύναται ποιεῖν ἑκάτερον ὧν θάτερον (= *namque alterum multa eorum facere non potest quae illud facit*). Haec decurtata enuntiatio praedicato carens sui ipsius compos esse nequit et attrahitur, quamquam quinque voces inter relativum et notionem regentem interiectae sunt.

char. 3, 2 εἶθ' ὧν εἶχεν ἐπὶ τῷ δείπνῳ τὰ καθ' ἕκαστα διεξελθεῖν. Haec quoque enuntiatio levissima est.

hist. I 10, 6 φυλλάκανθον δὲ ὅλως ἐν μὲν τοῖς δένδροις οὐκ ἔστιν οὐδὲν ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ὑλήμασίν ἐστιν οἷον ἥ τε ἄκορνα καὶ ἡ δρυπὶς . . ;

char. 1, 4 καὶ μηδὲν ὧν πράττει ὁμολογῆσαι, ἀλλὰ φῆσαι βουλεύεσθαι.

οὐδὲν (μηδὲν) ὧν est iunctura usitatissima. ὧν ἡμεῖς ἴσμεν iam apud Herodotum formulae vice fungitur.

b) Pronomen relativum per assimilationem formam dativi induit.

Substantiva est haec enuntiatio:

hist. IX 15, 7 ὅμοιον ᾧ ὁ Ὅμηρος εἴρηκε (= ὅμοιον τούτῳ ὃ).

Adiectiva:

*fragm. VI 3, 49 σημαίνει ταῖς φωναῖς αἷς ἀφίησι ἄνεμον καὶ εὐδίαν.

Ambo enuntiata simplicissima sunt.

Quod accusativus pronominis relativi rarius in dativum quam in genetivum abiit, id — si quid omnino in parvo numero exemplorum iudicare possumus — bene quadrat ad usum omnium scriptorum.

2. Unum invenitur exemplum attractionis secundariae ac singularis, in quo pronomen a dativo in genetivum transiit.

hist. VI 8, 1 ταῦτα γὰρ ὧν οἱ στεφανηπλόκοι χρῶνται πολὺ ἐκτρέχει τῶν ἄλλων.

Quod exemplum persimile est enuntiato illi Aristotelico[1]: Anal. post. 76a 37 Ἔστι δ' ὧν χρῶνται ἐν ταῖς ἐπιδεικτικαῖς ἐπιστήμαις τὰ μὲν ἴδια ἑκάστης ἐπιστήμης, τὰ δὲ κοινά. Ut illic, hic quoque attractio facillime irrepere potuit, quia verbum χρῆσθαι eandem fere vim habet atque verbum transitivum.

Attractio vera non exstat loco

caus. V 8, 1 οὔτε διάφορον πρὸς ὃ νῦν ζητοῦμεν.

Nam nihil nisi pronomen demonstrativum deesse iam in prooemio[2]) ostendimus.

Exigua igitur sunt in scriptis Theophrasteis vestigia vulgaris attractionis admissae. Perpauca quae exstant exempla simpliciorem formam vix habere possunt. In dictionibus vel potius

---

1) Cf. p. 25.
2) p. 17.

formulis ἐξ ὧν λέγει — *fragm. I 3, 12 et *fragm. I 11, 53 — et μηδὲν (οὐδὲν) ὧν (ὧν ἡμεῖς ἴσμεν) — char. 1, 4 et hist. I 10, 6 — vividam attractionem parum sentiri supra dictum est. Septies invenitur assimilata pronominis forma ὧν (sexies pro ἅ, semel pro dativo οἷς), semel ᾧ pro ὅ, semel αἷς pro ἅς. Praedicata enuntiationum rel. attractarum repraesentantur singulis verbis iisque simplicis atque communis significationis, habendi, sciendi, dicendi, utendi, faciendi. Semper verba illa in indicativo posita sunt. Adiectivi generis sunt duo enuntiata attracta. Numquam assimilatur nominativus pronominis relativi.

II. Nec vero sufficit ad fines attractionis plene et recte cognoscendos enuntiata rel. attracta inspexisse, sed etiam exempla attractionis non admissae perscrutari opus est.

Inter enuntiata non attracta, quae nunc perlustrabo,

1. primum profero ea quorum pronomen relativum in accusativo remanet.

Enuntiationes rel. quae huc spectant, plures sunt quam attractae, quod nusquam fere alibi animadvertitur. Substantivi generis sunt hae enuntiationes:

char. 7, 2 σὺ μὴ ἐπιλάθῃ ὃ μέλλεις λέγειν.

char. 12, 10 καὶ πρόθυμος δὲ ἐπιμεληθῆναι ἃ μὴ βούλεταί τις γενέσθαι, αἰσχύνεται δὲ ἀπείπασθαι. Quibus in sententiis sensus distinctionem postulare videtur. Ambobus locis structura infinitivi attractioni non ita favet. Altera enuntiatio rel. etiam duplicata est eiusque pronomen relativum subiecti vices gerit, maiorem ergo vim habet quam si obiectum esset.

Prior autem enuntiatio quae nullum in sententia superiore adminiculum habet et ex ipso praecedente verbo pendet, nescio an attractioni non restitisset, nisi Theophrastus conexus orationis omnino evitavisset. Apud Aristotelem nullam enuntiationem substantivam ab accusativo pronominis incipientem animadverti, quae attractionem effugisset. — Sequitur:

hist. IX 8, 8 τρόποι δ' οὐκ εἰσὶ τῶν ῥιζοτομιῶν πλὴν οὓς εἴπομεν.

Quamquam pronomen demonstrativum deest et relativum ipsi praepositioni sententiae primariae succedit, tamen attractio omissa est, quia Theophrastus membra sententiae distinguere,

non copulare solet. Maxime autem perpendendum est, quod masculinum genus pronominis rel. attractioni repugnat, οὓς raro in ὧν transit.[1])

Simile videmus hist. VIII 5, 3 καὶ παραπλήσιαι δὲ ἴσως αἱ τοιαῦται καὶ (scil. ταύταις) ἃς ἐπὶ τῶν σιτηρίων ἐλέγομεν περὶ τῶν σταχύων καὶ αὐτῶν τῶν καρπῶν[2]).

Haec enuntiatio relativa longior est quam usui Theophrasteo accommodata, et notio regens magno intervallo relativum antecedit; παραπλήσιος similiter videtur constructum esse atque ὁ αὐτὸς ὅσπερ, latinum „*idem qui*".

De duabus reliquis enuntiationibus substantivis idoneum mihi videbatur simul cum attributivis agere, quas nunc affero.

Attributivi generis est:

caus. V 13, 5 ταχεῖα δὲ ἡ ἐκ τῶν ἐκπηγνυμένων ἀναβλάστησις, ὅτι συμβαίνει τὴν ῥίζαν ἰσχυρὰν γίνεσθαι καὶ πλήρη συνηθροισμένης τῆς ἔνης τροφῆς, ἣν οὐ διέδωκεν, ἔτι δὲ τὴν προτέραν οὐ πολλήν. Quae enuntiatio relativa non determinat vocem τροφῆς sed participium συνηθροισμένης explicat ac repetit.

Minus quoque necessarium est hoc enuntiatum attributivum:

caus. III 17, 2 περὶ δὲ τῶν ἁλῶν ἢ τῆς ἅλμης, ἣν παρέχουσιν, οἱ μὲν γὰρ οὕτως ποιοῦσιν, οἱ δ' ἐκείνως, ἁπλῆ μέν τις αἰτία. Etiam apud alios scriptores eiusmodi exempla rarius attrahuntur, ut Aristot. de part. animal. p. 665 a 5: ἡ συναγωγὴ τῆς . . . . . ἐπιγλωττίδος, ἣν ἔχουσι τὰ τριχωτά. Praeterea accusativum retinuerunt enuntiationes rel. simillimae quae omnes verbum καλοῦσι et accusativum praedicativum exhibent.

hist. I 6, 2 μέλαιναι γὰρ (αἱ μῆτραί εἰσιν) τῆς ἐβένου καὶ τῆς δρυός, ἣν καλοῦσι μελάνδρυον.

hist. VII 1, 2 τοῦ τρίτου δὲ (scil. ἀρότου ἀρχή), ὃν καλοῦσι θερινόν, τοῦ Μουνυχιῶνος.

hist. VIII 2, 3 πλὴν εἴ τι γένος πυρῶν τοιοῦτον, οὓς καλοῦσι σιτανίας καὶ κριθανίας.

---

[1]) Pro *πλὴν τούτων ἃ* scribunt *πλὴν ὧν* Plato legg. XI 920 C *πλὴν ὧν ἂν νόμοι ἀπείργωσιν ἢ ψήφισμα* et Isocrates XVII 38 *πλὴν ὧν ἐκείνοις παρεδίδουν*. Sed hic idem dicit or. VI 74 *πλὴν ὅσα* (Acc.) et *πλὴν ὅσον* legimus apud Herodotum II 32 *Πλὴν ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι* et Thucydidem 7, 23 . . . *τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀπέκτειναν πλὴν ὅσον ἐκ τριῶν νεῶν οὓς ἐζώγρησαν.*

[2]) cf. p. 49.

hist. VIII 7, 5 . . . καὶ οἱ στάχυες μικροὶ καὶ τούτων, οὓς καλοῦσιν ἄρνας.

caus. I 20, 2 ἐκ γὰρ τῶν ὁμογενῶν, ἃ καλοῦσί τινες πλοῖα, περιῤῥηγνυμένων ἐκφαίνεται καθάπερ στάχυς ἡ ῥάβδος ἔχουσα πρὸς ἑαυτῇ τὸν καρπόν.

hist. VII 7, 3 ἡ δὲ βλάστησις καὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων τῶν μὲν ἅμα τοῖς πρώτοις ὑετοῖς ἐστι μετ' ἰσημερίαν οἷον ἀπάτης καὶ τοῦ κύνωπος καὶ ἣν καλοῦσί τινες βούπρηστιν, τῶν δὲ μετὰ πλειάδα καθάπερ καὶ κιχορίου.

Enuntiatio quam postremo protuli, non adiectivi sed subtantivi generis est, plane autem eadem natura est atque attributivae. Universa illa enuntiata in se ipsis pondus habent, ut difficile cum sententia superiore confluere possint. Accusativus praedicativus arte ibi cohaeret cum verbo καλεῖν. — Enuntiationes talis indolis attractae non inveniuntur nisi apud scriptores qui attractionem maxime adamaverunt. Exempla inveni apud Xenophontem Oecon. 2, 1 οὐκ ἄν μοι δοκῶ ὑπό γε τούτων ὧν σὺ δεσποινῶν καλεῖς, κωλύεσθαι, . . .; Plat. Phaedr. 247 D οὐδ' ἥ ἐστί που ἑτέρα ἐν ἑτέρῳ οὖσα ὧν ἡμεῖς νῦν ὄντων καλοῦμεν; Dionys. Hal. arch. I 10, 2 κινδυνεύει δὴ κατὰ τούτους μηδὲν διαφέρειν τὸ τῶν Ἀβοριγίνων φῦλον ὧν ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ Λελέγων. In enuntiato Xenophonteo legitur τούτων ὧν, duo reliqua sunt generis substantivi. Non mirum, quod Theophrastus qui attractionem maxime evitavit, in nullo eiusmodi exemplo attractionem admisit.

Denique attractio accusativi omissa est locis

char. 3, 2 ὁ δὲ ἀδολέσχης τοιοῦτός ἐστιν, οἷος, ὃν μὴ γιγνώσκει, τούτῳ παρακαθεζόμενος πλησίον πρῶτον μὲν τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς εἰπεῖν ἐγκώμιον.

char. 9, 6 καὶ ὅσα ἐωνημένος ἄξιά τις φέρει, μεταδοῦναι κελεῦσαι καὶ ἑαυτῷ.

(char. 9, 1 Ὁ δὲ ἀναίσχυντος τοιοῦτος οἷος πρῶτον μὲν ὃν ἀποστερεῖ, πρὸς τοῦτον ἀπελθὼν δανείζεσθαι).

Scriptor hic enuntiationes relativas in mente habet, priusquam de demonstrativo aut notione regente cogitet. Subest illis ut enuntiatis char. 7, 2 et 12, 10 sensus quidam concessivus aut potius adversativus — e. g. ὃν μὴ γιγνώσκει simile prope est ac *quamquam eum non novit* —. οὗ pro ὃν rarissime, rarius etiam ὅσων pro ὅσα ponitur, quod pronomen

(char. 9, 6) insuper ex participio pendet et adiectivo ἄξια determinatur. Tamen haec ipsa enuntiatio char. 9, 6 quae substantivi generis est, vix attractionem effugisset, nisi Theophrastus copulationes in oratione prorsus repudiavisset.

2. Dativi attractio omissa.

Non attrahitur quamvis absolute posita haec enuntiatio:

caus. V 9, 10 ἐξ ὑπερβολῆς δὲ καὶ τὸ τραγᾶν τῆς ἀμπέλου καὶ ὅσοις ἄλλοις ἀκαρπεῖν συμβαίνει διὰ τὴν εὐβλαστείαν.

Tum integer manet dativus dynamicus vel dativus instrumenti quem conspicimus:

hist. IX 9, 3 . . . τροχίσκους ποιοῦσιν ὥσπερ (scil. τροχίσκους) τῆς τρυγός ᾗ ῥυπτόμεθα. Accedit quod haec enuntiatio ad nomen τρυγός intellegendum vix necessaria est.

De genetivo pronominis rel. remanente verba facere non opus est, quoniam attractio illum casum apud nullum scriptorem occupavit; reliquum igitur est, ut

3. de nominativo non assimilato agamus.

Enuntiata rel. non attracta saepius substantivi generis sunt. caus. III 10, 3 Ἐπεὶ καὶ τὰ παραφυτευόμενα καὶ τὰ παρασπειρόμενα διὰ τοῦτο βλάπτει πάντα, τὰ δὲ καὶ ὅλως ἀναιρεῖ πλὴν ὅσα γ'ἐν φαρμάκου μέρει. — Πλὴν ὅσα (Nom.) invenis etiam apud Platonem, re publ. V 456 a; Polyb. III 22, 6; Dionys. H. X 21. Conferas quoque Theophrasti hist. plant. III 17, 5 ὁ δὲ καρπὸς ὃν καλοῦσι σῦκον ἐρυθρὸς ἡλίκος ἐλάας πλὴν στρογγυλώτερος, ἐσθιόμενος δὲ μεσπιλώδης; caus. II 4, 6 πλὴν ταῦτα μὲν ὅμοια διατελεῖ alia. Πλὴν ὅτι habes caus. IV 1, 6 πλὴν ὅτι τὰ μὲν εἰς τὸ χεῖρον ἀεὶ μεταβάλλει; πλὴν εἰ efficit coniunctionem nisi, ut hist. VIII 2, 3 πλὴν εἴ τι γένος πυρῶν τοιοῦτον οὓς καλοῦσι σιτανίας καὶ κριθανίας. Idem est usus ceterorum scriptorum. —

hist. I 1, 3 τάχα δὴ οὐχ ὁμοίως ἅπαντα ζητητέον οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις οὐθ' ὅσα πρὸς τὴν γένεσιν.

caus. V 1, 2 περὶ δὲ τῶν κατὰ φύσιν καὶ ὅσα πρὸς τὸ περιττὸν ἥκει νῦν λεκτέον . . .

hist. III 5, 4 ἔνδηλοι δὲ μᾶλλον ἐν τοῖς ἡμέροις καὶ τούτων μάλιστα συκῇ καὶ ἀμπέλῳ καὶ ῥοιᾷ καὶ ὅλως ὅσα εὐτραφῆ καὶ ὅπου χώρα τοιαύτη.

Alia enuntiata substantivi generis sunt:

hist. I 6, 10; III 5, 4; VII 2, 5; VIII 4, 6; VIII 6, 1; caus. I 5, 4; I 6, 3; III 14, 3; III 14, 3; III 19, 2; V 1, 10; V 12, 7; VI 12, 9.

Quamvis haec enuntiata rel. substantiva sint et ad ipsam notionem attrahentem sententiae primariae referantur, tamen vix opus est in eo casu qui nusquam in scriptis Theophrasteis assimilatus deprehenditur et natura sua maximam ad se defendendum vim habet, attractionem omissam singulis causis excusare, cum vel in accusativo apud hunc scriptorem complures enuntiationes snbstantivas ab attractione abhorrere viderimus. Satis est orationem Theophrasteam attractioni fere adversari rursus monuisse.

Attributivae quoque enuntiationes rel. universae attractionem fugerunt. Levissimae naturae est haec:

hist. I 2, 1 . . . αὐτάς τε τὰς ἰδέας διαριθμούμενος ὁπόσαι[1]) (scil. εἰσίν) καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους διαφορὰς . . .

Leves quoque sunt

caus. VI 12, 12 ἡ δ' αἰτία ἐν δυοῖν ἐκείνοιν, ἅπερ εἴρηται, τῷ τε μὴ κάθυγρα καὶ τῷ μὴ κατάξηρα γίνεσθαι.

caus. VI 11, 7 τοῦτο δὲ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ζῴων, ὅσα διαπιαίνεται.

caus. VI 9, 1 Ἁπάντων δ' ὅσα χυμὸν ἔχει τὰ μὲν εὐθὺ καὶ ὀσμώδη τυγχάνει, τὰ δὲ . . .

longiores sunt:

hist. VII 15, 4 ὁμοίως δὲ τοῦτο καὶ ἐφ' ἑτέρων ἐστὶ λαβεῖν ἃ πολλὴν ἔχει διάστασιν.

hist. IV 8, 12 ἐν δὲ τοῖς ἀμμώδεσι χωρίοις, ἅ ἐστιν οὐ πόῤῥω τοῦ ποταμοῦ, φύεται κατὰ γῆς ὃ καλεῖται μαλιναθάλλη, . . .

hist. I 1, 12 οὐδὲ δὴ τῶν ἄλλων οὐδενὸς ὅσα μονοειδῆ τῶν ὀργανικῶν.

caus. III 22, 5 ταὐτὸ δ' ἔοικε τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν μηλέων καὶ ὅλως ἐπὶ τῶν δένδρων συμβαίνειν ὅσα σκωληκοῦται διψήσαντα cet.

Cuncta haec enuntiata adiectiva minus completiva quam explicativa sunt.

[1]) ὁπόσαι non pro interrogativo sed pro relativo habeo; post relativum enim copula facilus omitti potest et sescenties apud Theophrastum deest.

Neque hic attrahuntur enuntiationes quae pronomini demonstrativo praecedunt.

hist. VII 2, 2 ὅσα δὲ ἀπὸ ῥίζης φύεται, τούτων ἡ μὲν ῥίζα χρόνιος, αὐτὰ δὲ ἐπετειόκαυλα. Similes sunt: hist. I 6, 10; VII 2, 3; VII 10, 4; caus. I 10, 3; II 4, 5; III 14, 7; V 5, 4; VI 15, 1. Scriptori cum profert enuntiationem relativam, nondum in animo esse notionem regentem vel potius demonstrativi casum supra iam adnotavimus. Minime autem attractio exsistere potuit in enuntiationibus ut

hist. V 8, 2 ὥστε τηλικαύτην ποιῆσαι σχεδίαν, ᾗ ἐχρήσατο πεντήκοντα ἱστίοις.

hist. VII 2, 9 διὰ τὴν φύσιν, ἥπερ συνηκολούθηκε τῇ ὥρᾳ vel similibus locis, ubi pronomen femininum vel masculinum, verbum activum est.

Omissae igitur attractionis vulgaris exempla aeque atque admissae consuetudinem illam apud Theophrastum angustissimis finibus circumscriptam esse demonstrant.

III. Loci qui dubitationem permittunt.

Attractio nominativi non subest loco

hist. I 3, 1 Ἐπεὶ δὲ συμβαίνει σαφεστέραν εἶναι τὴν μάθησιν διαιρουμένων κατὰ εἴδη, καλῶς ἔχει τοῦτο ποιεῖν ἐφ' ὧν ἐνδέχεται. ἐφ'ὧν non dissolvendum est in ἐπὶ τούτων ἅ, sed in ἐπὶ τούτων ἐφ' ὧν; vertendum est: *quarum cognitio, quia melius capitur secundum genera distinctarum, recte hoc fit in iis in quibus id fieri licet.*

Iuncturam μέχρι (ἄχρι) οὗ quae legitur hist. I 7, 3; V 1, 8; VIII 5, 4; caus. III 16, 3; V 1, 12; VI 11, 12; VI 14, 11 cet. non pro dictione ex attractione orta (= μέχρι τούτου ᾧ scil. χρόνῳ vel. τόπῳ), sed pro primigenia habeo. Namque ut in aliis structuris, ita in loci vel temporis definitione linguae non semper congruunt. Romani verba ponendi cum ablativo construunt, ubi nos quaerimus *wo?* Similiterque Graeci, cum dicebant μέχρι οὗ, aliter videntur sensisse ac nos qui dicimus eodem loco *‚wo, als‘*.

Communis atque usitata ratio dicendi est, si Theophrastus scribit καθ' ὅ pro longiore locutione κατὰ τοῦτο καθ' ὅ (e. g. hist. I 8, 4) aut ἐφ' ὅσον pro ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ' ὅσον (v. c.

hist. IV 1, 5) aut ἐν οἷς pro ἐν τούτοις ἐν οἷς (ut hist. VIII 10, 5).

In scriptorum amplitudine satis grandi nullae fere enuntiationes rel. attractae inveniuntur. Paene evanuit attractio vulgaris in disrupto illo genere dicendi. Prope nihil nisi formulas spectamus. Numquam assimilatur pronomen aliquod amplius ut ὅσος (exceptis sane simplicissimis illis quae prius attuli, exemplis), numquam nomen praedicativum, numquam enuntiatio in qua infinitivus vel participium verbo finito additum est, ne coniunctivus quidem vel optativus in enuntiato attracto apparet. Singularitas ergo dictionis singularem comprehendit usum attrahendi qui cum usu ceterorum scriptorum et universo progressu illius consuetudinis coniungi nequit.

Caput II.

De attractionis usu Polybii.

Polybius in „Historiis" id unum contendit, ut res integre ac sincere tradat, elegantiam dictionis postponit, quin etiam paene aspernatur. Oratio longe remota est a facilitate illa dicendi quae attractioni maxime favet, aliquid commune habet cum dictione quae in tabulis publicis adhibetur. Scriptor in summis deliciis habet structuram participialem, sententias participiis complet, enuntiata relativa, quamquam non spernit, tamen minus adhibet. *„Polybii*[1] *ratio diversa tota est ab eis rerum scriptoribus, qui eius aetati paululum antecedebant. Illi enim pendent ab Isocrate oratore, qui res elegantius quam verius esse describendas illo Panathenaico docuit ipse. Quem secuti concinnam esse orationem volebant, rerum veritatem interdum neglegebant; immo ei, qui res ab Alexandro gestas tradiderunt, miraculorum plenos libros composuerunt. Neque tamen a prioribus magis differt Polybius quam a scriptoribus*

---

[1]) I. Stich, De Polybii dicendi genere, diss. part. I, p. 4, Erlangae 1880. (= Act. sem. phil. Erl. II 141—211).

posterioris aetatis, qui veterum artem inepte imitando palmam ferre studebant. (Contra princeps est Polybius eorum scriptorum, quos κοινούς *vocant grammatici*)". „*Polybius*[1]) *gehört nach dem Urteil des Dionys von Halicarnaß, der hier wie oft die allgemeine Auffassung formuliert, zu den ungenießbaren Schriftstellern, die man nicht zu Ende lesen kann* (Dionys de comp. verb. 4, 38 Τοιγάρτοι τοιαύτας συντάξεις κατέλιπον οἵας οὐδεὶς ὑπομένει μέχρι κορωνίδος διελθεῖν, Φύλαρχον λέγω καὶ Δοῦριν καὶ Πολύβιον καὶ Ψάωνα . . .)". Nullam aliam diligentiam Polybius orationi adhibuit, nisi ut quam maxime hiatum evitaret. Ne in tali quidem stilo fieri potuit, ut attractio vulgaris floreret. — Usus attractionis cognoscitur apud Polybium non modo e primis quinque libris qui incolumes servati sunt, et eis excerptis quae antiqua dicuntur et formam plane authenticam retinuerunt, sed etiam posterioribus illis quae apud Athenaeum, Constantinum Porphyrogennetum, Suidam servata sunt, niti possumus. Quae ipsa etsi in quibusdam rebus hic illic aliquantum mutilata ac mutata sunt[2]), tamen enuntiationes relativas sive attractas sive non adscitas videntur integras exhibere. Haec igitur enuntiata relativa simul cum reliquis exemplis enumerabimus, sed asteriscis distincta.

A. Attractio illa vetustissima quae pronominibus amplioribus retinetur.

Primum affero simplicissima illa exempla in quibus relativum amplificatum vice pronominis indefiniti fungitur. Assimilatae reperiuntur formae οὐδ' ὁποῖος et οὐδ' ὅστισ(οῦν), semper praemisso adverbio οὐδέ; οὐδ' ὁποῖος exstat in primis quinque libris integris et excerptis antiquis necnon in posterioribus.

I 72, 2 . . . συγγνώμην δὲ τοῖς ἀπόροις ἢ συμπεριφορὰν οὐδ' ἡντινοῦν ἐπ' οὐδενὶ τῶν πραττομένων διδόντες.

IV 16, 11; V 11, 4; IX 14, 6; XIV 3, 3.

---

1) Norden, Ant. Kunstprosa I 81.

2) Cf. Fredericus Kaelker, Quaestiones de elocutione Polybiana etc., Leipziger Studien III (1880), pp. 224 sqq.

Adhibeo editionem Hultschianam alteram, Berolini 1888/92; necnon consului editionem quam curaverunt Dindorf-Büttner-Wobst.

IV 65, 3 ποιησάμενος δὲ προσβολὰς συνεχεῖς εἷλεν αὐτὸ κατὰ κράτος, πόλιν κατὰ μὲν τὸν περίβολον οὐ μεγάλην (. . . .) κατὰ δὲ τὴν σύμπασαν κατασκευὴν οἰκιῶν καὶ τειχῶν καὶ πύργων οὐδ' ὁποίας (scil. πόλεως) ἧττω.

V 21, 7; V 106, 7; *VIII 11, 3; IX 27, 9; *X 19, 4; *XXII 11, 3; *XXXVII 3, 8; *XXXVIII 1a, 1; *XXXIX 1a, 3.

Cognati generis est exemplum *XXX 9, 4 καὶ διανοηθεὶς ἅττα δήποτ' οὖν, . . .

In posterioribus excerptis duae enuntiationes gravissimae attractae reperiuntur.

*XII 28a, 6 ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ οἴομαι τηλικαύτην διαφορὰν ἔχειν τὰ κατ' ἀλήθειαν οἰκοδομήματα τῶν ἐν ταῖς σκηνογραφίαις τόπων, οὐδὲ τὴν ἱστορίαν τῶν ἐπιδεικτικῶν λόγων, ἡλίκην ἐπὶ πασῶν τῶν συντάξεων τὴν ἐξ αὐτουργείας καὶ τὴν ἐξ αὐτοπαθείας ἀπόφασιν τῶν ἐξ ἀκοῆς καὶ διηγήματος γραφομένων.

*VIII 11, 13 . . . ἡγοῦμαι τοιαῦτα θηρία γεγονέναι καὶ τοιούτους τὸν τρόπον τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἑταίρους Φιλίππου προσαγορευθέντας οἵους οὔτε τοὺς Κενταύρους τοὺς τὸ Πήλιον κατέχοντας οὔτε τοὺς Λαιστρυγόνας τοὺς τὸ Λεοντίνων πεδίον οἰκήσαντας οὔτ' ἄλλους οὐδ' ὁποίους.

Exempla tot determinationibus exaggerata — in altero enuntiato subiectum tripertitum est — nusquam apud priores scriptores attracta deprehenduntur. Enuntiationes illae, quamquam locis non semper authenticis cernuntur, tamen totae Polybii videntur esse; enuntiata enim participiis sic constipata cum elocutione huius scriptoris optime congruunt neque omnino verisimile est posteriorem excerptorem talia novavisse.

Attractio minus sentitur hoc loco, quia οἷον adverbii instar adhibetur:

*VIII 11, 1 . . . διὰ τὸ μηδέποτε τὴν Εὐρώπην ἐνηνοχέναι τοιοῦτον ἄνδρα οἷον τὸν Ἀμύντου Φίλιππον.

Exempla attractionis omissae altera parte continentur.

B. Attractio vulgaris.

I. admissa.

1. Pronomen rel. attractione transit ex accusativo in genetivum:

a) genus substantivum

α) Relativum pendet e praepositione sententiae regentis. Semper hic assimilatum est pronomen neutrius pluralis.

(ὧν pro ἃ) ἀπό

*XXXVIII 3, 3 οὐ γὰρ μόνον ἀφ' ὧν ἔπαθον ἐλεήσαι τις ἂν τοὺς Ελληνας, . . .

ἐξ

III 32, 9 . . . εἰ μὴ καὶ τὰς παρατάξεις τις ἀναγιγνώσκων αὐτὰς ἐξ ὧν ἐκεῖνοι γράφουσιν, ὑπολαμβάνει σαφῶς ἐπεγνωκέναι καὶ τὴν τοῦ πολέμου τοῦ σύμπαντος οἰκονομίαν καὶ διάθεσιν.

XVIII 31, 12 . . . εὐθεώρητον γίνεται τὸ συμβησόμενον ἐξ ὧν ποιοῦσι Ῥωμαῖοι νῦν.

*XXVIII 17, 9 . . . δοκῶ δὲ μᾶλλον τὸ τελευταῖον εἰρημένον, ἐξ ὧν ἐμαρτύρησε τὰ μετ' ὀλίγον συμβάντα τοῖς Ῥοδίοις.

περί

*XII 4d, 3 τοῦτο δ' ἔσται δῆλον, ἐὰν ἐν τοῖς κατὰ τὴν Σικελίαν δείξωμεν αὐτὸν ἀγνοοῦντα περὶ ὧν ἀποφαίνεται.

XVI 26, 3 γράψαντα δ' αὐτὸν ἠξίουν ἐκδοῦναι περὶ ὧν ὑπολαμβάνει συμφέρειν πρὸς τοὺς ἐνεστῶτας καιρούς (ὧν pro acc. subi. ἃ).

β) Notio regens sententiae primariae repraesentatur nomine, cui plerumque subest sensus partitivus.

(ὧν pro ἃ) οὐδέν, μηδέν

*X 22, 8 . . . , οἱ μὲν διὰ τὴν ἰδίαν ἀδυναμίαν ἐν τοῖς ἱππικοῖς οὐδὲ τοῖς πλησίον τολμῶσιν οὐδὲν ὧν καθήκει προστάττειν, . . .

X 6, 8 ἦν γὰρ αὐτῷ κεκριμένον πράττειν ὧν μὲν εἶπε πρὸς τοὺς πολλοὺς μηδέν, προὔκειτο δὲ πολιορκεῖν . . .

τι

*XXXII 14, 8 Ὁ δὲ τοσοῦτον ἀπέσχε τοῦ κομίσασθαί τι ὧν πρότερον ἐδωρήσατο, περὶ ὧν ἀρτίως εἶπον, ὥστε . . .

κύριος

*IX 27, 11 Ὁ δὲ Μάρκος δοὺς πίστεις ὑπὲρ ἀσφαλείας ἔπεισεν ἐκχωρεῖν εἰς Ἰταλίαν, ἐφ' ᾧ λαμβάνοντας μέτρημα παρὰ τῶν Ῥηγίνων πορθεῖν τὴν Βρεττιανὴν κυρίους ὄντας ὧν ἂν ἐκ τῆς πολεμίας ὠφεληθῶσι.

(οὗ pro ὃ) βέλτιον

XV 15, 6 μετὰ δὲ ταῦτα συγκαταστὰς εἰς τὸν κίνδυνον οὕτως ἐχρήσατο τοῖς πράγμασιν, ὥστε μὴ δυνατὸν εἶναι βέλτιον[1]) πρὸς Ῥωμαίους ἀγῶνα συστήσασθαι παραπλησίῳ καθοπλισμῷ χρώμενον οὗ τότε συνεστήσατο Ἀννίβας.

(ὧν pro οὓς) superlativus

VI 10, 11 Τοιγαροῦν οὕτως συστησάμενος πλεῖστον ὧν ἡμεῖς ἴσμεν χρόνον διεφύλαξε τοῖς Λακεδαιμονίοις τὴν ἐλευθερίαν.

I 63, 4 πόλεμος ὧν ἡμεῖς ἴσμεν ἀκοῇ μαθόντες πολυχρονιώτατος.

I 88, 7 τρία μὲν οὖν ἔτη καὶ τέτταράς που μῆνας ἐπολέμησαν οἱ μισθοφόροι πρὸς τοὺς Καρχηδονίους πόλεμον[2]) ὧν ἡμεῖς ἴσμεν ἀκοῇ μαθόντες, πολύ τε τοὺς ἄλλους ὠμότητι καὶ παρανομίᾳ διενηνοχότα.

σωτήρ

*XXIII 11, 3 ὅσοι δὲ μετρίως ἐζήλωσαν τὸ στέργειν αὑτοὺς καὶ φέρειν τὰς ἀλλήλων ἀγνοίας, τούτους ἅπαντας σωτῆρας γεγονότας ὧν ἀρτίως εἶπον, καὶ μετὰ τῆς καλλίστης φήμης καὶ δόξης βεβιωκότας.

γ) Relativum obnoxium fit sententiae superioris verbo.

Una talis enuntiatio exstat:

(ὧν pro ἃ)

VI 37, 13 . . ., ἢ κυριεύειν ἐλπίζοντες ὧν ἀπέβαλον, ἢ . . .

b) Genus adiectivum:

Enuntiata adiectiva eo facilius attrahuntur, quo propius notiones regentes sententiae superioris collocatae sunt. In exemplis enumerandis huius rei rationem quandam habeamus oportet.

Attractioni enuntiationum attributivarum maxime favet, quod pronomen relativum ipsam notionem regentem e. g. praepositionem sequitur simulque nomen sententiae primariae ad quod enuntiata referuntur, proximum stat.

[1]) *βέλτιον* libri. Cum vero *οὗ* genetivus relativi postulet nomen ad quod refertur, cum Foerstero scripserim *βελτίω* quod in litteris codicum maiusculis non ita multum ab *βέλτιον* differt.

[2]) Ut structurae satisfiat, ad *πόλεμον* supplendus est superlativus ut *μέγιστον* vel *συνεχέστατον* a quo suspenditur genetivus relativi *ὧν*; plane enim simile cernis in exemplo I 63, 4, quod praecedit. Critici perperam hucusque illum locum tractaverunt.

XVIII 7, 1 . . ., πότερον οἴεται δεῖν ἐκχωρεῖν ὧν ἐπέκτηται πόλεων καὶ τόπων ἐν τοῖς Ἕλλησιν, ἢ καὶ τούτων, ὅσα παρὰ τῶν γονέων παρείληφε.

Quo loco nomina sententiae regentis quae definiuntur, in ipsam enuntiationem relativam transposita sunt, ut pronomini eo propiora sint, quod iure grammatici „incorporationem" vocant.

Nomen sententiae regentis quod determinatione indiget, in fine enuntiati relativi spectatur. Notio regens item ipsi pronomini relativo antecedit.

*XXI 45, 8 εἰ δέ τινες ἐξ ὧν ἀπολαμβάνουσιν οἱ Ῥωμαῖοι πόλεων μετὰ δυνάμεώς εἰσιν Ἀντιόχου, τούτους εἰς Ἀπάμειαν ἀποκαταστήτωσαν.

XI 17, 4 . . . εὐθέως ἐπειρᾶτο συστραφεὶς μεθ' ὧν εἶχε περὶ αὑτὸν ξένων, ἄθρους διαπεσεῖν διὰ τῶν ἐσκεδασμένων καὶ διωκόντων.

*XXVIII 13, 10 Τοῦ γὰρ διαβουλίου προτεθέντος ὑπὲρ ὧν ὁ Κέντων ᾔτει στρατιωτῶν, ἃ μὲν ὁ Μάρκιος αὐτῷ φροντίζειν κατ' ἰδίαν ἐνετείλατο, ταῦτα φωτίζειν οὐδαμῶς ἔκρινεν.

VII 6, 4 (ex epitome) δύο δ' ἔχει πυλῶνας ἡ πόλις, ὧν ὁ μὲν ἐπὶ τοῦ πρὸς μεσημβρίαν πέρατός ἐστιν οὗ προεῖπον αὐλῶνος φέρων ἐπὶ Συρακούσας.

Similis quaedam positio cernitur:

*XV 25, 30 οὔσης δὲ περὶ αὐτὸν οἵας εἴρηκα διαλήψεως, . . .

*XXXI 19, 2 καὶ τῶν παρὰ τοῦ βασιλέως Ἀντιόχου πρεσβευόντων ὧν ὁ Λυσίας ἔπεμψε παραγεγονότων καὶ πολλοὺς διαθεμένων λόγους.

Sequitur: *XVIII 2, 3 μετὰ δὲ τοῦτον ὁ τῶν Ῥοδίων ναύαρχος Ἀκεσίμβροτος τῆς μὲν Περαίας ἐκέλευεν ἐκχωρεῖν τὸν Φίλιππον ἧς αὐτῶν παρῄρηται, τὰς δὲ φρουρὰς ἐξάγειν ἐξ . . .

Reliquae enuntiationes adiectivae nomini ad quod pertinent, succedunt.

VI 14, 1 sq. Ἐκ δὲ τούτων τίς οὐκ ἂν εἰκότως ἐπιζητήσειεν ποία καὶ τίς ποτ' ἐστὶν ἡ τῷ δήμῳ καταλειπομένη μερὶς ἐν τῷ πολιτεύματι, τῆς μὲν συγκλήτου τῶν κατὰ μέρος ὧν εἰρήκαμεν κυρίας ὑπαρχούσης, . . .

XII 15, 5[1]) . . . τοῦτο δῆλόν ἐστιν ἐξ αὐτῶν ὧν ὁ Τίμαιος ἀποφαίνεται.

---

[1]) Legitur in excerptis antiquis et Peirescianis.

XV 31, 4 δηλοῦντας, ὅτι τῆς ἐπιτροπείας ἐκχωροῦσι καὶ τῆς ἄλλης ἐξουσίας καὶ τῶν τιμῶν, ἔτι δὲ τῶν χορηγίων ὧν ἔχουσι πάντων, . . .

*XXI 45, 6 μὴ ἐξαγέτω μηδὲν πλὴν τῶν ὅπλων ὧν φέρουσιν οἱ στρατιῶται.

*XXIII 10, 2 καθάπερ γὰρ ἂν εἰ δίκην ἡ τύχη βουλομένη λαβεῖν ἐν καιρῷ παρ' αὐτοῦ πάντων τῶν ἀσεβημάτων καὶ παρανομημάτων ὧν εἰργάσατο κατὰ τὸν βίον, τότε παρέστησε.

XXIII 14, 7 πάλιν δέ ποτε λόγον ἀπαιτοῦντός τινος ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν χρημάτων ὧν ἔλαβε παρ' Ἀντιόχου πρὸ τῶν συνθηκῶν εἰς τὴν τοῦ στρατοπέδου μισθοδοσίαν, ἔχειν μὲν ἔφη τὸν λογισμόν, οὐ δεῖν δ' αὐτὸν ὑποσχεῖν οὐδενὶ λόγον.

*XXIII 14, 9 . . τοὺς δ' ἄλλους ἤρετο, πῶς τῶν μὲν τρισχιλίων ταλάντων τὸν λόγον ἐπιζητοῦσι, πῶς ἐδαπανήθη καὶ διὰ τίνων, τῶν δὲ μυρίων καθόλου καὶ πεντακισχιλίων (scil. ταλάντων) ὧν παρ' Ἀντιόχου λαμβάνουσιν, οὐκέτι ζητοῦσιν.

*XXIV 6, 3 Ταῦτα δὲ βουλευσάμενοι προεχειρίσαντο πρεσβευτὰς Λυκόρταν καὶ Πολύβιον καὶ σὺν τούτοις Ἄρατον, υἱὸν Ἀράτου τοῦ Σικυωνίου, τοὺς ἅμα μὲν εὐχαριστήσοντας τῷ βασιλεῖ περί τε τῶν ὅπλων ὧν πρότερον ἀπέστειλε, καὶ τοῦ νομίσματος, ἅμα δὲ παραληψομένους . . .

II 26, 5 ἦν γάρ, ὡς ἔοικε, καὶ τὸ τῶν σωμάτων καὶ θρεμμάτων πλῆθος ἔτι δὲ τῆς ἀποσκευῆς ἧς εἶχον ἀμύθητον.

III 35, 5 . . ., ἀπεμέρισε δὲ καὶ τῆς δυνάμεως ἧς εἶχε τῷ μὲν Ἄννωνι πεζοὺς μυρίους, ἱππεῖς δὲ χιλίους.

I 66, 12 πάντες δ' ἀναμιμνησκόμενοι τῶν ἐπαγγελιῶν ὧν οἱ στρατηγοὶ κατὰ τοὺς ἐπισφαλεῖς τῶν καιρῶν παρακαλοῦντες σφᾶς ἐπεποίηντο, μεγάλας εἶχον ἐλπίδας.

XIV 1, 10 τότε δὲ τῷ Νομάδι βραχεῖαν ἔμφασιν ἐποιήσατο διὰ τῶν ἀποστελλομένων ὡς οὐκ ἀδυνάτου τῆς ἐπιβολῆς οὔσης ἧς ἐπιβάλλεται.

*XXII 13, 1 . . . ἀνακάμπτων ἀπὸ τῆς πρεσβείας ἧς ἐπρέσβευσε πρὸς Φίλιππον.

*XXV 2, 9 πρὸς δὲ τούτοις τῶν χρημάτων καὶ τῆς γάζης ἧς ἀπήνεγκε παρὰ Μορζίου καὶ Ἀριαράθου, ἀποδοῦναι τοῖς προειρημένοις βασιλεῦσιν ἐνακόσιά τάλαντα,

*XXIX 23, 7 ἐκ τῶν πράξεων ὧν εἰρήκαμεν.

*XXXI 7, 4 . . . νυνὶ δὲ προσόδων ἐστέρηνται πολλῶν ὧν ἐλάμβανον παρὰ τῶν προειρημένων.

XXXIX 19, 3 Ἡμεῖς δὲ παραγεγονότες ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς ὅλης πραγματείας βουλόμεθα προσαναμνήσαντες τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς προεκθέσεως ἧς ἐποιησάμεθα καταβαλόμενοι τὴν ἱστορίαν συγκεφαλαιώσασθαι τὴν ὅλην ὑπόθεσιν, οἰκειώσαντες τὴν ἀρχὴν τῷ τέλει καὶ καθ' ὅλου καὶ κατὰ μέρος.

*Fragm. 124 Βουλόμενος δ' ἐκ παραθέσεως ὑπόδειγμα ποιῆσαι τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως ἧς ἔχει πρὸς τοὺς πεπιστευκότας καὶ τοὺς ἀπειθοῦντας, ἐπολιόρκει.

III 63, 7 . . . εἰδὼς δὲ τὰ μεγέθη τῶν ποταμῶν ὧν διεπέρασεν.

*XXV 4, 5 καὶ τέλος εἰς τοῦτ' ἤγαγον τὴν σύγκλητον ὥστε πέμψαι πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥόδον τοὺς διασαφήσοντας, ὅτι τῶν ὑπομνηματισμῶν ἀναληφθέντων ὧν[1]) οἱ δέκα πρέσβεις ἐποιήσαντο κατὰ τὴν Ἀσίαν, ὅτε τὰ πρὸς Ἀντίοχον ἐχείριζον, εὕρηνται Λύκιοι δεδομένοι Ῥοδίοις οὐκ ἐν δωρεᾷ, τὸ δὲ πλεῖον ὡς φίλοι καὶ σύμμαχοι.

Omnes enuntiationes rel. quarum collocatio attractioni succurrit, pronomen in genere masculino aut feminino exhibent; neque scio an id magis naturae generum quam casui vertendum sit. Idem videbimus in pronominibus relativis ex accusativo in dativum conversis.

2. Pronomen relativum attractione traducitur ex accusativo in dativum:

a) Enuntiata substantiva

α) Pronomen pendet e praepositione sententiae primariae.

(οἷς pro ἅ) ἐπί

II 59, 5 . . . συναγανακτεῖν ἐφ' οἷς ἔπαθεν.

*XXXVIII 3, 3 οὐ γὰρ μόνον ἀφ' ὧν ἔπαθον ἐλεῆσαι τις ἂν τοὺς Ἕλληνας, ἔτι δὲ μᾶλλον ἐφ' οἷς ἔπραξαν ἠτυχηκέναι νομίσειε, πυθόμενος περὶ ἑκάστων τὰς ἀληθείας.

b) Enuntiationes attributivae quarum pronomen in dativum adscitum est, sunt hae:

Praepositio ipsi pronomini relativo antecedit simulque incorporatio quae dicitur spectatur:

---

[1]) ὧν add. Ursinus.

I 53, 2 . . . Καρθάλωνα δὲ τὸν συνάρχοντα δοὺς τριάκοντα ναῦς ἐξέπεμπε πρὸς αἷς ἔχων αὐτὸς ἑβδομήκοντα κατέπλευσεν, προστάξας . . .

Vox ἑβδομήκοντα in enuntiatum relativum quo determinatur, iniecta est.

Nomen in fine enuntiati relativi legitur:

*X 19, 2 ἦν δὲ ταῦτα πλείω τῶν ἑξακοσίων ταλάντων, ὥστε προστεθέντων τούτων οἷς παρῆν αὐτὸς ἐκ Ῥώμης ἔχων τετρακοσίοις, τὴν ὅλην παράθεσιν αὐτῷ γενέσθαι τῆς χορηγίας πλείω τῶν χιλίων.

Deinde affero enuntiatum:

X 9, 3 . . . καὶ διὰ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Φίλιππον αὐτοῦ τοῦ Ποπλίου σαφῶς ἐκτεθεικότος, ὅτι τούτοις τοῖς ἐκλογισμοῖς χρησάμενος οἷς ἡμεῖς ἀνώτερον ἐξελογισάμεθα, καθόλου τε τοῖς ἐν Ἰβηρίᾳ πράγμασιν ἐπιβάλοιτο καὶ κατὰ μέρος τῇ τῆς Καρχηδόνος πολιορκίᾳ.

Haec quoque enuntiatio non sine consilio videtur ita collocata esse.

Quae restant enuntiata rel. adiectiva sunt haec:

*XXXI 8, 1 ἔχοντες ἐντολὰς ἀκολούθως ταῖς ἀποκρίσεσιν αἷς[1]) πρότερον ἔλαβον.

III 14, 5 ἅμα δὲ συγχρησαμένου συναγωνιστῇ τῷ ποταμῷ καὶ τοῖς θηρίοις οἷς εἶχε περὶ τετταράκοντα τὸν ἀριθμόν, συνέβη . . . .

3. Pronomen relativum ex ipsa praepositione sententiae regentis pendere videtur, quia deest pronomen demonstrativum.

*XXXI 4, 9 Ταῦτα δὲ πάντα συνετελέσθη ἐξ ὧν τὰ μὲν ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐνοσφίσατο, παρασπονδήσας τὸν Φιλομήτορα βασιλέα παιδίσκον ὄντα, τὰ δὲ καὶ τῶν φίλων συμβαλλομένων · (ἐκ τούτων ὧν τὰ μὲν . . . τὰ δὲ . . .)

In universum apud Polybium attractae inveniuntur 50 enuntiationes relativae. Bis (I 63, 4 et I 88, 7) occurrit formula ὧν ἡμεῖς ἴσμεν ἀκοῇ μαθόντες, semel ὧν ἡμεῖς ἴσμεν (VI 10, 11). Enuntiata relativa quae in excerptis posterioribus atque minus certis leguntur, universa in illum numerum recepimus. Quae enuntiationes ut iam supra diximus, non eiusmodi sunt, ut suspicionem nobis inferant, etsi res quasdam

---

[1]) *εἷς O.*

in usu Polybiano singulares exhibent. In una enim posteriorum excerptorum enuntiatione rel. attracta quae substantivi vices gerit, *IX 27, 11 κυρίους ὄντας ὧν ἂν ἐκ τῆς πολεμίας ὠφεληθῶσι, verbum coniunctivo utitur qui modus nullo alio loco apud Polybium invenitur. In altero enuntiato singulari quidem sed simplicissimo videmus pronomen amplius οἷος. *XV 25, 30 οὔσης δὲ περὶ αὐτὸν οἵας εἴρηκα διαλήψεως. Tertio loco enuntiationi relativae subiunctum est enuntiatum temporale, *XXV 4, 5 . . . τῶν ὑπομνηματισμῶν ἀναληφθέντων ὧν οἱ δέκα πρέσβεις ἐποιήσαντο κατὰ τὴν Ἀσίαν, ὅτε τὰ πρὸς Ἀντίοχον ἐχείριζον, εὕρηνται Λύκιοι . . . Sed hoc nobis non offensioni erit conferentibus enuntiationem similem primi libri I 66 12 ἀναμιμνησκόμενοι τῶν ἐπαγγελιῶν ὧν οἱ στρατηγοὶ κατὰ τοὺς ἐπισφαλεῖς τῶν καιρῶν παρακαλοῦντες σφᾶς ἐπεποίηντο, μεγάλας εἶχον ἐλπίδας, et enuntiationes relativas enuntiato secundario auctas hic illic etiam apud alios scriptores attractionem subisse scimus. — Ambitus universarum enuntiationum attractarum est hic:

15	enuntiationes	continent	2	voces
6	"	"	3	"
11	"	"	4	"
6	"	"	5	"
5	"	"	6	"
1	"	"	7	"
3	"	"	8	"
1	"	"	11	"
1	"	"	12	"
1	"	"	13	"

Nullus alius casus attractione vulgari immutatus est nisi accusativus, qui transiit in genetivum aut dativum. Neutrius generis pronomen 22ies, feminini 16ies, masculini generis 12ies assimilatum est, quod cum natura generum optime convenit. Forma ὧν 32ies in attractione legitur (neutrum 18ies, femininum 5ies, masculinum 9ies), ἧς 8ies, οἵας 1 loco, οὗ (masc.) 2 locis, οἷς 5ies (neutrum 4, masculinum 1 loco), αἷς 2 locis.

Tribus locis invenimus obiectum immanens cum figura etymologica:

XIV 1 10 τῆς ἐπιβολῆς οὔσης ἧς ἐπιβάλλεται.

*XXII 13, 1 ἀπὸ τῆς πρεσβείας ἧς ἐπρέσβευσε πρὸς Φίλιππον.

X 9, 3 τούτοις τοῖς ἐκλογισμοῖς χρησάμενος οἷς ἡμεῖς ἀνώτερον ἐξελογισάμεθα, . . .

Uno loco assimilatus est accusativus subiecti in structura accusativi cum infinitivo, XVI 26, 3 γράψαντα δ' αὐτὸν ἠξίουν ἐκδοῦναι περὶ ὧν ὑπολαμβάνει συμφέρειν πρὸς τοὺς ἐνεστῶτας καιρούς.

Pronomen relativum in duobus enuntiatis similibus pendet e participio quod verbo finito appositum est:

I 53, 2 Καρθάλωνα δὲ τὸν συνάρχοντα δοὺς τριάκοντα ναῦς ἐξέπεμπε πρὸς αἷς ἔχων αὐτὸς ἑβδομήκοντα κατέπλευσεν προστάξας . . .

X 19, 2 ἦν δὲ ταῦτα πλείω τῶν ἑξακοσίων ταλάντων, ὥστε προστεθέντων τούτων οἷς παρῆν αὐτὸς ἐκ Ῥώμης ἔχων τετρακοσίοις, . . .

In formula ὧν ἡμεῖς ἴσμεν ἀκοῇ μαθόντες (I 63, 4 et I 88 7) relativum ad verbum finitum solum (nec simul ad participium explicativum) referre licet.

Infinitivus cum verbo finito coniunctus reperitur uno loco quem modo commemoravimus XVI 26, 3; in altero enuntiato relativo attracto infinitivus mente supplendus est, X 22, 8 οὐδὲν ὧν καθήκει (subaudi προστάττειν) προστάττειν. In compluribus enuntiatis praedicatum est verbum magis rarum, ut III 63, 7 . . τῶν ποταμῶν ὧν διεπέρασεν; *XXVIII 17, 9 δοκῶ δὲ μᾶλλον τὸ τελευταῖον εἰρημένον ἐξ ὧν ἐμαρτύρησε τὰ μετ' ὀλίγον συμβάντα τοῖς Ῥοδίοις. In nulla enuntiatione relativa attracta alter accusativus exstat qui simul cum pronomine relativo attraheretur. Numerus enuntiationum attractarum adiectivi generis maior prope duplo est quam substantivarum. 33 enuntiationes attractae sunt adiectivae, 17 substantivae. Aptam illarum in sententia positionem multum ad attractionem contulisse iam supra diximus. Nonnullis locis collocatio enuntiationum attributivarum talis est, ut similes appareant substantivis, id quod vides *XXI 45, 8 εἰ δέ τινες ἐξ ὧν ἀπολαμβάνουσιν οἱ Ῥωμαῖοι πόλεων μετὰ δυνάμεως εἰσὶν Ἀντιόχου, τούτους εἰς Ἀπάμειαν ἀποκαταστήτωσαν. Reliqui huiusmodi loci sunt: XI 7, 4. *XXVIII 13, 10. I 53, 2. XVIII 7, 1. X 9, 3. Enuntiationes rel. adiectivae non modo crebriores sunt, sed etiam maiorem ambitum habent. Tria longissima enuntiata

attracta attributivi generis undecim (I 66, 12), duodecim (*XXIII 14, 7), tredecim (*XXV 4, 5) voces continent. Loco XV 15, 6 inter enuntiationem relativam substantivam attractam et notionem regentem βέλτιον (βελτίω) septem voces intermissae sunt.

Postquam locos quibus attractio exstat, inquisivimus,

II. etiam enuntiata quae attractioni restiterunt, considerabimus.

Hic quoque de omnibus exemplis simul agemus, cum vix dubium sit quin ea enuntiata relativa quae in excerptis minus authenticis exstant, integram Polybii elocutionem praebeant.

1. Ac primum quidem referimus de accusativo pronominis rel. non assimilato.

Enuntiationes rel. quae ambitum attractarum (13 vocum) transgrediuntur, neglego.

a) Duo enuntiata rel. generis substantivi accusativum pronominis rel. retinuerunt.

IV 36, 6 . . . ἔπεισαν δὲ καὶ τοὺς Ἠλείους οἱ περὶ τὸν Μαχατᾶν παραπλήσια λέγοντες ἅπερ καὶ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους.

Alterum exstat in fragmento posteriore:

*XVIII 47, 1 . . . διακελευόμενοι τῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας πόλεων τῶν μὲν αὐτονόμων ἀπέχεσθαι καὶ μηδεμιᾷ πολεμεῖν, ὅσας δὲ νῦν παρείληφε τῶν ὑπὸ Πτολεμαῖον καὶ Φίλιππον ταττομένων, ἐκχωρεῖν.

Ambobus illis ex locis apparet, quam non adamaverit Polybius attractionem. In priore exemplo deest pronomen demonstrativum, ut apud Theophrastum loco simili:

hist. VIII, 5, 3 (p. 33) καὶ παραπλήσιαι δὲ ἴσως αἱ τοιαῦται καὶ (scil. ταύταις) ἃς ἐπὶ τῶν σιτηρίων ἐλέγομεν περὶ τῶν σταχύων καὶ αὐτῶν τῶν καρπῶν.

b) Cuncta alia enuntiata quae non adscita sunt, attributi vices gerunt et omnes enuntiationes nomini ad quod referuntur, succedunt. Nusquam igitur positio attractioni idonea est.

Sententiae superiori non necessaria sunt et sine ullo detrimento praetermitti possunt haec enuntiata non attracta:

XVIII 55, 6 . . . οὐ μόνον διεφύλαξε τῷ παιδὶ τὴν νῆσον, ἀλλὰ καὶ πλῆθος ἱκανὸν ἤθροισε χρημάτων, ἃ τότε παρεγεγόνει κομίζων

τῷ βασιλεῖ, παραδεδωκὼς τὴν ἀρχὴν τῆς Κύπρου Πτολεμαίῳ τῷ Μεγαλοπολίτῃ. (Participium verbo finito adiectum regit pronomen. Enuntiatio non ita brevis est, continet sex voces).

*XXI 23, 5 sq. . . . καὶ τίνος ἂν ἔτι δέοι πρόνοιαν ὑμᾶς ποιεῖσθαι τὴν ὀχυρωτάτην; δῆλον ὡς ἐπαίνου καὶ δόξης παρ' ἀνθρώποις, ἃ καὶ κτήσασθαι μέν ἐστι δυσχερές, δυσχερέστερον δὲ κτησαμένους διαφυλάξαι. (Enuntiatio decem voces amplectitur et duplicata est. Relativum ad duo spectat nomina a quibus numero et genere differt. Vix attractio fieri potuit.)

IV 70, 7 . . . ποιεῖ δὲ καὶ τὸ παράπαν ἰσχυρὰν καὶ δυσπρόσοδον τὴν πόλιν διὰ τὸ μέγεθος τοῦ κοιλώματος, ὃ κατὰ βραχὺ τῷ χρόνῳ κατείργασται φερόμενος ἐξ ὑπερδεξίων τόπων. (Enuntiatio habet decem voces, pronomen est neutrius singularis, quae forma perraro apud scriptores, apud Polybium nusquam commutatur.)

I 74, 12 ἐκυρίευσαν δὲ τῆς ἀποσκευῆς ἁπάσης καὶ τῆς τῶν πολιορκουμένων παρασκευῆς, ἣν Ἄννων πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκκομίσας ἐκ τῆς πόλεως ἐποίησε τοῖς ἐχθροῖς ὑποχείριον. (Duo illa nomina ad quae enuntiatum tredecim vocum spectat, iam attributis determinata sunt; pronomen relativum, cui etiam adiectivum praedicative additum est, regitur verbo finito et participio; 5 voces relativo antecedentes iam in ης finiunt.)

II 62, 2 ἐν δὲ τούτοις πρῶτον μὲν τίς οὐκ ἂν θαυμάσειεν τὴν ἀπειρίαν καὶ τὴν ἄγνοιαν τῆς κοινῆς ἐννοίας ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων χορηγίας καὶ δυνάμεως, ἣν μάλιστα δεῖ παρὰ τοῖς ἱστοριογράφοις ὑπάρχειν. (Hoc quoque loco nomina sententiae primariae iam attributis definiuntur; ἣν est subiectum accusativi cum infinitivo; enuntiatio rel. 7 voces complectitur.)

IX 31, 4 ἐπεὶ δὲ συντετελεσμένης ὑπ' Ἀντιγόνου τῆς πολυθρυλήτου ταύτης ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας, ἣν οὗτοι παρ' ἕκαστον ὑμῖν ὀνειδίζουσι, μετὰ δὲ ταῦτα βουλευόμενοι καὶ . . . (Haec enuntiatio 6 voces habet neque sensu flagitatur neque sine vi dicta est; iterum duo nomina iam definita relativo ἣν antecedunt.)

V 44, 7 (scil. τὸ ὄρος) διέζευκται κοιλάσι, κατὰ δέ τινας τόπους αὐλῶσιν, οὓς κατοικοῦσι Κασσαῖοι καὶ Κορβρῆναι καὶ Κάρχοι καὶ πλείω γένη βαρβάρων ἕτερα, . . . (Enuntiatio duodecim voces continet; pronomen masculinum οὓς non modo ad αὐλῶσιν sed etiam ad κοιλάσι spectat.)

VI 32, 6 . . . συναπτούσας κατὰ τὰς τῶν ἐπιλέκτων ἑκατέρου τοῦ στρατοπέδου παρεμβολάς, οὓς ἐποιοῦμεν εἰς τὴν ὀπίσω βλέποντας ἐπιφάνειαν τῆς ὅλης παρεμβολῆς, . . . (10 voc., pron. mascul., acc. praed., nomen iam genetivo determinatum).

X 2, 6 sq. ἀγνοοῦντας ὅτι τὸ μὲν ἐπαινετόν, τὸ δὲ μακαριστὸν εἶναι συμβαίνει τῶν προειρημένων, καὶ τὸ μὲν κοινόν ἐστι καὶ τοῖς τυχοῦσι, τὸ δ' ἐπαινετὸν μόνον ἴδιον ὑπάρχει τῶν εὐλογίστων καὶ φρένας ἐχόντων ἀνδρῶν, οὓς καὶ θειοτάτους εἶναι καὶ προσφιλεστάτους τοῖς θεοῖς νομιστέον (9 voc., οὓς est subiectum accusativi cum infinitivo, magis ergo attractioni resistit quam obiectum; duo exstant accusativi praedicativi; nomen sententiae superioris iam attributis definitum est; attractione adhibita terminatio ων nimis crebro exsisteret).

XII 3, 1 sq. . . . τὸν δὲ Τίμαιον εἴποι τις ἂν οὐ μόνον ἀνιστόρητον γεγονέναι περὶ τῶν κατὰ τὴν Λιβύην, ἀλλὰ καὶ παιδαριώδη καὶ τελέως ἀσυλλόγιστον καὶ ταῖς ἀρχαίαις φήμαις ἀκμὴν ἐνδεδεμένον ἃς παρειλήφαμεν, ὡς ἀμμώδους πάσης καὶ ξηρᾶς καὶ ἀκάρπου ὑπαρχούσης τῆς Λιβύης. (Haec enuntiatio duodecim voces amplexa non notionem φήμαις determinat, sed adiectivum ἀρχαίαις declarat ac repetit; duae voces inter φήμαις et pronomen rel. femininum ἃς interiectae sunt.) Similis est locus II 42, 6.

Obstacula illa in uncis adnotata quae externa vocari possunt, attractionem fortasse etiam magis prohibuerunt[1]).

Neque attractioni obnoxiae fiunt eae enuntiationes quae α) ad nomen proprium referuntur, aut β) — quod huic prope accedit — quae pertinent ad notionem sententiae regentis nomine proprio determinatam. — Quibus locis notio sententiae superioris per se ipsa satis distincta est neque indiget attributo quod attractione artius adiungatur.

α) III 76, 5 Τῶν δὲ Καρχηδονίων, οὓς ἔχων ἐπὶ τούτων ἀπελείφθη τῶν τόπων Ἄννων, ἀντιστρατοπεδευσάντων. (Pronomen rel. masculini generis pendet e participio quod verbo finito appositum est.)

---

[1]) Non semper tales enuntiationes additiciae quae attractionem effugiunt, etiam impeditae et longiores sunt; immo vero vel apud scriptores quorum usus liberrimus est, enuntiata quamvis brevissima nonnumquam non attrahuntur, si parum necessaria sunt.

IX 28, 2 ἦν τι σύστημα τῶν ἐπὶ Θράκης Ἑλλήνων, οὓς ἀπῴκισαν Ἀθηναῖοι καὶ Χαλκιδεῖς (pronomen item est generis masc.).

β) XVIII 50, 5 Ὁ γὰρ Λεύκιος ὁ Κορνήλιος ἠξίου μὲν καὶ τῶν ὑπὸ Πτολεμαῖον ταττομένων πόλεων, ὅσας νῦν εἴληφε κατὰ τὴν Ἀσίαν, παραχωρεῖν. (Hoc loco pronomen amplius ὅσος feminini generis legitur.)

XII 5, 2 καὶ γὰρ τῆς εἰς Ἰβηρίαν στρατείας αὐτοὺς παραλυθῆναι συνέβη δι' ἐμὲ καὶ τῆς εἰς Δαλματεῖς, ἣν ὤφειλον κατὰ θάλατταν ἐκπέμπειν Ῥωμαίοις κατὰ τὰς συνθήκας. (Infinitivus cum verbo finito coniunctus enuntiationem graviorem reddit; pronomen hic quoque est feminini generis.)

XVIII 3, 5 τοῦτο δ' εἶναι πᾶσι φανερὸν ἔκ τε τοῦ πολέμου τοῦ περὶ τὴν Ἀσίαν, ὃν Ἀλέξανδρος ἐπολέμησε πρὸς Δαρεῖον, ἔκ τε τῆς . . . (ὃν raro attractione convertitur, subest figura etymologica[1])).

Videmus externas causas quas singulis locis supra adscripsimus, ipsas quoque attractionem impedire.

Sensum sententiae regentis minus explent quam declarant haec enuntiata:

II 14, 6 πλὴν βραχέος, ὃ προκαταλήγουσα λείπει τοῦ μὴ συνάπτειν αὐτῷ. (Verb. fin. coniunctum cum participio, pron. est neutrius singularis.)

*VIII 25, 4 ἀφῆκε δὲ τὰ πλεῖστα τῶν χρημάτων, ἃ συνέβαινε τὸν πατέρα προσοφείλειν αὐτῷ τῶν φόρων, λαβὼν δὲ παραχρῆμα τριακόσια τάλαντα . . .

(Si recte iudico, genetivus τῶν φόρων alteri genetivo qui praecedit, explicative adiectus est. Enuntiatio igitur relativa non est sola determinatio substantivi χρημάτων.)

*XXXII 16, 3 ἀγνοοῦντας τὰς αἰτίας, ἐξ ὧν ἕκαστα συνέβη γενέσθαι πλὴν τελέως ὀλίγων, ἃ δεῖ μόνα προσάπτειν τῇ τύχῃ καὶ ταὐτομάτῳ (verb. fin. auxiliare cum infinitivo, adiectivum praedicativum).

Obstacula externa ne hic quidem desunt. Enuntiata illa relativa attractionem eo facilius effugere potuerunt, quo magis

[1]) Quod in enuntiato XVIII 2, 3 . . . *τῆς μὲν Περαίας ἐκέλευεν ἐκχωρεῖν τον Φίλιππον ἧς αὐτῶν παρῄρηται* . . . attractio post nomen proprium apud Polybium admissa est, id naturae huius loci idoneae tribuo

oratio Polybiana facilitate illa huic constructioni opportuna carebat.

Tum non attrahuntur enuntiata sequentia quae cum res admodum memorabiles et novas sententiae superiori ingerunt, ipsa animum legentis in se convertunt.

V 58, 5 (scil. ἔφη) ἣν χωρὶς τῆς αἰσχύνης, ἣν περιποιεῖ νῦν (scil. ἡ χώρα) τῇ βασιλείᾳ φρουρουμένη διὰ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ βασιλέων, καὶ πρὸς πραγμάτων λόγον μεγίστας ἔχειν καὶ καλλίστας ἀφορμάς.

VI 13, 3 τῆς τε παρὰ πολὺ τῶν ἄλλων ὁλοσχερεστάτης καὶ μεγίστης δαπάνης, ἣν οἱ τιμηταὶ ποιοῦσιν εἰς τὰς ἐπισκευὰς καὶ κατασκευὰς τῶν δημοσίων κατὰ πενταετηρίδα, ταύτης ἡ σύγκλητός ἐστι κυρία . . .

Neque illa propter longitudinem idonea erant quae attraherentur.

Aeque ac prioribus locis vis quaedam inest in hoc enuntiato rel.

IX 1, 1 Αἱ μὲν οὖν ἐπιφανέσταται πράξεις τῶν ὑπὸ τῆς προειρημένης ὀλυμπιάδος περιληφθεισῶν καὶ τοῦ τετραετοῦς διαστήματος, ὅ φαμεν δεῖν ὀλυμπιάδα νομίζειν, εἰσὶν αὗται.

De hoc loco idem fere valet quod de enuntiatis illis verbo καλεῖν comprehensis apud Theophrastum p. 34 diximus.

Magna cum gravitate praedicantur hae enuntiationes:

XVIII 7, 1 ἢ καὶ τούτων ὅσα παρὰ τῶν γονέων παρείληφε.

VIII 1, 6 Ὁ τούτοις ἐγχειρίσας αὑτὸν οὓς φυγὼν πρότερον ἔτυχε παραδόξως τῆς σωτηρίας.

XV 29, 14 καὶ καταρώμεναι λαβεῖν αὐτὴν ἐκείνην πεῖραν τούτων, ἃ κατὰ τῶν πέλας ἐπανετείνετο πράξειν.

VI 49, 3 οὓς ἐνίκησαν μαχόμενοι τούτοις αὖτις ὑπέμειναν ποιεῖν τὸ προστατόμενον.

*XVIII 47, 13 Ἀμυνάνδρῳ δὲ συνεχώρησαν ὅσα παρεσπάσατο κατὰ πόλεμον ἐρύματα τοῦ Φιλίππου, κρατεῖν τούτων.

Hic pronomen demonstrativum ea quae enuntiatione relativa continentur, comprehendit. Duo enuntiata quae postremo attuli, minus adhuc attrahi potuerunt, quia pronomini demonstrativo antecedunt.

2. Dativus non assimilatus.

Nullum exstat exemplum solitariae illius attractionis

Pronomen relativum casum semper etiam obtinet in enuntiatis verbum χρῆσθαι exhibentibus, cuius generis singula attractionis exempla vidimus apud Aristotelem et Theophrastum.

Huc spectant:

II 61, 2 Τῆς δὲ Μεγαλοπολιτῶν γενναιότητος, ᾗ περὶ τοὺς αὐτοὺς ἐχρήσαντο καιρούς, οὐδὲ κατὰ ποσὸν ἐποιήσατο μνήμην.

V 103, 9 . . . τῆς δ' Ἀγελάου τοῦ Ναυπακτίου παραινέσεως ποιησόμεθα μνήμην, ᾗ κατὰ τὴν πρώτην ἔντευξιν ἐχρήσατο πρός τε τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παρόντας συμμάχους.

Similia: VI 26, 10; *XII 25i, 2; *XII 26d, 3; *XXII 16, 8.

In enuntiatis quae alio verbo utuntur, attractio eo minus exspectari potest.

Agitur de his locis:

III 98, 1; VI 16, 2; IX 31, 6; X 32, 9; X 36, 5; XI 33, 3; XII 27, 1; *XVIII 15, 8.

3. Nusquam nominativus pronominis relativi attractione commutatus est, id quod non mirabimur, cum oratio Polybiana in universum ab attractione abhorreat.

a) Nominativus remansit in his enuntiatis substantivis:

III 22, 6 . . . μὴ ἐξέστω αὐτῷ μηδὲν ἀγοράζειν μηδὲ λαμβάνειν πλὴν (scil. τοσούτων) ὅσα πρὸς πλοίου ἀποσκευὴν ἢ πρὸς ἱερά.

VI 17, 2 πολλῶν γὰρ ἔργων ὄντων τῶν ἐκδιδομένων ὑπὸ τῶν ποιητῶν διὰ πάσης Ἰταλίας εἰς τὰς ἐπισκευὰς καὶ κατασκευὰς τῶν δημοσίων, ἅ τις οὐκ ἂν ἐξαριθμήσαιτο ῥᾳδίως, πολλῶν δὲ ποταμῶν, λιμένων, κηπίων, μετάλλων, χώρας, συλλήβδην (scil. τοσούτων), ὅσα πέπτωκεν ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων δυναστείαν, πάντα χειρίζεσθαι συμβαίνει τὰ προειρημένα διὰ τοῦ πλήθους.

Iterum pronomen demonstrativum omissum est.

b) Ex enuntiatis attributivis profero aliqua simpliciora:

X 43, 8 τι τῶν τοιούτων, ἃ δὴ συμβαίνει μὲν πολλάκις.

VI 17, 7 Τὸ δὲ μέγιστον, ἐκ ταύτης ἀποδίδονται κριταὶ τῶν πλείστων καὶ τῶν δημοσίων καὶ τῶν ἰδιωτικῶν συναλλαγμάτων, ὅσα μέγεθος ἔχει τῶν ἐγκλημάτων.

III 37, 5 . . . ἕως τῆς ἰσημερινῆς καταφορᾶς, ᾗ πίπτει καθ' Ἡρακλέους στήλας.

III 22, 1 μὴ ἀδικείτωσαν . . . μηδ' ἄλλον μηδένα Λατίνων ὅσοι ἂν ὑπήκοοι.

Reliquorum exemplorum sufficit locos adscribere:

II 14, 7. III 1, 5. III 23, 5. III 39, 4. III 85, 3. VI 3, 1. VI 27, 3. VI 27, 5. VI 27, 6. VI 28, 1. VI 55, 1. *VII 4, 2. VII 9, 3. VII 9, 5. VII 9, 7 (ter). VII 9, 10. VII 9, 14. *VIII 11, 5. *VIII 17, 5. *VIII 17, 9. *VIII 24, 3. *VIII 25, 1. *VIII 25, 3. VIII 35, 8. IX 34, 8. IX 35, 2. X 10, 6. X 13, 2. X 18, 7. X 24, 3. X 28, 7. X 29, 5. X 35, 3. X 46, 4. XI 11, 5. XI 25, 6. XII 22, 6. XII 25k, 4. XII 27a, 2. *XIII 8, 3. XIV 7, 5. XIV 7, 6. *XIV 12, 4. XV 3, 5. XV 6, 2. XV 7, 8. XV 9, 5. *XV 25, 2. XV 26, 7. XV 27, 2. *XVI 18, 8. *XVI 22a, 6. XVI 36, 2. XVI 37, 4. XVIII 10, 8. *XVIII 13, 11. XVIII 18, 6. XVIII 19, 10. XVIII 22, 2. *XVIII 35, 9. *XXI 14, 2. *XXI 24, 4. *XXI 45, 11. *XXII 12, 11. *XXVII 6, 3. *XXXIV 3, 1.

III. Exempla in quibus dubitari potest utrum attractio relativa statuenda sit necne.

Non attractionem sed structuram primariam hisce locis apparere censeo:

*XXIII 10, 3 καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν τοιαύτας ἔλαβον παρ' αὐτοῦ τιμωρίας, ἕως οὗ τὸ ζῆν ἐξέλιπεν.

*XX 11, 2 παρεγενήθη μὲν γὰρ ἐκ τῆς Ἐφέσου δωδεκαταῖος εἰς τὰ Φάλαρα πάλιν, ἀφ' ἧς ὥρμηθ' ἡμέρας.

*XXI 32, 9 τῶν δέκα μνῶν ἀργυρίου χρυσίου μνᾶν διδόντες, ἀφ' ἧς δ' ἂν ἡμέρας τὰ ὅρκια τμηθῇ ἐν ἔτεσι τοῖς πρώτοις ἓξ κατὰ ἔτος ἕκαστον τάλαντα πεντήκοντα.

*XXI 32, 6 . . . ἐν ἡμέραις ἑκατὸν ἀφ' ἧς ἂν τὰ ὅρκια τελεσθῇ, . . .

*XXXI 23, 6 . . . κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν ἀφ' ἧς ὥρμησεν, . . .

III 50, 3 ἐξ οὗ δὲ παρέλαβε τὴν ἐκείνης τῆς πόλεως ἐπιμέλειαν, αὐτός τε Κολλατῖνος ἐπεκλήθη.

*XXXII 20, 5 ἐξ οὗ συνέβη τελεσθῆναι τὸν πρὸς Περσέα πόλεμον.

*VIII 13, 3 . . . ἐπιβαλλόμενος γράφειν τὰς Ἑλληνικὰς πράξεις ἀφ' ὧν Θουκυδίδης ἀπέλιπεν.

Infinitivus ex sententia regente supplendus est in his duobus enuntiatis relativis:

XV 22, 4 (ἠναγκάσθησαν) αὐτόπται γενέσθαι ὧν ἥκιστ' ἂν ἐβουλήθησαν (subaudi αὐτόπται γενέσθαι).

*X 26, 3 οὐ γὰρ ἔτι τὰς χήρας ἐπείρα γυναῖκας οὐδὲ τὰς ὑπάνδρους ἤρκεῖτο μοιχεύων, ἀλλ' ἐκ προστάγματος, ἣν αὐτῷ φανείη (scil. μοιχεύειν), προσπέμψας ἐκάλει.

Verbum φανείη hic impersonaliter adhibetur pro δοκοίη, ut apud Dionysium Hal. Antiq. II 26, 5 ἣν ἂν ἐκείνοις φανῇ (scil. ὑπέχειν), τιμωρίαν ὑφέξοντες.

Etiam Polyb. hist. V 41, 6 . . . , καὶ κελεύσαντος τοῦ βασιλέως λέγειν ἕκαστον τὸ φαινόμενον περὶ τοῦ πῶς δεῖ χρῆσθαι τοῖς κατὰ τοὺς ἀποστάτους πράγμασι.

Loco XXXII 3, 3 . . . καὶ καθόλου παρακαλέσοντας διασαφεῖν ὑπὲρ ὧν ἂν δέωνται magis probabile mihi videtur ipsum genetivum ὧν e verbo δέωνται suspendere quam ὧν ad ἃ reducere, sed dubitatio quaedam remanet.

Exempla non attracta id confirmant, quod ex enuntiatis attractis et ex universa dictione illius scriptoris cognovimus. Dativus et magis nominativus pronominis relativi ab attractione abhorret, et attractio accusativi, quamquam enuntiationes adiectivas pari longitudine atque apud Demosthenem et Platonem occupavit, tamen ab enuntiatis magis impeditis, ut II 14, 6 πλὴν βραχέος, ὃ προκαταλήγουσα λείπει τοῦ μὴ συνάπτειν αὐτῷ vel *XXXII 16, 3 πλὴν τελέως ὀλίγων, ἃ δεῖ μόνα προσάπτειν τῇ τύχῃ καὶ ταὐτομάτῳ abstinuit. Enuntiationes relativae attractae in universum simplici indole sunt, e. g. non plus uno loco coniunctivus apparet, qui iam apud Thucydidem in quinque enuntiatis attractis ut optativus in quattuor invenitur. Multo etiam rarius quam apud eundem illum scriptorem attractio relativa in scriptis Polybianis pro rata admittitur. Ratio sane quae intercedit inter numerum enuntiationum rel. attractarum et non attractarum, eadem fere apud Polybium est atque apud plurimos priores scriptores. Quo magis oratio Polybiana facilitate caret, eo rarius attractio occurrit, quod naturae huius consuetudinis maxime respondet.

Caput III.

De usu Dionysii Halicarnasei.

Dictionem Polybianam a Dionysio (de compos. verb. 4, 38) improbatam atque castigatam esse supra accepimus. Minime igitur exspectationi nostrae adversatur, quod Dionysius non modo in scriptis rhetoricis, sed etiam historicis (in „Antiquitatibus") plane aliud dicendi genus exhibet. Ut enim Polybius veritatem et integritatem rerum maxime sectatur, elegantiam autem et facilitatem dicendi postponit, ita Dionysius concinnitati et splendori orationis potissimum consulit, rerum ipsarum non aeque rationem habet. Immodice atque inepte arte rhetorica sese implicat, id quod rectissime animadvertit Norden, Ant. Kunstprosa, p. 79 sqq. et p. 884 sqq.[1]). Attractio vulgaris in huiusmodi oratione viguit ac floruit, neque minus in narratione historica quam in multis illis orationibus in Antiquitates insertis[2]) et in quaestionibus rhetoricis. Vetustissimum quoque attrahendi genus quod continetur enuntiatis verbo εἶναι carentibus, hic invenitur[3]).

A. Attractio illa vetustior.

1. admissa

Primum affero locos ut

I 1, 3 τυχεῖν ὁποιουδήποτε ὀνόματος (= τυχεῖν ὀνόματος ὁποῖον δήποτέ ἐστιν).

---

[1]) Cf. etiam: Ivo Bruns, Vorträge und Aufsätze, München 1905, pp. 207 sqq.

[2]) Neque numero neque indole enuntiata relativa quae in orationibus inveniuntur attracta, differre videntur ab iis exemplis quae in ceteris partibus huius operis historici occurrunt.

[3]) Utor editionibus:

Iacobyi, Antiq. Rom. voll. I—III (libri 1—9), Lipsiae 1885—91;

Kiesslingi, Antiq. Rom. vol. IV (continens libros XI et XII et excerpta reliquorum librorum XII—XX), Lips. 1870;

Useneri-Radermacheri, scripta rhetorica, voll. I et II 1, Lipsiae 1899 et 1904.

Useneri, librorum de imitatione reliquiae epistulaeque criticae duae, Bonnae 1889.

(Enuntiata relativa quae in excerptis exstant, haud mihi videntur esse suspecta; nihilominus asteriscis distinxi.)

III 14, 2 παρ' οὕστινας ἄλλους.

VI 53, 1 μοῖραν ὅσην δή τινα.

Permultis locis levissima illa attractionis species animadvertitur. Quo modo assimilata inveniuntur pronomina: ὅστις δή, ὅστις δή τις, ὅστις δή ποτε, ὁστισοῦν, ὁσοσδήτις, ὁσοσδήποτε, ὁπότερος, ὁποσοσοῦν, ὁπόσος γοῦν, ὁποσοσδήποτε, οἱοσδήτις, ὁποιοσδήτις, ὁποῖος γέ τις, ὁποιοσδήποτε.

Similes sunt:

Dem. 48[234] . . . μυρίοις ὅσοις σχήμασι καὶ τρόποις . . .

*XVII 18, 5 καὶ ἄλλας πόλεις πλείστας ὅσας.

Relativis illis, quippe quae pronominum indefinitorum quasi vim nancta sint, adiungi potest etiam participium, ut:

II 19, 3 καίπερ μυρίων ὅσων εἰς τὴν πόλιν ἐληλυθότων ἐθνῶν . . .

De comp. 2[7] πλὴν ἥ γε τῶν πρώτων εἴτε τριῶν ἢ τεττάρων εἴθ' ὅσων δή ποτε ὄντων μερῶν πλοκὴ καὶ παράθεσις τὰ λεγόμενα ποιεῖ κῶλα.

Difficilior est attractio hoc loco:

*XIV 2 (scil. ἡ ἐλαία) δευτέρᾳ τῆς ἐμπρήσεως ἡμέρᾳ βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχους ἀνῆκεν ὅσον τε πηχυαῖον, ubi praeter pronomen praedicativum etiam subiectum adscitum est.

Hic etiam mentionem facio attractionis quae fit in dictione verbali οἷός τε εἶναι, ut invenitur:

XI 20 Ναυτίῳ δ' ἀντικαθημένῳ Σαβίνοις μάχας ἀναγκαῖον ἦν τίθεσθαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς συνεχεῖς καὶ μηδὲν οἵῳ τ' εἶναι τοῖς κάμνουσι τῶν σφετέρων βοηθεῖν.

IV 12, 1 ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ καὶ παραχωρεῖν οἵου τε ὄντος.

I 37, 5 ἔχει δὲ ἡ γῆ . . . ἀέρα κεκραμένον ταῖς ὥραις συμμέτρως οἷον ἥκιστα πημαίνειν κρυμῶν ὑπερβολαῖς ἢ θάλπεσιν ἐξαισίοις καρπῶν τε γένεσιν καὶ ζῴων φύσιν (τε et εἶναι hic deest; οἷον idem est atque ὥστε).

Locis sequentibus pronomen rel. amplius similiter adhibitum videmus, etsi attractio ibi non exstitit:

II 73, 2 καὶ νομοθετοῦσιν ὅσα τῶν ἱερῶν ἄγραφα ὄντα καὶ ἀνέθιστα.

III 3, 1 ἡ δ' ἐγκαλοῦσα ὅτι δή ποτε ἀδίκημα δίκας αἰτοῖ παρὰ τῆς ἀδικούσης . . .

Similia VI 76, 1. VIII 47, 3. Ad Ammaeum I c 7[265] aliaque.

Adverbium ὁπωσδήποτε invenis XI 5 ἐάν τις ἐᾷ ζῆν ἡμᾶς ὁπωσδήποτε.

2. Attractio illa vetustior omittitur:

IX 68 καθοπλισάμενοι παρὰ δύναμιν τοῖς τείχεσιν ἐπέστησαν, τοῦ περιβόλου τῆς πόλεως ὄντος ἐν τῷ τότε χρόνῳ (scil. τοσούτου praedic.) ὅσος Ἀθηναίων τοῦ ἄστεος ὁ κύκλος. Si attractio adhibita esset, nihil nisi genetivi in enuntiatione relativa exstarent; ὅσου Ἀθηναίων τοῦ ἄστεος τοῦ κύκλου vix ferri potest.

Vis quaedam inest his enuntiatis:

*XV 1 Τῶν Κελτῶν ἐπιστρατευσάντων τῇ Ῥώμῃ καί τινος βασιλέως εἰς μονομαχίαν προκαλουμένου τῶν Ῥωμαίων ὅστις εἴη ἀνήρ, Μάρκος Οὐαλέριος . . . ἐξῄει τῷ Κελτῷ διαγωνίσασθαι.

VIII 41, 1 . . . καὶ τὸ θέλειν σῴζεσθαι τοὺς πολίτας οἷοί ποτέ εἰσιν, . . .

Neque attrahuntur enuntiata huius indolis:

VIII 9, 1 Τῷ δὲ Μαρκίῳ ψηφίζονται βουλῆς τε μετουσίαν ἐν ἁπάσῃ πόλει καὶ ἀρχὰς ἐξεῖναι πανταχόσε μετιέναι καὶ τῶν ἄλλων, ὁπόσα τιμιώτατα ἦν παρ' αὐτοῖς, μετέχειν.

Alii eiusmodi loci sunt: VIII 32, 4. VIII 83. IX 48. IX 61. Lys. 25[36]. Demosth. 30[196]. Dem. 45[230].

Reliqua exempla attractionis omissae invenis in hac de usu Dionysiano quaestione sub B II, 3.

3. Cum illa quam supra cognovimus attractione nihil commune habet ea quae dicitur inversa; dico exempla haec:

IX 53 ταῦτα πυργοῦταί τε νῦν καὶ θαυμάσια ἡλίκα φαίνεται τοῖς διεφθαρμένοις ἀγαθά, . . .

*XII 1 καὶ θαυμαστὴν ὅσην δόξαν ἀπενεγκάμενος ᾤχετο . . .

*XIII 11 . . ., θαυμαστὰς ὅσας ἐφ' ἑκάστῳ ἐλάμβανον ἡδονάς, . . .

Pro θαυμαστὰς ὅσας proprie dici debuit θαυμαστόν ἐστιν ὅσας. In nominativo id est θαυμαστόν (ἐστιν) ὅσον. Copula omissa origo enuntiationis decurtatae (θαυμαστόν) in oblivionem veniebat, ita ut θαυμαστόν quod per se solum non iam intellegebatur et semper simul cum pronomine illo ampliore pronuntiabatur, parem terminationem indueret atque illud pronomen.

B. Attractio vulgaris.

I. admissa.

Pronomen transit ex accusativo

1. in genetivum

   a) genus substantivum.

α) Notio illa sententiae primariae, in qua inest vis attrahendi, praepositio est.

(ὧν pro ἃ)

ἀνθ' ὧν

VII 13, 1 . . . ὡς ἱκανὰς δεδωκόσι τοῖς θεοῖς ὑπὲρ σφῶν δίκας ἀνθ' ὧν ἔμελλον δράσειν.

VI 28, 3 . . . καὶ ἠξίου συνάρασθαι τῆς στρατείας αὐτῷ ταύτης ἀνθ' ὧν πρόθυμος εἰς αὐτοὺς ἦν . . .

VII 51, 1 Ταύτας ὑμῖν ὁ δῆμος, ὦ βουλή, τὰς καλὰς ἀμοιβὰς ἀνθ' ὧν ἔπαθεν εὖ[1]) πολλῶν ὄντων καὶ μεγάλων τὰς μὲν ἀπέδωκεν ἤδη, τὰς δ' ἀποδώσειν ἔμελλεν, . . .

V 5, 3 . . . Βροῦτος μὲν κατέχειν τὰ χρήματα συνεβούλευσε τιμωρίας τε χάριν ἀνθ' ὧν οἱ τύραννοι τὸ κοινὸν ἠδίκησαν πολλῶν ὄντων καὶ μεγάλων καὶ . . .

VI 6, 2 . . . , ἀμοιβάς τε ἡμῖν ἀποδιδόντες ἀγαθὰς ἀνθ' ὧν αὐτοὺς σέβοντες καὶ τὰ δίκαια ἀσκοῦντες ἐν παντὶ τῷ βίῳ [ἡμῶν] διετελέσαμεν . . .

ἀφ' ὧν

*XIX, 16 . . . , πότερος ἦν μοι τρόπος εὐπορίας κρείττων; ἀφ' ὧν σύ μοι νῦν μεταδίδως αἰσχρῶς ἢ ἀφ' ὧν αὐτὸς ἐκτησάμην καλῶς πρότερον·

ἐξ ὧν

IX 29, 3 ποιήσομαι δὲ τὴν ἀρχὴν τῶν λόγων ἐξ ὧν ἅπαντες ἴστε

VII 71, 1 καὶ πίστιν οὐκ ἐξ ὧν ἤκουσε μόνον ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς ἔγνω παρεχόμενος.

VII 28, 2 . . . ὥστ' οὐκ ἐξ ὧν οἱ δημαγωγοὶ διαβάλλουσιν, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτοὶ ἴστε τὸν λιμὸν ἡγούμενοι γεγονέναι παύσασθε . . .

XI 4 εἴσονται δ' ἐξ ὧν ἂν ἀκούσωσιν οὗτοι, πότερα ταῦτ' ἐστὶν ἀναγκαιότερα τοῖς κοινοῖς . . . ἢ . . .

VIII 48, 3 . . , ὡς ἐξ ἄλλων τε πολλῶν πάρεστί σοι καταμαθεῖν καὶ τὰ τελευταῖα ἐξ ὧν Λατίνοις συνεχώρησαν ἀποστᾶσιν ἀπὸ τῶν ὅπλων.

Dinarch. 3 [301] ἐξ ὧν ἐπὶ τῷ τέλει τῆς δίκης εἴρηκε.

Demosth. 35 [207] φανερὸν δὲ τοῦτο γένοιτ' ἂν ἐξ ὧν αὐτὸς εἴρηκε, τότε μὲν οὕτω πως γράφων.

---

[1]) Kiesslingius coni. *ἀγαθῶν*; Foerstero auctore scripsi *εὖ*, quod non modo, si rem palaeographicam respicis, simplicissimum est, sed etiam cum dictione maxime convenit; cf. similem enuntiationem, quae sequitur.

*XIX 14 ἐξ ὧν ἕτεροί τινες ἐν ὅρκοις καὶ σπονδαῖς παρανομεῖν ἔδοξαν, ὅμοια καὶ περὶ ἐμοῦ τεκμαιρομένοις.

Dinarch. 3[300] ἀποδείκνυται δ' ἕκαστον αὐτῶν ἔκ τε τῶν ἱστοριῶν τῶν Φιλοχόρου καὶ ἐξ ὧν αὐτὸς περὶ αὐτοῦ συνέγραψεν ἐν τῷ λόγῳ τῷ κατὰ Προξένου, . . .

περὶ ὧν

V 65, 3 . . . καὶ δικαστῇ χρήσασθαι τῷ πολεμίῳ περὶ ὧν αὐτοῖς ὁ τύραννος ἐνεκάλει, . .

*XIX 10 Καὶ περὶ ὧν ἡμᾶς αὐτὸς ἀδικεῖς, οὕστινας ἐγγυητὰς ἐκτισμάτων παρέξεις, σκόπει.

VII 34, 1 Σὺ δέ, τί οὐκ ἀπολογῇ πρὸς τοὺς σεαυτοῦ πολίτας, ὦ γενναῖε, περὶ ὧν εἶπας ἐν τῇ βουλῇ.

IX 9, 1 Βραδεῖα μὲν ἡ ἀγανάκτησις ὑμῶν γίνεται περὶ ὧν ὑβρίζεσθε ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἄνδρες συστρατιῶται καὶ ἡγεμόνες.

X 22 . . . καὶ περὶ ὧν ἠδίκησεν ἢ κατέβλαψε Τυσκλάνους δίκην ὑποσχεῖν . . .

V 45 2 . . . κελεύουσι . . . ταῦτα δὲ ποιήσοντας [αὐτοὺς] ἥκειν τότε περὶ ὧν ἠδίκησαν ἢ κατέβλαψαν αὐτοὺς ἐν ταῖς πρότερον εἰσβολαῖς δεησομένους.

VII 30, 1 ἐπεὶ δὲ καὶ καθ' ἕνα ἕταστον ἡμῶν, περὶ ὧν ἂν εἴπωμεν ἐν τῇ βουλῇ, συκοφαντοῦσι, . . .

X 5 . . . ἀλλὰ καὶ χάριν εἰδέναι, περὶ ὧν ἅπαντας εὖ ποιῶν ἐν τοῖς πολέμοις διετέλεσε . . .

*XIX 10 . . . καὶ οὔτε δικαστὴν ποιούμεθά σε περὶ ὧν Ταραντίνοις ἢ Σαυνίταις ἢ τοῖς ἄλλοις πολεμίοις ἐγκαλοῦμεν, οὔτε . . .

Demosth. 9[145] Πολλῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγων γιγνομένων καθ' ἑκάστην σχεδὸν ἐκκλησίαν περὶ ὧν ἀδικεῖ Φίλιππος ὑμᾶς τε καὶ τοὺς (ἄλλους) Ἕλληνας, ἀφ' οὗ τὴν εἰρήνην ἐποιήσατο.

V 1, 2 . . . ψήφισμά τε πάλιν ἐπεκύρωσαν ἕτερον περὶ ὧν[1]) οἱ κατὰ πόλιν ὄντες πρότερον ἐψηφίσαντο φυγὴν Ταρκυνίοις ἐπιβαλόντες αἴδιον,

ὑπὲρ ὧν

VII 27, 3 . . . διαποροῦντες, εἴτ' ἀπολογητέον αὐτοῖς εἴη πρὸς τὸν δῆμον ὑπὲρ ὧν διεβλήθησαν, εἴτε μενετέον ἐφ' ἡσυχίας.

---

1) *A ἐψηφίσαντο,* reliqui *ἐπεψηφίσαντο*. Sensus postulat, ut dissolvatur *περὶ τούτων* ἃ; enuntiationes aequi ambitus et similis indolis attractas cernis IV 55, 4 (p. 62) et IV 73, 1 (p. 67).

VII 46, 1 . . . δικαστὴν τὸν δῆμον ὑπὲρ ὧν ἐνεκαλοῦντο, ὑπομένειν . . .

III 3, 3 αἰτήσοντας ὑπὲρ ὧν ἠδίκηντο Ῥωμαῖοι δίκας παρ' Ἀλβανῶν λαβεῖν . . .

X 5 . . . ἀλλ' ἠξίου τοῖς ἰδιώταις αὐτοῖς ὑπὲρ ὧν ᾐτιῶντο παθεῖν κατὰ τὸν νόμον ὑπέχειν δίκας . . .

III 8, 4 . . . ἀφέσεως ἅπασι πρὸς ἅπαντας ὑπὲρ ὧν ἔδρασαν ἢ ἔπαθον ἀδόλου γενομένης . . .

*XIX 9 Ὀρθῶς δὲ ποιήσετε καὶ ὑμεῖς βεβαιωτὰς παρασχόντες ὑπὲρ ὧν ἂν ἐκείνων τινὲς ἐπικαλῶσιν, ὅτι τὰ κριθέντα ὑπ' ἐμοῦ φυλάξετε κύρια.

IX 49, 3 . . . ὅσα μὲν ἀλλήλοις ἐγκαλοῦσιν οἵ τε δήμαρχοι καὶ ὁ ὕπατος ὑπὲρ ὧν ἔπαθον ἢ ἔδρασαν ἐν τῇ ταραχῇ . . .

X 35 . . . μηδὲ κοινὰ πάντων ἐγκλήματα ποιεῖν ὑπὲρ ὧν ἰδίᾳ τινὲς εἰς τοὺς δημάρχους παρηνόμησαν . . .

VII 41, 2 τοῦτον δὴ προφερόμενοι τὸν νόμον, ὑπὲρ ὧν ἅπαντες ἀδικεῖσθαί τε καὶ κατισχύεσθει λέγομεν ὑπὸ Γαΐου Μαρκίου τουδί, καλοῦμεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν δῆμον καὶ τὰ δίκαια παραγγέλλομεν ἐκεῖ λέγειν.

ὑφ' ὧν

IV 55, 4 . . . καὶ ἔτι μᾶλλον ἐξαπατηθέντες ὑφ' ὧν ἔπραττεν ὁ τοῦ πατρὸς ἀποστάτης συνεχῶς ἐπὶ τὴν χώραν ἐξιὼν καὶ πολλὰς ἐπιβαλλόμενος ὠφελείας.

χωρὶς ὧν

V 47, 1 ἄνδρας τ' αἰχμαλώτους ἄγοντες οὓς ἔλαβον οὐκ ὀλίγους καὶ χρήματα χωρὶς ὧν οἱ στρατιῶται διήρπασαν.

β) Nomen quoddam vim exercet attrahendi.

(ὧν pro ἃ)

οὐδέν (μηδέν)

III 38, 2 . . . τούς τε ἁλόντας οὐδὲν ὧν εἶχον ἀφελόμενος εἰς Ῥώμην μετήγαγε . . .

VIII 22, 3 . . . καὶ οὐδὲν ὧν ἐδεδοίκεσαν ἐγίνετο.

VIII 32, 2 εἰ δὲ βούλεσθε — τίθημι γάρ — οὐδὲν ὧν πείσομαι προορώμενοι.

V 65, 4 . . . περὶ μηθενὸς ὧν ἠξίωσαν ἀντειπεῖν.

VIII 87, 4 . . . καὶ πρόφασιν ποιουμένων τοῦ μηθὲν αὐτῷ συγχωρεῖν ὧν ἠξίου . . .

X 46 . . . οὐ μόνον οὐδὲν παθόντες ὧν προσεδόκησαν . . .

V 30, 3 . . . μηδὲν ὧν Ταρκυνίοις ὑπέσχετο διαπραξάμενος.

V 54, 5 . . . τειχήρης τε γενόμενος ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ μηδὲν ὧν μὴ βούλεται (scil. πράττειν) πράττειν κελευσθείς.

VI 73, 1 Τὸ δὲ τελευταῖον, ὅτι βέβαιον ἡμῖν ὧν ἂν ὑπόσχησθε, οὐδέν ἐστιν.

VIII 31, 1 . . . ὁμολογεῖτε δήπου πονηροκρατεῖσθαι καὶ μηθενὸς εἶναι τὴν βουλὴν ὧν ἂν προέληται κυρίαν.

III 3, 6 καὶ μηδὲν εὑρόμενος ὧν ἐκέλευον αἱ συνθῆκαι . . . (lacuna) τὸν ἀναγκαῖόν τε καὶ δίκαιον Ἀλβανοῖς παραγγέλλω πόλεμον.

VII 53, 4 . . . οὔτε περὶ ἄλλου χρήματος ὧν ἡμῖν πρακτέον οὐθενός.

III 29, 1 . . . τοῦ μὲν δήμου μηδὲν ἐγνωκέναι λέγοντος ὧν ὁ Μέττιος ἐμηχανᾶτο, . . .

VIII 21, 5 . . . ἢ τὰς καθ' ἑαυτῆς ἀπολύσασθαι βουλομένη διαβολὰς ὑπὲρ τοῦ μηθενὸς ὧν ἔπραττεν ὁ ἀνὴρ μήτε αἰτία μήτε συνεργὸς εἶναι.

X 34 εἰ μὲν ἀρνοῦνται μηδὲν ὧν οἱ νόμοι κεκωλύκασιν.

IV 58, 2 . . . οὐδὲν ὁ Ταρκύνιος ὧν προσεδόκων δὲ καὶ ἐδεδοίκεσαν, . . ἔδρασεν.

VIII 19, 5 πάνυ γὰρ δὴ καὶ τοῦτ' ἐσπούδαζεν, ὡς μηδὲν οἱ παραδιδόντες αὐτοῖς τὰς πόλεις πάθοιεν ὧν φιλεῖ δρᾶν ὁ πόλεμος, ἀλλὰ καὶ . . .

II 62, 4 ἔπειτα τοὺς πατρικίους οὐδὲν μὲν ἀφελόμενος ὧν οἱ κτίσαντες τὴν πόλιν εὕροντο, . . .

V 29, 1 . . . οὔτ' ἄλλο παθὼν οὐδὲν ὧν φιλοῦσι πάσχειν οἱ μέλλοντες ἀποθνήσκειν, λέγει πρὸς αὐτόν.

X 12 οὐκ ἐνῆν τούτοις οὐδὲν ὧν ἐν τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ πράττειν ἐπιβαλλόμενοι διεκωλύθησαν, ἐπιτελέσασθαι νῦν . . .

VIII 6, 4 χάριν τε τὴν μεγάλην (ὑμῖν) οἶδα τῆς θ' ὑποδοχῆς μου καὶ ἔτι μᾶλλον τῆς τιμῆς, ᾗ με τιμᾶτε οὐθὲν οὔτε μνησικακήσαντες οὔτε ὑπολογισάμενοι ὧν ὑπ' ἐμοῦ πολεμίου ποτὲ ὄντος ἐπάθετε κατὰ τοὺς πολέμους.

τἀναντία.

III 23, 17 . . . τἀναντία καὶ αὐτὸς ὧν προὐθέμην ἐπιχειρήσω ποιεῖν . . .

VII 31, 4 ἀλλ' εἴ γε τἀναντία βούλεσθε ὧν διαβέβλησθε ποιεῖν.

VI 16, 2 . . . παρακρούσασθαι βούλεσθε ἡμᾶς τἀναντία ὧν ἐμέλλετε πράττειν λέγοντες.

θάτερον

III 26, 3 . . . κἀκεῖνος ὡς θάτερον ὧν ἤλπισε διαπεπραγμένος . . .

τὰ καταλειπόμενα

De compos. verb. 20[94] Νῦν δὲ τὰ καταλειπόμενα ὧν ὑπεσχόμην.

κεφάλαιον

X 51 κεφάλαιον δ' ἐστὶν ὧν ὑμῖν παραινῶ, πρέσβεις ἑλέσθαι, . . .

τὰ λοιπά

Demosth. 46[231] ἐπάνειμι δ' οὖν ἐπὶ τὰ λοιπὰ ὧν ἐν ἀρχῇ προὐθέμην ἐρεῖν.

τὰ μέγιστα καὶ κυριώτατα

IV 75, 3 Ταυτὶ μὲν οὖν ἐστι τὰ μέγιστα καὶ κυριώτατα ὧν ὑμῖν ἐν τῷ παρόντι λέγειν ἔχω καὶ παραινεῖν.

μέρος

X 38 μᾶλλον δὲ τὸ δέκατον ἐπιδειξάτω μέρος ὧν ὑμῖν ὑπέδειξα ἐγώ.

ὁτιδήτι

VII 59, 2 ἐν γὰρ τοῖς πρότερον χρόνοις, ὅτε μέλλοι ψῆφον ἐπιφέρειν ὁ δῆμος ὑπὲρ ὁτουδήτινος ὧν ἐπιτρέψειεν ἡ βουλή, ἐκάλουν μὲν οἱ ὕπατοι . . .

τι

VI 56, 2 ἐγὼ τὸν δῆμον οὔτ' ἀδιαλλάκτως οἴομαι πρὸς ἡμᾶς ἔχειν οὔτε δράσειν τι ὧν ἀπειλεῖ, . . .

VI 56, 3 . . . δεδοικώς τε μή τινος ὧν ἀξιοῖ διαμάρτῃ.

X 7 Δεινὸν δ' ἡγησάμενος οὑτοσὶ Καίσων ἀκοῦσαί τι ὧν οὐκ ἐβούλετο (scil. ἀκοῦσαι) . . .

VII 18, 1 οὐδ' ὧν ὁ δῆμος γνοίη, τῇ βουλῇ φίλον τι ἦν.

V 73, 2 . . . μή τι λάθωσιν ἢ παθόντες ὑφ' ἑτέρων πλημμελὲς ἢ δράσαντες αὐτοὶ τοὺς πέλας ὧν φέρουσιν αἱ τοιαῦται δυναστεῖαι.

Reliqua nomina:

ἄδεια

IV 83, 3 . . . καὶ ἄδειαν ὧν ἥμαρτον ψηφιζόμενοι ῥᾳδίως πείσομεν.

VII 49, 2 . . . καὶ εἰ ψηφίσαισθε ὑμεῖς χρεῶν τ' ἀποκοπὰς καὶ ἄδειαν ὧν ἥμαρτε κατὰ τὴν ἀπόστασιν, οὐθενὸς ἔτι δεήσεσθαι ἔφησεν

ἀνυπεύθυνος

V 70, 1 . . . ἔκρινε τὴν μὲν ὑπατικὴν ἐξουσίαν ἀνελεῖν κατὰ τὸ παρόν, ἑτέραν δέ τινα ἀρχὴν ἀποδεῖξαι πολέμου τε καὶ εἰρήνης καὶ παντὸς ἄλλου πράγματος κυρίαν, αὐτοκράτορα καὶ ἀνυπεύθυνον ὧν ἂν βουλεύσηται καὶ πράξῃ.

διδαχή

Dem. 44[228] δοκεῖ δή μοι φύσει τε καὶ πείρᾳ διδαχθεὶς ὁ ἀνὴρ πρῶτον μὲν ἐκεῖνο καταμαθεῖν, ὅτι οὐχ ὁμοίας ἀπαιτοῦσι κατασκευὰς λέξεως οἱ πρὸς τὰς πανηγύρεις καὶ σχολὰς συῤῥέοντες ὄχλοι τοῖς εἰς τὰ δικαστήρια καὶ τὰς ἐκκλησίας ἀπαντῶσιν, ἀλλ' οἳ μὲν ἀπάτης ὀρέγονται καὶ ψυχαγωγίας, οἳ δὲ διδαχῆς ὧν ἐπιζητοῦσι καὶ ὠφελείας.

δίκη (dictiones verbales δίκας διδόναι, δ. λαμβάνειν, δ. ὑπέχειν)

*XX 4 Καὶ λογιζόμενος, ὅτι δώσει Ῥωμαίοις ὧν ἔδρασε δίκας, Καμπανοῖς τοῖς κατέχουσι Μεσσήνην συμμαχίαν τίθεται . . .

VII 41, 5 τὸ δὲ μηδὲν ἀδικεῖσθαι καὶ τὸ δίκας ὧν ἄν τις πάθῃ, προσηκούσας λαμβάνειν ἴσα καὶ κοινὰ τοῖς ἅμα πολιτευομένοις εἶναι δικαιοῦμεν.

III 39, 4 . . . τοῦ δὲ βασιλέως εἰπόντος, ὅτι δίκας παρ' αὐτῶν ἥκει ληψόμενος ὧν διήρπασάν τε καὶ κατέβλαψαν αὐτοῦ τὴν γῆν, ἀπελογοῦντο πρὸς ταῦτα.

*IX 7, 2 εἰ δ' ὁμολογοῦσιν εἶναι κακοὶ παραδόντας τὰ ὅπλα τοῖς κρείττοσι καὶ δίκας ὑποσχόντας ὧν ἔδρασαν, μηδενὸς ἔτι τῶν μεγάλων αὑτοὺς ἀξιοῦν.

X 42 ἔδοξε δ' οὖν αὐτοῖς τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος τῶν πατρικίων ἐᾶσαι, Κλοιλίους δὲ καὶ Ποστουμίους καὶ Σεμπρωνίους ἐπὶ τὸν δῆμον ἄγειν ὧν ἔπραξαν ὑφέξοντας δίκας.

VI 40, 2 . . . χρόνον τε οὐχ ἑτέρωθί που τὸν λειπόμενον βιοτεύειν μέλλομεν, ἀλλ' ἐν ὑμῖν δίκας ὧν ἂν ἐξαπατῆσαι δοκῶμεν, ὑφέξοντες.

V 13, 5 (scil. ἐποίησε) τοὺς δὲ κατὰ δέος ὧν παρηνόμησαν ἐπὶ τῆς τυραννίδος μὴ δίκην ἀναγκασθεῖεν ὑπέχειν φυγῆς ἑαυτοῖς τιμησαμένους, ἀπαλλαγέντας τοῦ φόβου μηκέτι τὰ τῶν τυράννων ἀλλὰ τὰ τῆς πόλεως φρονεῖν.

δικαστής

IV 35, 3 . . . καὶ συγκαλέσας τὸν δῆμον παρέξομαί σοι δικαστὴν ὧν ἄν μου κατηγορήσῃς, . . .

παραίτησις

VIII 50, 3 ὁρῶσα καταφυγὰς εὑρημένας ἅπασιν ἀνθρώποις καὶ παραιτήσεις ὧν ἂν ἐξαμαρτάνωσι περὶ ἀλλήλους, ἱκετηρίας καὶ λιτὰς . . .

κριτικός

Lys. 15[25] . . . κριτικὸς ὧν δεῖ λέγειν,

κωλυτὴς καὶ τιμωρός

X 35 καὶ μετὰ ταῦτα συναγαγόντες τὸν δῆμον ἔλεγον, ὅτι τὰς μὲν εἰς ἑαυτοὺς ὕβρεις ἀφήκασι, χαρισάμενοι πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς

ἀνδράσι δεομένοις, οἷς οὐκ ἦν ὅσιον ἀντιλέγειν· ὧν δ' ὁ δῆμος ἠδίκητο, κωλυταί τε καὶ τιμωροὶ ἔσεσθαι.

λογισμός (dictiones verbales λογισμὸς εἰσέρχεται, λογισμὸν λαμβάνειν)

XI 40 εἰσελθέτω δὴ λογισμὸς ἕκαστον ὑμῶν ὧν τ' αὐτὸς πέπονθε καὶ ὧν οἶδεν ἑτέρους παθόντας.

V 15, 2 ὁμοίῳ δ' ἀμφότεροι θυμῷ φερόμενοι καὶ λογισμὸν οὐχ ὧν πείσονται λαβόντες ἀλλ' ὧν ἐβούλοντο δρᾶσαι,

λόγος (dictio verbalis λόγον ἀποδιδόναι)

VII 56, 1 . . . ἀποδώσει τῷ δήμῳ τῷ φαύλῳ καὶ ταπεινῷ λόγον ὧν πράττει τε καὶ διανοεῖται.

VIII 61, 3 ἀλλ' ὑπεύθυνον οἰόμενος δεῖν τὸ σῶμα παρασχεῖν τοῖς πεπιστευκόσι τὴν ἀρχὴν καὶ λόγον ἀποδοὺς ὧν ἔπραξε κατὰ τὴν ἡγεμονίαν, εἴ τι φαίνοιτο ἀδικῶν, τὴν κατὰ νόμους ὑποσχεῖν δίκην, . . .

μαρτύριον

De compos. verb. XVIII 74 Μαρτύρια δὲ ὧν εἴρηκα παραθεῖναι λοιπόν.

μάρτυς

VII 44, 4 ἀλλὰ θεοὺς μάρτυρας ὧν ἐπάσχομεν καὶ δαίμονας ἐπικαλεσάμενοι

VII 28, 1 καὶ οὐκ ἄλλους τινὰς παρεξόμεθα ὧν ἂν λέγωμεν ἢ ὑμᾶς μάρτυρας.

μηνυτής

V 7, 4 . . . μηνυτὴς ὧν τ' ἤκουσε καὶ ὧν εἶδε γίνεται

μνήμη

I 48, 2 κελευσθέντα ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ἀγχίσου κατὰ τὴν μνήμην ὧν Ἀφροδίτη ἐπέσκηψε καὶ ἀπὸ τῶν νεωστὶ γενομένων περὶ τοὺς Λαοκοωντίδας σημείων τὸν μέλλοντα ὄλεθρον τῆς πόλεως συντεκμηραμένου.

συγγνώμων

I 58, 4 . . . εἰ δὲ μή, θεοὺς καὶ δαίμονας, οἳ κατέχουσι τήνδε τὴν γῆν παραιτούμενοι συγγνώμονας ἡμῖν γενέσθαι ὧν ἠναγκασμένο δρῶμεν, πειρασόμεθα . . .

(ἧς pro ταύτης ἥν) κρείττων

III 45, 3 . . . καὶ τὴν Ῥώμην οὐκ ὀλίγῳ κρείττονα παραδοὺς τοῖς ἐπιγενομένοις ἧς αὐτὸς παρέλαβεν, . . .

XI 37 γνώμην δὲ λαβόντες κρείττονα ἧς ἔχετε νῦν, ἄπιτε . . .

VII 50, 1 . . . χρείττω τιμὴν αἰτούμενος ἧς δεδώκατε ὑμεῖς τοῖς ὑπάτοις.

IV 73, 1 . . . ἐξέσται δ' ἡμῖν ὕστερον, ὅταν ἀπαλλαγῶμεν τῆς τυραννίδος, μετὰ πλείονος ἐξουσίας καὶ κατὰ σχολὴν βουλευομένοις τὴν χρείττονα πολιτείαν ἀντὶ τῆς χείρονος ἑλέσθαι, εἰ δή τις ἄρα ἔστι χρείττων ἧς Ῥωμύλος τε καὶ Πομπίλιος καὶ πάντες οἱ μετ' ἐκείνους βασιλεῖς καταστησάμενοι παρέδοσαν ἡμῖν . . .

εὐδαιμονέστερός τε καὶ μείζων.

IV 80, 4 . . . , ἐξ ὧν εὐδαιμονεστέραν τε καὶ μείζω τὴν πόλιν τοῖς ἐπιγενομένοις παρέδοσαν ἧς αὐτοὶ παρέλαβον . . .

(ὧν pro οὗς) ἐλάττων

VII 13, 4 . . . , ὥστ' οὐ πολλοί τινες ἐφάνησαν οἱ μετέχειν βουλόμενοι τῆς ἀποικίας, ἀλλὰ πολὺ ἐλάττους ὧν ἡ βουλὴ ἐψηφίσατο, . . .

χρείττων

VI 13, 1 Ἐν ταύτῃ λέγονται τῇ μάχῃ Ποστομίῳ τε τῷ δικτάτορι καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν τεταγμένοις ἱππεῖς δύο φανῆναι, κάλλει τε καὶ μεγέθει μακρῷ χρείττους ὧν ἡ καθ' ἡμᾶς φύσις ἐκφέρει . . .

παλαιότατος

I 68, 2 . . . παλαιότατος δὲ ὧν ἡμεῖς ἴσμεν ποιητὴς Ἀρκτῖνος.

γ) Notio quae vim attractionis infert, repraesentatur verbo:

(ὧν pro ἃ) ἄχθεσθαι

IV 11, 1 . . . ὧν δὲ τὸν δῆμον εὖ πεποίηκα καὶ παρεσκεύασμαι ποιεῖν, ἀχθόμενοί τε καὶ ἀξιοπαθοῦντες.

διαμαρτάνειν

VIII 57, 2 ἡ δ' ἐν ταῖς πόλεσιν ὑπομείνασα νεότης, φθονοῦσα μὲν τοῖς ἐπὶ στρατοπέδου γενομένοις τῶν πολλῶν ὠφελειῶν, διημαρτηκυῖα δὲ ὧν ἤλπισεν, εἰ καθαιρεθείη τὸ Ῥωμαίων φρόνημα τῆς πόλεως ἁλούσης.

ἐπιτιμᾶν

VII 29, 5 καὶ οὐ τοῖς προεστηκόσιν ὑμῶν μόνον ὧν (= τούτων ἃ) διαβάλλουσι τὴν βουλὴν καὶ συκοφαντοῦσιν ἐπιτιμᾶν ἄξιον, ἀλλὰ καὶ ὑμῖν οὐχ ἧττον ὧν (= τούτων ἃ) πιστεύετε αὐτοῖς καὶ πρὶν (ἢ) πειραθῆναι ἀγανακτεῖτε.

μεμνῆσθαι

VIII 54, 5 . . . καὶ πολλὰ τῶνστρατιω τῶν δεηθεὶς συγγνῶναι τ' αὐτῷ καὶ ἐπειδὰν οἴκαδε ἀφίκωνται, μεμνημένους ὧν ἔπαθον εὖ, τοῦ μηθὲν ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀνήκεστον παθεῖν συναγωνιστὰς γενέσθαι.

(ὧν pro οὓς) διαφέρειν

I 10, 2 κινδυνεύει δὴ κατὰ τούτους μηδὲν διαφέρειν τὸ τῶν Ἀβοριγίνων φῦλον ὧν ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ Λελέγων.

δ) Enuntiatio relativa attracta genetivi partitivi locum obtinet.

(ὧν pro οὓς)

Ad Pompeium III 9 ὅπερ Ἕλληνα ὄντα καὶ Ἀθηναῖον οὐκ ἔδει ποιεῖν (καὶ ταῦτα οὐ τῶν ἀπερριμμένων ὄντα ἀλλ' ὧν ἐν πρώτοις ἦγον Ἀθηναῖοι, στρατηγιῶν τε καὶ [τῶν] ἄλλων τιμῶν ἀξιοῦντες).

b) Enuntiata attributiva quorum pronomen relativum ex accusativo in genetivum abiit.

Collocatio harum enuntiationum rel. attractioni maxime idonea est.

α) Pronomen notioni ipsi qua attractio efficitur, succedit. Nomen ad quod relativum refertur, nulla voce interiecta enuntiationem relativam sequitur.

III 60, 3 διδοὺς δὲ ταῦθ' ὑμῖν ἓν οἴομαι δεῖν ἀνθ' ὧν δίδωμι πάντων ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν, τὴν ἡγεμονίαν τῶν πόλεων . . .

V 33, 3 . . . ὡς ῥύσια καθέξοντες ἀνθ' ὧν Ταρκύνιον ἀφείλοντο Ῥωμαῖοι χρημάτων τὰ σώματα ταῦτα.

VIII 56, 2 . . . ἕτερον ἄγαλμα κατασκευασαμένων τῶν γυναικῶν ἀφ' ὧν αὐταὶ συνήνεγκαν χρημάτων . . .

VI 73, 3 ποιήσομαι δ' ἀφ' ὧν ἴστε καὶ αὐτοὶ πραγμάτων τοὺς λόγους.

II 62, 4 . . . διανείμας αὐτοῖς ἀφ' ἧς Ῥωμύλος ἐκέκτητο χώρας καὶ ἀπὸ τῆς δημοσίας μοῖράν τινα ὀλίγην.

IV 46, 4 ἐξ ὧν ἕτεροι πεπόνθασι δεινῶν τεκμαιρόμενος ἃ συμβήσεται παθεῖν αὐτοῖς.

VIII 70, 5 . . . ἀποδοθῆναι τὰς τιμὰς τοῖς ὠνησαμένοις ἐξ ὧν εἶχε τὸ κοινὸν χρημάτων.

IV 26, 4 καὶ μετὰ τοῦτο κατεσκεύασαν ἐξ ὧν ἅπασαι συνήνεγκαν αἱ πόλεις χρημάτων τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεών, . . .

I 65, 5 ἀπῆλθεν ὑπόσπονδος μεθ'[1]) ὅσης εἶχε δυνάμεως.

III 34, 5 ἄλλο δ' οὐθὲν ὧν οἱ πόλεμοι φέρουσι δεινῶν οὐδετέροις ἐν τῷ τότε συνέβη χρόνῳ.

---

[1]) *μεθ' ὅσης B. ὅσην A. εἶχεν A. δυνάμεως B. δύναμιν R.*

VI 90, 3 νῦν μέντοι κατὰ τὴν ἐπιχώριον γλῶτταν ἀφ' ἑνὸς ὧν πράττουσιν ἔργων ἱερῶν τόπων ἐπιμεληταὶ καλοῦνται...

IV 83, 4 ... χωρεῖτε πρὸς τὸν ἀγῶνα, κάλλιστον ὧν πώποτε ἤρασθε πολέμων τόνδε ὑποστησόμενοι...

III 34, 1 ... Ῥωμαίους δὲ λέγων καθ' ἑκάτερον τὸν τρόπον παρειληφέναι τὴν ἡγεμονίαν ὧν εἶχον Ἀλβανοὶ πόλεων.

VIII 59, 3 ... καὶ μνήμας ὧν εἷλε πόλεων...

VII 17, 5 ... διδότω τοῖς δημάρχοις ἐγγυητὰς αἰτηθεὶς εἰς ἔκτισιν ἧς ἂν ἐπιθῶσιν αὐτῷ ζημίας.

Idem fere est his locis:

VI 8, 2 ... ἀλλ' ὑμεῖς αὐτοὶ πόσους κατωρθώκατε πολέμους μετ' ἐλάττους ἢ ὅσης νῦν ἔχετε δυνάμεως, ...;

VIII 28, 5 τύχην τε πάντων αἰτίαν ἡγησάμενος ὧν πέπονθας πρὸς ἡμῶν ἢ δέδρακας ἡμᾶς κακῶν ἄπιθι χαίρων ἐπὶ τὰ οἰκεῖα.

De compos. verb. 26[140] γέγραπται δὲ κατὰ διαστολὰς οὐχ ὧν Ἀριστοφάνης ἢ ἄλλος τις κατεσκεύασε κώλων, ἀλλ' ὧν ὁ πεζὸς λόγος ἀπαιτεῖ.

β) Incorporatio quae dicitur his quattuor locis apparet:

Ad Pompeium II 1 Λοιπὸν δ' ἐστί μοι καὶ περὶ αὐτῶν ὧν εἴρηκα λόγων περὶ τἀνδρὸς ἐν τῇ περὶ τῶν Ἀττικῶν πραγματείᾳ ῥητόρων εἰπεῖν.

Demosth. 54[217] οὐδὲν γὰρ ὧν ἑτέροις τισὶν ἔδωκεν ἀγαθῶν ὁ δαίμων, ἐκείνῳ ἐφθόνησεν.

VI 32, 1 ἐὰν δὲ μὴ ποιήσωσιν, Ἀρούγκους ἥξοντας ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων ὀλίγου χρόνου καὶ δίκας ληψομένους ὅσων διέθεντο (διέθηκαν c. Reiskius) τοὺς ὁμόρους κακῶν ἐκδέχεσθαι (= τοσούτων κακῶν ὅσα διέθεντο τοὺς ὁμόρους ἐκδέχεσθαι).

IX 51, 4 τούς τε κατέχοντας τὰς κτήσεις ὧν ἐκαρπώσαντο χρόνων λαθόντες ἠξίου χάριν εἰδέναι.

Pronomen relativum ipsi nomini determinato succedit, notio autem attrahens enuntiationem relativam sine intervallo sequitur.

III 60, 1 ... καὶ τῆς συγγενείας ἧς εἶχε πρὸς τὸ ἔθνος ὑπομιμνησκόντων...

VII 61, 2 λόγων δ' ὧν αὐτὸν αἰτιᾶσθε κατὰ τοῦ δήμου πρὸς τὴν βουλὴν εἰπεῖν, μήτε μέμνησθε μήτε κατηγορεῖτε.

VII 51, 3 . . . τῆς τ' αὐθαδείας ἧς[1]) πολὺς ἔπνει τότε, ὑφεῖται νυνί.

III 29, 2 οὐδ' ἐμὲ λέληθεν, ἄνδρες Ἀλβανοί, τούτων ὧν ἀπολογεῖσθε οὐθέν, . . .

*XIX 8 . . . τούτων ὧν ἐμὲ ποιοῦντα ὁρᾶτε νῦν, οὐδὲν ὑμῖν ἐξέσται ποιεῖν, . . .

V 13, 4 τιμωρίας αὐτοῖς ὥρισαν ἀϊδίους καὶ κτημάτων ὧν ἐκέκτηντο δημεύσεις.

VII 73, 4 καὶ ἀναρρήσεις ποιούμενοι τιμῶν αἷς ἐτίμων τοὺς ἑαυτῶν εὐεργέτας ὡς Ἀθήνησιν ἐν ταῖς Διονυσιακαῖς ἐγίνετο θυσίαις καὶ σκύλων ὅσων ἐκ πολέμων λάβοιεν, ἐπιδείξεις τοῖς εἰς θέαν συνεληλυθόσιν.

*XX 15 ἡ δὲ πλείστη καὶ πιοτάτη πιττουργεῖται καὶ παρέχει πασῶν ὧν ἴσμεν ἡμεῖς εὐωδεστάτην τε καὶ γλυκυτάτην τὴν καλουμένην Βρεττίαν πίτταν.

X 27 Συμβήσεσθαι γὰρ αὐτοῖς δυεῖν καλῶν ἔργων καὶ δικαίων θάτερον ἢ νίκην ἐξενέγκασθαι πασῶν ὧν αὐτοί ποτ' ἢ οἱ πατέρες ἐξηνέγκαντο λαμπροτάτην, ἢ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ καλῶν εὐψύχως ἀγωνιζομένοις ἀποθανεῖν.

Enuntiatio relativa attracta includitur nomine ad quod refertur, eiusque attributo.

X 47 ἔπειτα ὑφῆψε τὰς σκηνὰς ὅπλων τε καὶ ἐσθῆτος καὶ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἐπιτηδείων γεμούσας, τῶν τ' ἄλλων χρημάτων ὧν ἐκ τῆς Τυσκλάνων λείας ἐπήγοντο, πολλῶν πάνυ ὄντων.

IV 47, 3 Οὑτοσὶ γὰρ ἔφη, Τύρνος, ὦ σύνεδροι, τούτων ὧν νυνί μου κατηγορεῖ[2]) πάντων δικαστὴς γενόμενος αὐτὸς ἀπέλυσέ με, . . .

VIII 28, 1 πρῶτον μὲν τῶν φιλτάτων τε καὶ ἀναγκαιοτάτων ὑπάρξει σοι στερέσθαι σωμάτων, μητρὸς ἀθλίας, ᾗ γενέσεως καὶ τροφῆς καὶ τῶν ἄλλων ὧν ἔσχεν ἐπὶ σοὶ πόνων οὐ καλὰς ἀμοιβὰς ἀποδίδως.

Ad Ammaeum I 4 262 μέχρι τοῦδ' εὑρισκομένων δώδεκα λόγων ὧν εἴρηκα, δημοσίων, ἐν οἷς εἰσὶ δημηγορικοὶ μὲν ἑπτά, δικανικοὶ δὲ πέντε, ἅπαντες (ἐγένοντο) πρότεροι τῶν Ἀριστοτέλους τεχνῶν . . .

---

[1]) ἧς om. *B*.

[2]) Dionysius *κατηγορεῖν* cum genetivo personae et accusativo rei coniungere solet.

Notio attrahens ante ipsum pronomen relativum posita est.

X 15 πάντων διαμαρτεῖν ὧν ἤλπισεν, . . .

VI 24, 2 . . . πέρα τοῦ μετρίου τρυφῶσι τελῶν ἀφειμένοι ὧν ἐτέλουν τοῖς βασιλεῦσι πρότερον, . . .

VI 7, 2 . . . καὶ μήτε γυναικῶν μήτε παίδων μήτε οὐσίας μήτε ἄλλου τινὸς ὧν ἔχετε ἀπολαύσειν ἀγαθῶν . . .

De compos. verb. 11[39] καίτοι γ' εἴ τις κελεύσειε τὸν ἰδιώτην τούτων τι ὧν ἐνεκάλει τοῖς τεχνίταις ὡς ἡμαρτημένων, αὐτὸν ποιῆσαι λαβόντα τὰ ὄργανα, οὐκ ἂν δύναιτο.

VI 9, 4 . . . καὶ γῆς ἔτι προσθήσω κλῆρον [ἐξ][1]) ἧς κέκτηται τὸ δημόσιον, ἱκανὸν ποιῆσαι ὡς μηδενὸς τῶν ἀναγκαίων δεηθῆναι.

V 73, 2 ἐπεὶ τό γε τῆς ἐξουσίας μέγεθος ἧς ὁ δικτάτωρ ἔχει, ἥκιστα δηλοῦται ὑπὸ τοῦ ὀνόματος.

Nomen quod definitur et notio attrahens enuntiationem relativam sequuntur.

VII 30, 4 ἐγὼ δὴ παραινέσαιμ' ἂν ὑμῖν ὧν μὲν εὕρεσθε παρὰ τῆς βουλῆς φιλανθρώπων μηδενὸς ἀφίστασθαι, ὧν δ' οὐκ ἠξιώσατε διαλυόμενοι τὴν ἔχθραν τότε τυχεῖν, μηδὲ νῦν ἀντιποιεῖσθαι.

III 33, 1 . . . καιρὸν δὲ νομίσαντες ἐπιτήδειον ἔχειν[2]) ὧν ἐξέτισαν Ῥωμαίοις χρημάτων πολλαπλάσια παρ' αὐτῶν ἀπολαβεῖν, . . .

V 31, 3 . . . καὶ ὧν ἐκ γῆς ἀνῄρηνται καρπῶν τὰς ἀξίας . . .

VII 8, 4 ὧν δ' ἀπέκτεινεν ἀνδρῶν τὰς εἰκόνας ἀνελών.

Aliae positiones quae attractioni favere videntur:

IV 65, 2 . . . καὶ βασιλεύσεις σὺν ἐμοὶ νῦν μὲν ἧς ὁ πατήρ μοι ἔδωκε πόλεως.

XI 27 καὶ τῶν ἄλλων ἀπαρχόμενοι κατὰ δύναμιν ὧν νόμος ἐπ' ἀνδράσιν ἀγαθοῖς εἰς τὴν τελευταίαν τιμὴν φέρεσθαι.

VIII 8, 3 ἐὰν γὰρ ταῦτα ποιήσητε, δυεῖν ὧν βούλεσθε ὑπάρξει θάτερον ὑμῖν.

Ad Pompeium 2, 8 . . . ὥστ' οὐδὲν ἔξω τοῦ εἰκότος ἔμελλε πείσεσθαι σπάσας τινὰ τῶν ἁμαρτημάτων ἅμα τοῖς ἀγαθοῖς ὧν ἔχουσιν οἱ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων χαρακτῆρες.

Lys. 15[25] εὑρετικὸς γάρ ἐστι τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν ἐνόντων λόγων ὁ ἀνὴρ οὐ μόνον ὧν ἅπαντες ἂν εὕροιμεν ἀλλὰ καὶ ὧν μηθείς.

---

1) *ἐξ* quod codices praebent, Iacobius recte delevit.

2) *ὧν χρημάτων ἐ. ῥ.* O praeter *B*.

IV 11, 5 ἱκέται πάντες ὑμῶν γενόμενοι σὺν γυναιξί τε καὶ τέκνοις ἀντὶ πολλῶν μὲν ὧν Ταρκύνιος ὁ τῶν παιδίων πάππος εὖ ποιῶν ὑμᾶς διετέλεσεν, ἀντὶ πολλῶν δὲ ὧν αὐτὸς ἐγὼ κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ δύναμιν ἐγενόμην ὑμῖν χρήσιμος, ἀξιοῦμεν ὑμᾶς ...

Ceterae enuntiationes attributivae quarum pronomen rel. ex accusativo in genetivum abductum est

VII 32, 2 ἀναγκαζόμεθα δ' αὐτὰ παραφέρειν νυνὶ χρήζοντες ἀντὶ πολλῶν καὶ μεγάλων ὧν ὑμῖν δεομένοις ἐχαρισάμεθα, ταύτην παρ' ὑμῶν ἀντιλαβεῖν τὴν χάριν, ...

Ad Ammaeum I 1[257] πολλῶν μετ' ἄλλων ξένων τε καὶ παραδόξων ἀκουσμάτων ὧν ἐνήνοχεν ὁ καθ' ἡμᾶς χρόνος ἕν τι καὶ τοῦτο ἐφάνη μοι πρώτως ἀκούσαντι παρὰ σοῦ, ...

VII 52, 8 ἀλλὰ προβουλεῦσαι μὲν αὐτοὺς τὰ δίκαια ἱκανοὺς εἶναι νομίζετε, δικάσαι δὲ περὶ αὐτῶν τούτων ὧν προβουλεύουσιν, οὐχ ἱκανούς.

XI 18 ... καὶ λόγον ἀπαιτεῖτε τοὺς δέκα περὶ πάντων ὧν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἔπραξαν, ...

V 4, 1 ... λόγον ὑφέξων ὑπὲρ ἁπάντων ὧν ἔπραξεν ἀφ' οὗ τὴν ἀρχὴν παρέλαβε, ...

VII 44, 3 οὕτω δ' ἄρα κατεφρόνει καὶ θεοβλαβὴς ἦν ταῦτα πείθων ὑμᾶς, ὥστ' οὐδ' ἐκεῖνο ἐδυνήθη καταμαθεῖν χωρὶς τῶν ἄλλων ὧν προσετρίβετο τὰς τῆς βουλῆς σπονδὰς λύειν ἀξιῶν ὅτι ...

II 14, 2 ... περὶ παντὸς ὅτου ἂν εἰσηγῆται βασιλεὺς διαγιγνώσκειν τε καὶ ψῆφον ἐπιφέρειν, ...

Demosth. 22[177] ... αὐτοῦ λέγοντος ἐκείνου τὰ ἑαυτοῦ μετὰ τῆς ἀξιώσεως ἧς εἶχε, τὴν αὐτοπάθειαν καὶ τὸ παράστημα τῆς ψυχῆς ἀποδεικνυμένου, ...

Demosth. 22[177] ..., ὡς ἅπαντές τε ὁμολογοῦσι καὶ ἐξ αὐτῶν ἰδεῖν ἔστι τῶν λόγων ὧν ἄρτι προηνεγκάμην.

IV 25, 3 νόμους καταστησάμενος ἔξω τῶν ἰδίων ὧν ἑκάστη πόλις εἶχε, τοὺς κοινοὺς ἅπασι.

Demosth. 31[197] ὅτι πάντα ἡγεῖται τἄλλα ἐλάττω τιμῆς καὶ δόξης ἧς φέρουσι καλαὶ πράξεις, κἂν εἰ μή τις αὐτὰς μέλλοι κατορθοῦν.

Thucyd. 25[364] δεηθεὶς σοῦ πάλιν καὶ τῶν ἄλλων φιλολόγων τῶν ἐντευξομένων τῇ γραφῇ, τὸ βούλημά μου τῆς ὑποθέσεως ἧς προῄρημαι σκοπεῖν, ὅτι χαρακτῆρός ἐστι.

III 70, 3 φανέντων δ' ἐπὶ θατέρου μέρους ὀρνίθων οἵων αὐτὸς ἐβούλετο.

I 70 4 ἐγένετο δὲ μέγιστος ἅμα καὶ λαμπρότατος οἴκων οὗτος ὧν ἡμεῖς ἴσμεν.

Demosth. 57 [250] οὐδὲν γὰρ εὑρίσκω τούτων παρὰ Δημοσθένει κείμενον ὧν εἰρηκέναι φησὶν αὐτὸν Αἰσχίνης, . . .

Accusativus pronominis relativi per assimilationem induit formam

2. dativi.

a) genus substantivum

α) Enuntiatio relativa pendet e praepositione:

(οἷς pro ἃ) ἐπί

VII 35, 5 . . . καὶ μένειν ἐφ' οἷς ἔκρινεν οὐ δυνατὸς ὤν.

VI 61, 4 ὅταν δὲ τὸ ἀνόητον ἀντὶ τοῦ κολάζεσθαι ἐφ' οἷς ἂν πλημμελήσῃ καὶ τὸ τιμᾶσθαι δι' αὐτὰ προσλάβῃ . .

X 5 μὴ μόνον ὀργὴν μὴ ἔχειν ἐφ' οἷς ἥμαρτεν εἰς ὀλίγους, ἀλλὰ καὶ χάριν εἰδέναι . . .

*XIII 10 Ἀχθόμενος δὴ ὁ Ἄρρων τῷ ἀποσπασμῷ τῆς γυναικὸς καὶ ἐφ' οἷς ὑβρίζετο πρὸς ἀμφοτέρων δυσανασχέτων, τιμωρίαν δὲ οὐ δυνάμενος παρ' αὐτῶν λαβεῖν, ἀποδημίαν ἐστείλατο.

πρός

*XIX 11 Λαβίνιος ὁ Ῥωμαίων ὕπατος κατάσκοπον τοῦ Πύῤῥου συλλαβὼν καὶ καθοπλίσας τὴν στρατιὰν πᾶσαν καὶ εἰς τάξιν καταστήσας, ὡς ἀπέδειξε τῷ κατασκόπῳ φράζειν ἐκέλευσε πρὸς τὸν ἀποστείλαντα πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν καὶ πρὸς οἷς ἐθεάσατο λέγειν, ὅτι . . .

(ᾧ pro ὃ) ἐπί

IX 48, 1 . . . σιωπῆς γενομένης ἐκ τοῦ πλήθους καὶ ἐναγωνίου προσδοκίας ἐφ' ᾧ μέλλει δρᾶν, ἐκέλευσε μεταχωρεῖν ἐκ τῆς ἐκκλησίας τὸν Ἄππιον.

β) Notio quae attrahit, est nomen.

(οἷς pro ἃ) γνώριμος

Demosth. 13 [158] καὶ ταῦτ' ἤδη γνώριμα οἷς λέγω καὶ οὐδὲν δεόμεθα παραδειγμάτων.

ὅμοιος

VII 53, 5 καὶ εἰ δήπερ δράσετε τὰ ὅμοια οἷς λέγετε.

b) Genus adiectivum

Incorporatio cernitur hoc loco:

II 67, 1 Αἱ δὲ θεραπεύουσαι τὴν θεὸν παρθένοι τέτταρες μὲν ἦσαν κατ' ἀρχὰς τῶν βασιλέων αὐτὰς αἱρουμένων ἐφ' οἷς κατεστήσατο

δικαίοις ὁ Νόμας, ὕστερον δὲ διὰ πλῆθος τῶν ἱερουργιῶν ἓξ γενόμεναι . . .

Sequuntur reliquae enuntiationes attributivae simili ordine quem supra observavimus.

III 9, 4 εἰ παύσαιντο μὲν Ἀλβανοὶ φθονοῦντες Ῥωμαίοις ἐφ' οἷς ἔχουσιν ἀγαθοῖς . . .

V 4, 2 . . . ἄρξειν ἐφ' οἷς ἂν ὁρίσωσιν οἱ πολῖται δικαίοις, ἐὰν . . .

IV 26, 3 καὶ πανηγύρεις ἄξουσιν ἐν οἷς ἂν ὁρίσωσι χρόνοις . . .

VIII 49, 3 . . . οὐ δοκεῖς ἀγαπήσειν οἷς ἔχουσιν ἀγαθοῖς, ἀλλ' ὀργιεῖσθαί σοι . . .

De compos. verb. 15[60] ὀνόματα συμπλέκοντες ἐπιτηδείως ἀλλήλοις, τὰ δὲ γράμματα καὶ τὰς συλλαβὰς οἰκείας οἷς ἂν βούλωνται παραστῆσαι πάθεσιν.

De compos. verb. 23[119] φωνηέντων μὲν γὰρ ἀντιτυπίαν οὐκ ἂν εὕροι τις οὐδεμίαν ἐν γοῦν οἷς παρεθέμην ἀριθμοῖς.

I 36, 1 καὶ ὁ λεγόμενος ἐπ' ἐκείνου βίος . . . ἅπασι δαψιλὴς ὁπόσοις ὧραι φύουσιν οὐ παρ' ἄλλοις μᾶλλον ἢ παρὰ σφίσι γένοιτο.

Lys. 17[27] ὁρῶν δὲ τὸν ῥήτορα πᾶσι κεχρημένον οἷς τέχναι τε παραγγέλλουσι καὶ τὰ πράγματα βούλεται.

VII 40, 2 . . . καὶ τοῖς ὅρκοις ἐπιτρέψαντες οἷς ὀμόσαντες οἴσετε τὰς γνώμας.

Demosth. 9[148] καὶ σχεδὸν ἕν τε τούτοις καὶ ταῖς δημηγορίαις ᾧπερ ἔφην ἂν διαγνοίης σημείῳ προχειροτάτῳ τὸν Δημοσθένους χαρακτῆρα.

Lys. 7[14] καὶ ὥσπερ παροῦσιν οἷς ἂν ὁ ῥήτωρ εἰσάγῃ προσώποις ὁμιλεῖν.

VII 50, 2 καὶ οἷς ἂν ὑμεῖς ἐκφέρητε δόγμασιν οὐ προσέχει τὸν νοῦν.

IV 36, 2 . . . καὶ αὐτὸς ἐξηταζόμην πρῶτος οἷς ὥρισα κατὰ τῶν ἄλλων δικαίοις ὥσπερ ἰδιώτης πειθόμενος.

I 75, 1 γνωρίζεται δὲ τοῦτο ταῖς διαδοχαῖς τῶν βασιλέων καὶ τοῖς ἔτεσιν οἷς ἕκαστοι κατέσχον τὴν ἀρχήν. — Ῥωμύλος γὰρ τριάκοντα ἔτη λέγεται κατασχεῖν τὴν δυναστείαν.

III 34, 1 . . . ὡς παρειληφότων αὐτῶν ἅμα τοῖς ἄλλοις οἷς[1]) εἶχον Ἀλβανοί, καὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Λατίνων ἔθνους, . . .

---

[1]) *οὓς A.*

*XIII 5 . . . ἐὰν δ' ἐν ἅπασιν οἷς ἐπιστεύθην ὑπὸ τῆς πατρίδος ἐν εἰρήνῃ τε καὶ κατὰ πολέμους, εὐσεβῆ καὶ δίκαιον καὶ πάσης ἀσχήμονος ὑποψίας καθαρόν (scil. εὕρητέ με, ἀξιῶ ὑμᾶς), τιμωροὺς γενέσθαι μοι, . . .

VI 87, 3 Τοῦτο ὑμᾶς ἀντιβολοῦμεν καὶ δεόμεθα πρὸς τοῖς ἄλλοις οἷς δεδώκατε, εἰ μὴ λόγος, ἀλλ' ἔργον εἰσὶν αἱ διαλλαγαί, δοῦναι καὶ χαρίσασθαι.

III 40, 4 οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνοι διέμειναν ἐν ταῖς ὁμολογίαις αἷς[1]) ἐποιήσαντο περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς βασιλέα Τύλλον, ἀλλ' . . .

VIII 15, 2 ἐν γὰρ ταῖς συνθήκαις αἷς ἐποιήσαντο πρὸς αὐτοὺς περὶ φιλίας, ἀπόρρητον ἦν τούτων ἑκάτερον.

VII 58, 1 Ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἔλεγε δοκῶν ἐπὶ τοῖς λόγοις οἷς εἶπεν ἐν τῇ βουλῇ, τὴν δίκην ὑφέξειν.

VI 76, 2 ἡττηθέντες τῶν δεήσεων καὶ πεισθέντες ταῖς ὑποσχέσεσιν αἷς ὁ βέλτιστος οὑτοσὶ Σερουίλιος ὑπατεύων τότε πρὸς τὸν δῆμον ἐποιήσατο . . .

VI 95, 4 κοσμηθέντες ὑπὸ τῆς βουλῆς πορφύρᾳ καὶ θρόνῳ ἐλεφαντίνῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπισήμοις οἷς εἶχον οἱ βασιλεῖς.

Accusativus relativi ex praepositione sententiae primariae eundem casum regente suspendi videtur, cum desit pronomen demonstrativum:

X 12 . . . καὶ οὕτως ἅπαν τὸ δημοτικὸν ἠγριωμένον αὐτοῖς ἕτοιμον ἡμῖν εἰς ἃ βουλόμεθα ὑπάρξει (= εἰς ταῦτα ἃ βουλόμεθα).

Frequenter igitur haec vulgaris attractio apud Dionysium Halicarnaseum admittitur, in narratione non minus quam in orationibus, ut iam supra (p. 57) diximus. Numerus enuntiationum attractarum pro rata parte scriptorum idem fere est atque classica aetate, apud Platonem dico et Demosthenem. Etiam fines quibus ea consuetudo apud Dionysium circumscribitur, similes sunt atque in scriptis illorum, nisi quod exempla nominativi et dativi assimilati prorsus desunt. In universis scriptis Dionysii attracta sunt 218 enuntiata relativa. Numerus enuntiationum substantivarum ut apud omnes fere scriptores maior est quam adiectivarum. Substantivi generis

---

[1]) Accusativum ἃς quem *B* praebet, reiciendum esse ex universo Dionysii usu, praecipue autem e locis sequentibus VIII 15, 2 et VI 76, 2 apparet. *περὶ τῆς εἰρήνης* om. *O* praeter *B*.

sunt 127 enuntiata, adiectivi 91. Accusativus pronominis relativi 187ies conversus est in genetivum, non plus 31ies in dativum. Ambitus enuntiationum attractarum hac tabula ostenditur:

48	enuntiationes	continent	2	vocabula
43	"	"	3	"
41	"	"	4	"
34	"	"	5	"
12	"	"	6	"
9	"	"	7	"
8	"	"	8	"
5	"	"	9	"
7	"	"	10	"
5	"	"	11	"
3	"	"	12	"
2	"	"	14	"
1	"	"	15	"

Enuntiationes quarum pronomen ex accusativo in dativum abit, longitudinem 11 vocum non transcendunt. Inter enuntiationes rel. attributivas ea quae maximum ambitum habet, duodecim vocabula amplectitur. Pronomen neutrius in universum assimilatum est 172ies, pronomen femininum 24ies, masculinum 22ies. 167ies invenitur attractione admissa forma pronominis relativi ὧν (neutrum pl. ὧν adest 146 locis, femininum pluralis ὧν reperitur 4, masculinum pl. ὧν 17 locis), femininum sing. ἧς invenitur 15ies (οὗ nusquam); forma relativi οἷς in attractione spectatur 24ies (neutrius generis 20ies, 4 locis masculini); fem. plur. αἷς 3 locis occurrit; 1 loco invenitur ᾧ (neutrum sing.); forma ᾗ nusquam legitur in attractione. Ampliora pronomina relativa in 8 enuntiationibus relativis attractis reperiuntur. 2 locis exstat forma neutrius ὅσων (VI 32, 1; VII 73, 4), 1 loco οἵων generis masculini (III 70, 3), 1 neutr. ὅτου (II 14, 2), 2 locis ὅσης (I 65, 5; VI 8, 2), 1 neutr. ὁπόσοις (I 36, 1), 1 neutr. ᾧπερ (Dem. 9^{148}). Enuntiationes relativae in quibus pronomina illa ampliora apparent, attributivae quidem sunt, sed brevitate et levitate sua attractioni favent. Pronomine relativo assimilato plerumque obiectum externum, hic illic etiam immanens continetur. Figura etymologica subest loco VI 24, 1 . . . τελῶν ἀφέμενοι ὧν ἐτέλουν τοῖς βασιλεῦσι πρότερον , . . Bis accusativus

temporis assimilatus est IX 51, 4 et I 75, 1, cf. p. 69 et 74. In uno enuntiato attracto accusativus pronominis relativi partes gerit subiecti: XI 27 τὸν μὲν Σίκκιον ἔθαπτον, ἐκκομιδήν τε ποιησάμενοι λαμπροτάτην καὶ πυρὰν νήσαντες ὑπερμεγέθη καὶ τῶν ἄλλων ἀπαρχόμενοι κατὰ δύναμιν ὧν νόμος ἐπ' ἀνδράσιν ἀγαθοῖς εἰς τὴν τελευταίαν τιμὴν φέρεσθαι. Pronomen huius enuntiati est generis neutrius pluralis et verbum est passivum, id quod apud priores quoque scriptores semper fere animadvertitur. Praedicata enuntiatorum attractorum sunt verba cuiusvis significationis. Praeter verba enim communia invenimus etiam verba quae singularem et gravem vim habent, ut πνεῖν (VII 51, 3), καρποῦσθαι (IX 51), φύειν (I 36, 1), πλημμελεῖν (VI 61, 4), ἀπειλεῖν (VI 56 2), διαρπάζειν (V 47, 1), ἀποκτείνειν (VII 8, 4). In duabus et quadraginta enuntiationibus relativis attractis verba praedicativa composita sunt quae hic propono: πρόθυμος ἦν (VI 28, 3), ἐγενόμην χρήσιμος (IV 11, 5), ἐβούλοντο δρᾶσαι (V 15, 2), ἂν βούλωνται παραστῆσαι (De compos. verb. 15[60]), ἔμελλον δρᾶσαι (VII 13, 1), μέλλει δρᾶν (IX 48, 1), ἐμέλλετε πράττειν (VI 16, 2), προὐθέμην ἐρεῖν (Demosth. 46[231]), φιλεῖ δρᾶν (VIII 19, 5), φιλοῦσι πάσχειν (V 29, 1), νόμος (sc. ἐστὶ) φέρεσθαι (XI 27), παρανομεῖν ἔδοξαν (XIX 14), ἂν ἐξαπατῆσαι δοκῶμεν (VI 40, 2), εἰρηκέναι φησίν (Demosth. 57[250]), δεῖ λέγειν (Lys. 15[25]), διέθεντο ἐκδέχεσθαι (VI 32, 1), εὖ ποιῶν διετέλεσε (X 5), εὖ ποιῶν διετέλεσεν (IV 11, 5), αὐτοὺς σέβοντες καὶ τὰ δίκαια ἀσκοῦντες διετελέσαμεν (VI 6, 2), αἰτιᾶσθε εἰπεῖν (VII 61, 2), ᾐτιῶντο παθεῖν (X 5), ὧν ἐμὲ ποιοῦντα ὁρᾶτε (XIX 8), ὧν οἶδεν ἑτέρους παθόντας (XI 40), ὧν ἐν πρώτοις ἦγον . . . τιμῶν ἀξιοῦντες (Ad Pompeium III, 9), καταστησάμενοι παρέδοσαν (IV 73, 1), ὀμόσαντες οἴσετε (VII 40, 2), πράττειν ἐπιβαλλόμενοι διεκωλύθησαν (X 12), προσεδόκων τε καὶ ἐδεδοίκεσαν (IV 58, 2), λέγειν ἔχω καὶ παραινεῖν (IV 75, 3), διαβάλλουσι καὶ συκοφαντοῦσιν (VII 29, 5), πιστεύετε καὶ ἀγανακτεῖτε (VII 29, 5), ἂν βουλεύσηται καὶ πράξῃ (V 70, 1), πράττει τε καὶ διανοεῖται (VII 56, 1), εὖ πεποίηκα καὶ παρεσκεύασμαι ποιεῖν (IV 11, 1), διήρπασάν τε καὶ κατέβλαψαν (III 39, 4), ἀδικεῖσθαί τε καὶ κατισχύεσθαι λέγομεν (VII 41, 2), τέχναι τε παραγγέλλουσι καὶ τὰ πράγματα βούλεται (Lys. 17[27]), ἔπαθον ἢ ἔδρασαν (IX 49, 3), πέπονθας ἢ δέδρακας (VIII 28, 5), ἔδρασαν ἢ ἔπαθον (III 8, 4), ἠδίκησεν ἢ κατέβλαψε (X 22), ἠδίκησαν ἢ κατέβλαψαν (V 45, 2). Dionysius in hac dicendi ratione vestigiis Demosthenis

insistit, a quo tales dictiones (figura amplificationis[1]) etc.) maxime adamantur. E locis illis supra exscriptis apparet in 19 enuntiatis attractis verbum finitum cum infinitivo, in 7 exemplis verbum finitum cum participio coniunctum esse — quinquies pronomen e participio, bis ex participio necnon verbo finito pendet —, infinitivum autem simulque participium verbo finito appositum esse uno loco X 12 πράττειν ἐπιβαλλόμενοι διεκωλύθησαν, quo pronomen relativum ex infinitivo suspenderetur, nisi attractio exstitisset. Haud raro (in 19 enuntiatis relativis) modus verbi est coniunctivus (semper adiecta particula ἄν), quattuor locis conspicitur optativus (semel addito ἄν). Quorum exemplorum quae verbum in coniunctivo aut optativo exhibent, 14 substantivi, 9 adiectivi generis sunt. In his enuntiatis rel. attributivis opportuna collocatio totaque indoles attractionem multum adiuvit, quod e locis ipsis intelleges:

V 4, 2 . . . ἄρξειν ἐφ' οἷς ἂν ὁρίσωσιν οἱ πολῖται δικαίοις, ἐὰν . . .

IV 26, 3 . . . , ἐν οἷς ἂν ὁρίσωσιν χρόνοις, . . .

VII 17, 5 . . . εἰς ἔκτισιν ἧς ἂν ἐπιθῶσιν αὐτῷ ζημίας.

Lys. 7[14] . . . καὶ ὥσπερ παροῦσιν οἷς ἂν ὁ ῥήτωρ εἰσάγῃ προσώποις ὁμιλεῖν.

VII 50, 2 καὶ οἷς ἂν ὑμεῖς ἐκφέρητε δόγμασιν οὐ προσέχει τὸν νοῦν.

De compos. verb. 15[60] . . . συμπλέκοντες ἐπιτηδείως ἀλλήλοις, τὰ δὲ γράμματα καὶ τὰς συλλαβὰς οἰκείας οἷς ἂν βούλωνται παραστῆσαι πάθεσι, ποικίλως φιλοτεχνοῦσιν ὡς ποιεῖ πολλάκις Ὅμηρος.

II 14, 2 . . . περὶ παντὸς ὅτου ἂν εἰσηγῆται βασιλεύς, διαγιγνώσκειν τε καὶ ψῆφον ἐπιφέρειν, . . .

VII 73, 4 καὶ ἀναῤῥήσεις ποιούμενοι τιμῶν αἷς ἐτίμων τοὺς ἑαυτῶν εὐεργέτας ὡς Ἀθήνησιν ἐν ταῖς Διονυσιακαῖς ἐγίνετο θυσίαις καὶ σκύλων ὅσων ἐκ πολέμων λάβοιεν ἐπιδείξεις τοῖς εἰς θέαν συνεληλυθόσιν.

---

[1]) Cf. Flierle, Über Nachahmungen des Demosthenes, Thucydides und Xenophon in den Reden der Römischen Archaeologie des Dionysius von Halicarnass, Programm des Königl. Ludwigs-Gymnasiums, München 1890, pp. 63/64.

Lys. 15 [25] εὑρετικὸς γάρ ἐστι τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν ἐνόντων λόγων ὁ ἀνήρ, οὐ μόνον ὧν ἅπαντες ἂν εὕροιμεν, ἀλλὰ καὶ ὧν μηθείς.

In tribus exemplis nomen a) sive attributivum b) sive praedicativum simul cum pronomine relativo assimilatur.

a) V 5, 3 . . . Βροῦτος μὲν κατέχειν τὰ χρήματα συνεβούλευσε τιμωρίας τε χάριν ἀνθ' ὧν οἱ τύραννοι τὸ κοινὸν ἠδίκησαν πολλῶν ὄντων καὶ μεγάλων καὶ . . .

Quae voces attributive relativo adiectae eo facilius in genetivum transire potuerunt, quia ἀνθ' ὧν formulae instar hic adhibetur atque attractio minus sentitur. Etiam alibi tales formulae apud Dionysium inveniuntur.

Nomen praedicativum assimilatur:

I 10, 2 κινδυνεύει δὴ κατὰ τούτους μηδὲν διαφέρειν τὸ τῶν Ἀβοριγίνων φῦλον ὧν ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ Λελέγων.

De compos. verb. 11 [39] καίτοι εἴ τις κελεύσειε τὸν ἰδιώτην τούτων τι ὧν ἐνεκάλει τοῖς τεχνίταις ὡς ἡμαρτημένων, αὐτὸν ποιῆσαι λαβόντα τὰ ὄργανα, οὐκ ἂν δύναιτο.

Illarum quoque enuntiationum rel. natura attractioni valde favet. In universum autem enuntiata relativa in quibus nomen pronomini relativo adiunctum est, ab attractione abhorrent. — Enuntiationi tribus locis alterum enuntiatum suffixum est:

Demosth. 9 [145] Πολλῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγων γιγνομένων καθ' ἑκάστην σχεδὸν ἐκκλησίαν περὶ ὧν ἀδικεῖ Φίλιππος ὑμᾶς τε καὶ τοὺς (ἄλλους) Ἕλληνας, ἀφ' οὗ τὴν εἰρήνην ἐποιήσατο.

Dionysius hanc sententiam e Demosthenis oratione Philippica III 1 affert demonstrans, quam inusitata persaepe enuntiatorum in periodo collocatio apud illum sit. Apud Demosthenem enim enuntiatum temporale (ἀφ' οὗ . . .) statim post Φίλιππος legitur. Noster simpliciorem ordinem proponit et additamentum illud temporale in fine enuntiati relativi adiungit. (Pro „οὐ μόνον . ἀλλὰ καὶ“ dicit „τε καὶ“). Itaque haec enuntiatio in numerum exemplorum scriptoris nostri recipienda est, eo magis quod a reliquis eius exemplis non differt.

Duo reliqua eiusmodi exempla sunt:

V 4, 1 . . . λόγον ὑφέξων ὑπὲρ ἁπάντων ὧν ἔπραξεν ἀφ' οὗ τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν.

VIII 57, 2 . . . διημαρτηκυῖα δὲ ὧν ἤλπισεν, εἰ καθαιρεθείη τὸ Ῥωμαίων φρόνημα τῆς πόλεως ἁλούσης, . . .

Quae additamenta enuntiationes relativas in universum non ita gravant.

Enuntiatis rel. substantivis nomen aut verbum attrahens plerumque antecedit. Nonnumquam autem inter pronomen relativum et notionem regentem parva vel maiora intervalla cernuntur. Novies singulae, novies binae, bis ternae, ter quaternae, semel (post μείζω, IV 80, 4) quinque, bis (post οὐδέν, μηδέν, Demosth. 57 [250] et VIII 19, 5) senae, uno loco (V 73, 2 . . . μή τι λάθωσιν ἢ παθόντες ὑφ' ἑτέρων πλημμελὲς ἢ δράσαντες αὐτοὶ τοὺς πέλας ὧν φέρουσιν αἱ τοιαῦται δυναστεῖαι) vel undecim voces interpositae sunt, id quod hucusque inauditum erat. Octo locis notio regens enuntiationem relativam sequitur, quinquies nulla voce interiecta, bis intervallo singulorum, semel duorum, semel trium (VII 18, 1) vocabulorum. Collocatio enuntiationum attributivarum ut apud priores scriptores ita apud Dionysium attractioni idonea est et hic quoque saepe similem speciem exhibent atque substantivae. Ex ordine exemplorum quem supra descripsimus, illud apparet. Compluribus quidem locis enuntiatio relativa attracta a nomine ad quod pertinet aliquot vocibus disiunctum est, sed plerumque conspicitur in hoc intervallo ea notio sententiae primariae quae ipsa attrahit. Semel relativum a praecedente nomine quattuor vocabulis distinetur indole loci opportuna (Lys. 15 [25]).

II. Attractio omittitur.

1. Accusativus pronominis relativi non abit in genetivum aut dativum.

a) genus substantivum.

Tres enuntiationes relativae substantivae accusativum pronominis retinuerunt.

Demosth. 36 [209] . . . ὁποῖ' ἄττα ἂν ἐκεῖνοι ζηλῶσιν, ἀναφοράν τε καὶ μίμησιν.

Dionysius qui elegantiam dictionis sectatur, gravissimas illas genetivi formas ὁποίων ὡντινῶν pro accusativi formis multo levioribus admittere non potest. Accedit quod enuntiatio relativa, ut iam alibi saepe animadvertimus, mente concipitur, priusquam de notione attrahente cogitetur.

Thucyd. 30[376] . . . εἴ γε ὁ μὲν τυχὼν ἐπὶ τοῦ κατορθώσαντος καὶ ἐπιτυχόντος ὃ ἤλπισε λέγεται . . .

Relativum non modo ad ἐπιτυχόντος sed etiam ad κατορθώσαντος quo verbo accusativus flagitatur, spectat, id quod parum cognosceretur, si οὗ scriptum esset. Perraro forma οὗ in attractione deprehenditur.

*XII 1 (scil. τοσούτους) ὅσους δὲ αἴσθοιτο παντάπασιν ἀδυνάτους καὶ μηδὲ ὑπὲρ τῆς ἐφημέρου τροφῆς ἔχοντας προέσθαι τὸ διάφορον, ἄνευ τιμῆς χαριζόμενος.

Enuntiatio relativa nimis longa est duosque accusativos praedicativos continet qui ipsi quoque in dativum abigi debuerunt; ὅσοις raro pro ὅσους in attractione occurrit. Gravissimum autem est, quod enuntiatum relativum verbo regenti sententiae superioris antepositum est.

In tribus igitur illis enuntiationibus attractio omissa idoneam excusationem habet.

b) Genus attributivum.

Ex numero enuntiationum relativarum adiectivarum primum excipio eas quae plus quam duodecim voces continent: enuntiata illa adiectiva quae attracta sunt, tantum ambitum non exhibent. Satis erit earum enuntiationum locos indicasse:

I 8, 1. I 31, 1. I 38, 2. I 38, 4. I 43, 1. I 74, 5. II 3, 8. II 7, 1. II 60, 7. II 70, 1. II 71, 1. III 32, 1. III 66, 1. IV 12, 3. V 35, 2. VI 67, 1. VII 48, 1. VII 59, 7. VIII 26, 5. VIII 28, 1. VIII 44, 2. VIII 74, 4. VIII 79, 3. IX 27, 2. IX 47, 4. IX 53, 3. IX 62, 1. X 16. X 29. X 50. *XII 1. *XV 6. *XV 8, *XIX 14. Lys. 1[8]. Lys. 27[43]. Is. 5[97]. Dem. 14[158].

Ceterae enuntiationes adiectivi generis non attractae, etsi longitudinem illam duodecim vocabulorum non excedunt, tamen saepissime ambitu sunt admodum grandi, nusquam ita positae sunt, ut collocatione attractioni faveant, quod ipsa locorum natura postulare videtur, longe saepissime pronomen relativum in genere masculino vel feminino habent, quae genera magis quam neutrum attractioni repugnare certum atque consentaneum est.

α) Ut apud alios scriptores ita apud Dionysium non attrahuntur ea enuntiata quae 1. ad nomen proprium vel 2. ad vocem nomine proprio definitam referuntur, quippe quas

notiones iam satis distinctas enuntiationibus illis relativis declarari minus opus sit.

1. ad nomen proprium sententiae primariae spectant haec enuntiata relativa:

I 53, 5 ἄρχειν δὲ δὴ τῶν Τρώων, οὓς ἐπήγετο[1], καὶ ἄλλοθι πολιτευομένων οὐκ ἀδύνατον ἦν.

IV 28, 1 Ἦσαν τῷ Τυλλίῳ δύο θυγατέρες ἐκ γυναικὸς γενόμεναι Ταρκυνίας, ἣν ἐνεγγύησεν αὐτῷ βασιλεὺς Ταρκύνιος.

Reliqui loci sunt: I 69, 4. I 70, 2. II 5, 5. II 27, 3. II 49, 5. II 65, 3. III 1, 2. IV 15, 5 (bis). IV 30, 2. IV 58, 4. IV 82, 1. V 36, 2. V 54, 5. VI 89, 1. VIII 21, 1. X 22. XI 49. *XX 3. *XX 8. Isocr. 1 [54]. De Dinarcho 12 [319]. Thucyd. 55 [417].

Semper est pronomen relativum generis feminini vel masculini.

2. Ad nomen iam nomine proprio determinatum pertinent hae enuntiationes relativae:

Pronomen uno loco est neutrius pluralis:

De compos. verb. 11 [41] . . . καὶ μάλιστα ἐκ τῶν Εὐριπίδου μελῶν, ἃ πεποίηκεν τὴν Ἠλέκτραν λέγουσαν ἐν Ὀρέστῃ πρὸς τὸν χορόν· (ἃ referendum esse ad participium λέγουσαν patet).

Ceteris in exemplis relativum est generis feminini vel masculini:

ἣν remanet:

VI 74, 5 . . . κατάγειν καὶ αὐτὸν ἀξιοῦντα τοὺς φυγάδας τῇ τ'ἐξ ἁπάσης Τυρρηνίας, ἣν αὐτὸς ἐπήγετο, δυνάμει καὶ ταῖς ὑπ' ἐκείνων ἐκ πολλοῦ συναχθείσαις.

IX 59, 1 . . . διανεῖμαί τινα μοῖραν αὐτοῖς ἐκ τῆς Ἀντιατῶν χώρας, ἣν τῷ προτέρῳ ἔτει δόρατι ἑλόντες κατέσχον.

Reliqui similes loci sunt: I 61, 3. II 23, 3. V 28, 1. VI 92, 3. Lys. 10 [17].

οὓς spectatur:

IX 16, 3. X 55. XI 44. De Dinarcho 5 [304].

ὅν:

II 34, 4. IV 40, 7. Isocr. 18 [86]. Is. 20 [123]. De compos. verb. 25 [130].

Omnes illae enuntiationes relativae sententiae regenti minus necessariae sunt.

---

[1]) οὓς ἐπήγετο supra scripta in *A*.

β) Nonnumquam ab attractione abhorrent ea enuntiata quorum verbum in coniunctivo aut optativo positum est. Haec enim sententiae regentis nomini quod determinant, non tam subiuncta quam coordinata sunt.

Coniunctivus addito ἄν:

VIII 77, 2 ὅτι . . . γῆς τε καὶ λείας, ἣν ἂν ἐκ παντὸς κτήσωνται, τὴν ἑτέραν ἔταξε λαμβάνειν τρίτην μερίδα.

VI 41, 2 ἀξίως τῆς ἀρετῆς, ἣν ἂν παράσχησθε ἐν τῷ πολέμῳ, βραβεύσειν.

VIII 55, 3 καταρχομένης τῶν ἱερῶν γυναικός, ἣν ἂν ἀποδείξωσιν αὐταὶ λειτουργὸν τῶν ἱερῶν.

IV 60, 4 μὴ συγχωρεῖν ἐν μηδενὶ τῶν τόπων τούτων, οὓς ἂν ἐκεῖνος τῷ σκήπωνι δεικνὺς πυνθάνηται, τὸ τέρας εὑρεθῆναι . . .

Optativus et ἄν:

Demosth. 20^170 εἰ δὲ ἄρα καὶ παραδειγμάτων δεῖ, πολλῶν ὄντων, ἅ τις ἂν εἰπεῖν ἔχοι[1]), μιᾷ διανοίᾳ χρησάμενος ἀρκεσθήσομαι.

VI 94, 1 ἐδωρήσατο δ' αὐτὸν ἵππῳ πολεμιστῇ στρατηγικοῖς ἐπισήμοις κεκοσμημένῳ καὶ δέκα σώμασιν αἰχμαλώτοις, ἐπ' ἐκείνῳ ποιήσας, οὓς βούλοιτο λαβεῖν, ἀργυρίῳ τε, ὅσον ἂν ἐξενέγκασθαι δύναιτο αὐτός, καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλης λείας πολλαῖς καὶ καλαῖς ἀπαρχαῖς

Solus optativus:

IX 51 ἔφη τε σὺν τῷ δικαίῳ, ὃ πάντες[2]) ὁμολογήσειαν ἰσχυρὸν εἶναι, τὰ μὲν δημόσια κοινὰ πάντων εἶναι.

Tribus locis pronomen relativum est generis feminini, uno masculini, quae genera attractioni aliquantum repugnare scimus; nec saepe ac facile pronomen neutrius singularis assimilatur. VIII 55, 3 et IX 51 nomina exstant praedicativa. Enuntiatio Demosth. 20^170 additicia est.

γ) Saepius remanet accusativus obiecti immanentis cui subest figura etymologica. Verbo talis enuntiationis relativae eadem notio inest quae nomini regenti sententiae primariae. In universum igitur haec enuntiata non ita necessaria sunt et attractioni minus idonea.

---

[1]) ἔχ[οι] cum ras. *M.*
[2]) ἂν post πάντες add. Cobetus, Obs. p. 183.

Pronomen relativum neutrius pluralis remanet:

V 22, 2 καὶ γὰρ ἀτελεῖς αὐτοὺς ἁπάντων ἐψηφίσαντο εἶναι τῶν κοινῶν τελῶν, ὅσα βασιλευομένης τῆς πόλεως ἐτέλουν.

Sine dubio haec enuntiatio relativa minus apta est quae attrahatur quam una illa eius generis quam attractio occupavit, VI 24, 2 τελῶν ἀφειμένοι ὧν ἐτέλουν τοῖς βασιλεῦσι πρότερον . . .

Loco quo attractio omittitur, nomen sententiae superioris iam duobus adiectivis determinatur.

Tria enuntiata quae sequuntur item ad nomen attributo iam definitum referuntur.

X 38 ἀμελήσαντας τῶν ψηφισμάτων τῆς βουλῆς, ἃ περὶ τῶν γεωμόρων ἐψηφίσατο, . . .

οὓς

IV 9, 4 καὶ τῶν ἐμῶν μεμνημένους ἀγώνων, οὓς ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας ἠγωνισάμην, οὔτε μικρῶν ὄντων οὔτ' ὀλίγων.

ἣν

IV 3, 1 ἀντίπαις μὲν ὢν ἔτι τῇ πρώτῃ στρατείᾳ, ἣν ἐπὶ Τυρρηνοὺς Ταρκύνιος ἐστράτευσεν.

Duae quae restant enuntiationes nimis longae sunt:

II 52, 2 Τατίῳ δὲ θυμὸς εἰσέρχεται τῆς ὕβρεως, ἣν ὑπὸ τοῦ συνάρχοντος ᾐτιᾶτο ὑβρίσθαι κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνδρῶν . . .

II 52, 3 . . . παραγενόμενος εἰς τὸ Λαουίνιον ἕνεκα θυσίας, ἣν ἔδει τοῖς πατρῴοις θεοῖς ὑπὲρ τῆς πόλεως θῦσαι τοὺς βασιλεῖς.

δ) Accusativus temporis ab assimilatione abhorret his locis:

ἃ

I 75, 3 τεττάρων δὲ καὶ τετταράκοντα καὶ διακοσίων ἀναπληρουμένων ἐτῶν, ἃ κατέσχον (scil. τὴν ἀρχὴν) οἱ βασιλεῖς, ὀλυμπιάδων τῆς πόλεως . . .

ἃς

IX 58, 1 ὀλίγων δὲ διελθουσῶν ἡμερῶν, ἃς ἐσπείσαντο ταφῆς τε τῶν οἰκείων νεκρῶν καὶ θεραπείας τῶν κεκμηκότων ἕνεκα. παρεσκευασμένοι τὰ εἰς τὸν πόλεμον ἐλλείποντα, ἑτέραν ἠγωνίσαντο μάχην περὶ τῷ Ῥωμαίων χάρακι.

ἣν

I 73, 3 . . . ἑτέρας αὖθις ἐλθούσης ἀποικίας, ἣν Ἀλβανοὶ ἔστειλαν ἡγουμένου Ῥωμύλου καὶ Ῥώμου . . .

In his tribus exemplis nominibus ad quae enuntiationes relativae spectant, iam attributa addita sunt, quale attributum non adest in duobus enuntiatis eius generis attractis.

I 75, 1 γνωρίζεται δὲ τοῦτο ταῖς διαδοχαῖς τῶν βασιλέων καὶ τοῖς ἔτεσιν οἷς ἕκαστοι κατέσχον τὴν ἀρχήν.

IX 51, 4 τούς τε κατέχοντας τὰς κτήσεις ὧν ἐκαρπώσαντο χρόνων λαθόντες ἠξίου χάριν εἰδέναι.

ε) Accusativus subiecti qui maiorem vim quam obiecti attractioni opponit et non plus uno loco apud Dionysium commutatur, in levi scilicet enuntiato in quo neutr. pl. ἃ in ὧν abit verbumque passivo utitur, sequentibus in exemplis integer remanet, eo magis, quod genus pronominis relativi est femininum vel masculinum, numquam neutrum:

Ad Ammaeum I 2 258 τῆς τε ἀληθείας προνοούμενος, ἣν ἐπὶ παντὸς οἴομαι δεῖν πράγματος ἐξετάζεσθαι.

X 12 . . . κοινωνὸν εἶναι τῆς συνωμοσίας, ἣν ἐφ' ὑμῖν καὶ τῷ δήμῳ πράττεσθαι λέγετε, ἤτοι ὑπὲρ ἐμαυτοῦ δεδιότα . . .

Graviora sunt haec exempla:

V 27, 3 ὑμῖν δ' οὓς καθέξειν αὐτὰ πεπίστευκα ἐγκρατῶς, πρώτοις τε καὶ μόνοις ἐκφέρω.

XI 4 . . . συνέδριον ἦν τι παρὰ Ῥωμαίοις ἀγαθῶν ἀνδρῶν, οὓς ἔδει περὶ τῶν κοινῶν σκοπεῖν.

II 4, 1 γνώμῃ τε ἑπόμενοι τῶν παλαιοτέρων, οὓς[1]) ἀπὸ μείζονος οἰόμεθα φρονήσεως αὐτὴν καταστήσασθαι . . .

VI 53, 2 καὶ οὐ προστίθημι ἐνταῦθα, ὅτι πολεμεῖν ἐπιτηδείων σωμάτων ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι δεῖ οὐ γεωργῶν οὐδὲ θητῶν οὐδὲ ἐμπόρων οὐδὲ τῶν περὶ τὰς βαναύσας τέχνας ἀσχολουμένων, οὓς ἅμα δεήσει μανθάνειν τὰ πολεμικὰ καὶ πεῖραν αὐτῶν διδόναι.

IV 42, 1 ἔπειτα καὶ τῶν ἄλλων οὓς ὑπελάμβανε βαρεῖαν ἡγεῖσθαι τὴν μεταβολὴν καὶ οἷς πολὺς πλοῦτος ἦν.

In illis enuntiatis verbum etiam in activo positum est quod attractioni magis obsistit quam verbum passivum.

Accusativus praedicativus relativo quod subiecti munere fungitur, appositus obest adhuc his locis:

VIII 74, 3 τῇ τε αἱρέσει τῶν ἀνδρῶν, οὓς Ἄππιος ἠξίου ὁριστὰς γενέσθαι τῆς δημοσίας γῆς, πάνυ εὐδοκῶ.

---

[1]) *ὡς ἀπὸ O; καταστήσεσθαι O.*

Demosth. 41[219] Τῆς δὲ τρίτης ἁρμονίας, ἥν ἔφην μικτὴν ἐξ ἀμφοῖν εἶναι τὰ χρησιμώτατα ἐκλέγουσαν ἀφ' ἑκατέρας, οὐδείς ἐστι χαρακτὴρ ἴδιος . . .

V 71, 3 μεσοβασιλέων δ' αὐτοῖς μηθὲν ἐν τῷ παρόντι δεῖν, οὓς ἐν ταῖς μοναρχίαις ἀποδείκνυσθαι μονογνώμονας τῶν μελλόντων ἄρξειν ἔθος ἦν, ἐχούσης τῆς πόλεως τὴν ὅσιον ἀρχήν.

II 64, 3 τὴν δὲ τρίτην τοῖς ἡγεμόσι τῶν κελερίων, οὓς ἔφην ἱππεῖς τε καὶ πεζοὺς στρατευομένους φύλακας ἀποδείκνυσθαι τῶν βασιλέων.

In enuntiatis rel. admodum longis omnino attractio minus exspectanda est.

ζ) Enuntiata relativa quae nunc profero, omnia verbo καλεῖν comprehenduntur, pondus quoddam in se habent et semper apud alios quoque scriptores attractioni magis minusve repugnaverunt.

ἃ

De compos. verb. 2[6] ἡ σύνθεσις ἔστι μέν, ὥσπερ καὶ αὐτὸ δηλοῖ τοὔνομα, ποιά τις θέσις παρ' ἄλληλα τῶν τοῦ λόγου μορίων, ἃ δὴ καὶ στοιχεῖά τινες τῆς λέξεως καλοῦσιν.

De compos. verb. 5[24] καὶ τῶν παραπλησίων, ἃ δὴ καλοῦμεν ἐπιρρήματα . . .

ὃ

II 25, 2 ἐπὶ τῆς κοινωνίας τοῦ φαῤῥός, ὃ καλοῦμεν ἡμεῖς ζέαν.

ἃς

Demosth. 50[238,9] τοῖς αὐτοῖς ῥυθμοῖς καὶ μέτροις ἐπὶ τῶν αὐτῶν στίχων ἢ περιόδων, ἃς ἀντιστρόφους ὀνομάζουσι, χρωμένη.

ἣν

IX 41, 2 μετάγων αὐτὰ ἐκ τῆς φρατριακῆς ψηφοφορίας, ἣν οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν κουριᾶτιν, ἐπὶ τὴν φυλετικήν.

Demosth. 54[247] . . . ἡ Δημοσθένους λέξις λείπεται εὐτραπελίας, ἣν οἱ πολλοὶ καλοῦσι χάριν.

VIII 55, 4 τῇ νέᾳ σελήνῃ, ἣν Ἕλληνες μὲν νουμηνίαν, Ῥωμαῖοι δὲ καλάνδας καλοῦσιν·

οὓς

II 57, 4 οἱ δ' ἐκ τῶν ὕστερον ἐπεισαχθέντων (scil. βουλευτῶν), οὓς νεωτέρους ἐκάλουν.

III 21, 5 ἀλλ' οὐδ' ἔλεος εἰσέρχεταί σε τῶν ἀπολωλότων συγγενῶν, οὓς ἀδελφοὺς ἐκάλεις . . .

X 29 . . . ἀλλ' ὑπομενεῖτε ἀπολειφθῆναι τούτων ἡγουμένων, οὓς ἀεὶ πατέρας ἐκαλεῖτε.

ὃν

IV 33, 2 ἀλλ' ἐν ἐμοὶ κατελείπεσθε μόνῳ φύλακι τῆς ἐρημίας, ὃν νῦν ἀλλότριον καὶ οὐδὲν προσήκοντα ἀποκαλεῖς.

V 47, 2 Ποστόμιος δὲ τῷ ἐλάσσονι καὶ ὑποδεεστέρῳ (scil. θριάμβῳ ἐκοσμοῦτο), ὃν καλοῦσιν οὐαστήν, παρεγκλίναντες τοὔνομα Ἑλληνικὸν ὑπάρχον εἰς τἀσαφές.

Omnes illae enuntiationes etiam minus necessariae sunt et minime eas opus erat artiore vinculo cum nomine sententiae regentis conectere.

Necessaria contra et multo simplicior est una eiusmodi enuntiatio attracta quae locum tenet substantivi.

I 10, 2 κινδυνεύει δὴ κατὰ τούτους μηδὲν διαφέρειν τὸ τῶν Ἀβοριγίνων φῦλον ὧν ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ Λελέγων.

η) Deinde complector nonnullas enuntiationes relativas quae cunctae pronomini demonstrativo ad quod referuntur, praepositae sunt. Talibus locis attractio apud scriptores saepius omittitur, quoniam de casu notionis regentis nondum cogitatur, cum enuntiatio rel. exprimitur; in his vero Dionysii exemplis alia quoque impedimenta attractionem prohibuisse videntur.

Exempla sunt haec:

Lys. 23[34] ἐπειδὴ δὲ Διογείτων, ἃ φανερῶς ἔχων ἐξηλέγχετο, περὶ τούτων τῶν αὐτοῦ φίλων ἐτόλμα πείθεσθαι . . .

X 12 Τί οὖν παθών, ἃ συγχωρῶ καί φημι δίκαια εἶναι, τούτοις ἀντιλέξων ἀνέστην.

VII 16, 1 καὶ ὁπόσα ἐπὶ τοῖς δημόταις ἦν κρίνειν τε καὶ ψηφίζεσθαι, τούτων αὐτοὶ πᾶν ἔχειν τὸ κράτος.

Lys. 27[45] ἐγὼ δ' ὅσα τελευτῶν ὡμολόγησεν ἔχειν αὐτὸς χρήματα, ἑπτὰ τάλαντα καὶ τετταράκοντα μνᾶς, ἐκ τούτων αὐτῷ λογιοῦμαι.

ὅσας

VIII 29, 4 ἔπειθ' ὅσας ἄλλας ἱππικὰς καὶ πεζικὰς ἠγωνισάμην μάχας ἐπιφανὴς ἐν ἁπάσαις ἐγενόμην καὶ τἀριστεῖα ἐξ ἁπασῶν ἔλαβον.

ὅσους

II 10, 3 ἐν ἔθει γὰρ Ῥωμαίοις, ὅσους ἐβούλοντο νηποινὶ τεθνάναι, τὰ τούτων σώματα θεῶν ὁτῳδήτινι, μάλιστα δὲ τοῖς καταχθονίοις κατονομάζειν.

ϑ) In iis quae restant enuntiatis non adscitis variae res attractioni non ita faverunt.

1. Maxime attractio omissa excusari videtur in iis enuntiatis quorum pronomen relativum est generis neutrius aut certe generis neutrius pluralis ἅ, quae forma facillime ac saepissime attractioni sese dedit. Haud multi loci qui huc spectant, formam integram ἅ praebent.

ἃ remanet:

Additiciae aut certe explicativae sunt hae enuntiationes:

IX 51, 6 ἐπεὶ τοῖς γ' ἀκλήροις καὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων κτημάτων (χρημάτων O), ἃ μισθοῦ ἐργάζονται, γλίσχρως διατρεφομένοις ἢ ἀρχῆθεν μὴ ἐμφύεσθαι ἔρωτα γενεᾶς τέκνων ἢ ἐμφύντα πονηρὸν ἐκφέρειν καρπὸν καὶ οὐδ' εὐτυχῆ . . .

VII 54, 5 μὴ δι' αὐτὸν ἀρχὴ γένηται στάσεως καὶ κακῶν ἀνηκέστων, ἃ φέρουσιν ἐμφύλιοι πόλεμοι . . .

De compos. verb. 11 [38] ἤδη δ' ἔγωγε καὶ ἐν τοῖς πολυανθρωποτάτοις θεάτροις, ἃ συμπληροῖ παντοδαπὸς καὶ ἄμουσος ὄχλος, ἔδοξα καταμαθεῖν.

Tribus illis locis nomen sententiae regentis iam attributo definitur.

II 38, 3 καὶ αὐτὴν . . . ἔρως εἰσέρχεται τῶν ψελλίων, ἃ περὶ τοῖς ἀριστεροῖς βραχίοσιν ἐφόρουν, καὶ τῶν δακτυλίων. Ea enuntiatio plane additicia est.

Magis amplificata sunt haec enuntiata:

*XIII 8 ὥστε τοὺς Κελτοὺς ἀπογνόντας δι' ἀπάτης ἢ κλοπῆς καθέξειν τὸ φρούριον περὶ λύτρων διαλέγεσθαι, ἃ τοῖς βαρβάροις δόντες κομιοῦνται τὴν πόλιν.

II 64, 2 τὴν δὲ δευτέραν τοῖς καλουμένοις ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων στεφανηφόροις, ὑπὸ δὲ Ῥωμαίων φλαμόσιν, οὓς ἐπὶ τῆς φορήσεως τῶν πίλων τε καὶ στεμμάτων, ἃ καὶ νῦν ἔτι φοροῦσι, φλάμα καλοῦντες, οὕτω προσαγορεύουσι. Enuntiatio parenthetica.

VIII 24, 5 Τί δ' οἱ παῖδες ἡμῶν δράσαντες ἢ διανοηθέντες ἀδικεῖν περὶ σοῦ κινδυνεύουσιν ὑπὲρ αἰχμαλωσίας καὶ τῶν ἄλλων, ἃ παθεῖν αὐτοὺς εἰκός, ἐὰν ἡ πόλις ἁλῷ.

Novi aliquid inest in his enuntiatis:

I 26, 2 καὶ τὴν ἐπωνυμίαν αὐτοῖς ταύτην οἱ μὲν αὐθιγενὲς τὸ ἔθνος ποιοῦντες ἐπὶ τῶν ἐρυμάτων, ἃ πρῶτοι τῶν τῇδε οἰκούντων κατεσκευάσαντο, τεθῆναι λέγουσι.

I 43, 1 . . . Λέγουσιν δέ τινες αὐτὸν καὶ παῖδας ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις, ἃ νῦν Ῥωμαῖοι κατοικοῦσιν, ἐκ δύο γυναικῶν γενομένους καταλιπεῖν.

III 32, 6 . . . βοσκημάτων τε καὶ ὑποζυγίων καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων, ὅσα τοὺς γεωργοὺς ἀφείλοντο, ἣν ἔταξεν ἡ βουλὴ τῶν Ῥωμαίων ζημίαν τιμησαμένη τὰς βλάβας πρὸς ἀργύριον ἀναπράξας.

ὃ quod perraro attrahitur, ut genus discernatur, manet hisce locis:

VIII 28, 4 ἐῶ γὰρ λέγειν, ὅτι χωρὶς τοῦ μίσους, ὃ παρὰ τῶν ἐπιεικεστάτων ἕξεις, καὶ φθόνος ἀπαντήσεται πολὺς . . . In enuntiatione relativa inest futuri aliquid, attributum igitur nondum certum. Simile hic valet atque in enuntiatis optativum exhibentibus. Omnino apud scriptores perpauca enuntiata attrahuntur in quibus verbum futuro utitur.

XI 37 καὶ οὕτως ἀνάμεστος αἵματος γενόμενος, ὃ προσεφύσησεν αὐτῷ ἡ σφαγὴ τῆς κόρης, ἔθει διὰ τῆς πόλεως.

Enuntiatum additicium est et vocabulum singularis significationis προσεφύσησεν facit, ut animus legentis aliquantum retineatur.

II 73, 1 ἐφ' ἑνὸς τῶν ἔργων, ὃ πράττουσιν ἐπισκευάζοντες τὴν ξυλίνην γέφυραν, ποντίφικες προσαγορεύονται . . . Enuntiatio grandior est et, quod maximi momenti est, vocem ἑνὸς non ipsam tangit.

2. Cetera enuntiata de quibus nondum egi, cuncta exhibent pronomen generis feminini vel masculini. Non raro haec genera apud Dionysium assimilationi obsistunt etiam in enuntiatis levioribus. Neque tamen attractio omissa hic non excusatur. Omnibus certe huiusmodi locis scriptor argumentum enuntiationis relativae magis integrum atque solutum a ceteris rebus sententiae regentis animis proponere vult.

Duas voces continent haec enuntiata:

XI 40 ἐξέτρεχον δ' ἐκ τῶν σκηνῶν, ἃς διεπορεύετο, μεταξὺ δειπνοῦντες ἅπαντες ἀθρόοι.

IX 14, 8 πλήθει δὲ χώρας, ἣν ἐπῆλθον.

IX 31, 3 ἔλυσαν τὰ ζεύγματα τῶν ποταμῶν, οὓς διέβησαν.

VII 7, 1 τοῖς τ' αἰχμαλώτοις, οὓς ἐπήγετο, προῖκα δοὺς τὴν ἐλευθερίαν.

II 3, 6 καὶ ἀντὶ κρείττονος χώρας, ἣν κατέσχον, τὴν χείρονα τύχην διαλλάξασθαι.

De compos. verb. 22[110] Ἵνα δὲ συνελὼν εἴπω, δώδεκά που περιόδων οὐσῶν, ἃς παρεθέμην, εἴ τις αὐτὰς συμμέτρως μερίζοι πρὸς τὸ πνεῦμα, κώλων δὲ περιλαμβανομένων ἐν ταύταις οὐκ ἐλαττόνων ἢ τριάκοντα . . . (= τοσαύτας γὰρ παρεθέμην).

De Dinarcho 6[305] ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων ῥητόρων, οὓς μεμίμηται, μεγίστη γνῶσις ἡ ὁμοείδεια τῶν λόγων.

II 64, 5 αἳ καλοῦνται πρὸς αὐτῶν ἐπὶ τῆς θεᾶς, ἣν θεραπεύουσιν, ἑστιάδες.

V 10, 6 . . . καὶ θεοῖς ὑπέσχεν, οὓς ἐπιώρκει, δίκας.

Completiva est nulla enuntiatio, si contextum respicis.

T r e s voces praebent haec exempla:

IV 57, 3 χωρὶς γὰρ τῶν ἄλλων μισθῶν, οὓς πρότερον ὑπέσχητο, πολιτείαν τε τὴν ἐν Ῥώμῃ δώσειν ἔφη . . .

IV 3, 2 ἔτη δὲ γεγονὼς εἴκοσι μάλιστα τῆς συμμαχικῆς στρατηγὸς ἀπεδείχθη δυνάμεως, ἣν Λατῖνοι ἔπεμψαν, καὶ συγκατεκτήσατο . . .

II 68, 5 ταῦτ' εἰποῦσαν καὶ περιῤῥήξασαν ἀπὸ τῆς καρπασίνης ἐσθῆτος, ἣν ἔτυχεν ἐνδεδυκυῖα, βαλεῖν τὸν τελαμῶνα . . .

X 10 παρὰ ξένων εὔνοιαν ἡμῖν ἐνδεικνυμένων, οὓς ὕστερον ἀκούσεσθε.

Nomini sententiae regentis ad quod enuntiatio relativa refertur, iam attributum additum est.

IV 29, 2 πίστεις ἐπιθέντος δι' ὅρκων, οὓς ἐκείνη προῃρεῖτο.

Haec enuntiatio sensu incolumi omitti potest.

De compos. verb. 6[28] χρησάμενος εἰκόσι τῶν δημιουργικῶν τεχνῶν τισιν, ἃς ἅπαντες ἴσασιν, οἰκοδομικῇ λέγω καὶ ναυπηγικῇ καὶ ταῖς παραπλησίαις (= καὶ ταύταις, ἃς ἅπαντες ἴσασιν).

Enuntiata q u a t t u o r vocum sunt haec:

X 26 λόγων τε πολλῶν καὶ κατηγοριῶν, ἃς ἐποιοῦντο κατ' ἀλλήλων, ἔν τε ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ἐπὶ τῆς βουλῆς μάτην ἀναλισκομένων . . .

I 25, 3 ἔχει γὰρ περὶ αὐτῶν καὶ Θουκυδίδης μὲν ἐναργῆ ἀκτῆς τῆς Θρᾳκίας μνήμην καὶ τῶν ἐν αὐτῇ κειμένων πόλεων, ἃς οἰκοῦσιν ἄνθρωποι δίγλωττοι. Enuntiatio relativa est parenthetica.

II 27, 3 . . . καὶ ἔστιν ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν λεγομένων δώδεκα δέλτων, ἃς ἀνέθεσαν ἐν ἀγορᾷ.

VI 86, 3 φέρε, τί οὐ μεταποιούμεθα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν πολλῶν ἀφιέμεθα πραγματειῶν, ἃς ἕνεκα ταύτης ὑπομένομεν.

X 32 μάλιστα δ' εἰς τὸ μὴ στασιάζειν ἔτι περὶ τῆς δημοσίας χώρας τοὺς πένητας, ἣν οἱ πατρίκιοι κατεῖχον.

XI 49 τελευταίαν δὲ τὴν τῶν δέκα ἀνδρῶν, οὓς προὔδωκαν τοῖς δημάρχοις, τῶν μὲν ἀπώλειαν, τῶν δὲ δήμευσιν ὡς παρὰ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας διεξιόντος.

Lys. 3[11] περὶ γὰρ δὴ τῶν ἐπιστολικῶν αὐτοῦ καὶ ἑταιρικῶν καὶ τῶν ἄλλων (scil. λόγων), οὓς μετὰ παιδιᾶς ἔγραψεν, οὐδὲν δέομαι λέγειν.

VIII 67, 9 ἀφικομένων δ' εἰς τὴν Ῥώμην ἀγγέλων, οὓς ἀπέστειλαν οἱ ὕπατοι, μεγίστη χαρὰ τὸν δῆμον κατέσχε . . .

De compos. verb. XVIII 144[246] ἐν γοῦν ταῖς τοσαύταις γραφαῖς, ἃς καταλέλοιπεν ὁ ἀνήρ, μίαν οὐκ ἂν εὕροι τις σελίδα συγκειμένην εὐτυχῶς.

VII 6, 5 αὐτῷ χάριτας εἰδέναι τῆς τ' ἀνελπίστου σωτηρίας, ἣν δι' ἐκεῖνον ἔσχον.

III 16, 3 ἐγὼ δὲ ἀρετῆς μὲν ἕνεκα καὶ τῆς κατὰ χεῖρα γενναιότητος, ἣν οὐ λανθάνουσαν ἔχετε . . .

II 38, 4 πέμψασα δ' οὖν τῶν θεραπαινίδων τινὰ διὰ πυλίδος, ἣν οὐδεὶς ἔμαθεν ἀνοιγομένην . . .

De compos. verb. 8[33] πολὺς δ' ἂν εἴη μοι λόγος, εἰ περὶ πάντων βουλοίμην λέγειν τῶν σχηματισμῶν, ὅσους τὰ κῶλα ἐπιδέχεται.

II 10, 3 . . . ἔνοχος ἦν τῷ νόμῳ τῆς προδοσίας, ὃν ἐκύρωσεν ὁ Ῥωμύλος . . .

III 59, 3 ἐκ ταύτης τῆς μάχης μεγίστης τῶν προτέρων γενομένης, ὅσας πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμησαν.

VIII 51, 3 νόμον μὲν τόνδε, ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνεῖλε χρόνος, τιμωρὸν καὶ σύμμαχον ἔχουσα, οὐκ ἀξιῶ, Μάρκιε, μόνη τιμῶν, ἃς οὗτός μοι δίδωσιν, ἄμοιρος ἐκ σοῦ γενέσθαι.

II 56, 3 αἰτίαν δὲ τῆς ἀναιρέσεως αὐτοῦ φέρουσι τήν τε ἄφεσιν τῶν ὁμήρων, οὓς παρὰ Οὐιεντανῶν ἔλαβεν, ἄνευ κοινῆς γνώμης γενομένην παρὰ τὸ εἰωθός . .

Saepius in illis exemplis nomini sententiae superioris attributa adiecta sunt. In enuntiationibus relativis II 38, 4 et III 16, 3 exstat nomen praedicativum. Novi aliquid continetur enuntiato II 56, 3. Exempla ut VIII 51, 3 et II 56, 3 apud Dionysium necnon apud alios scriptores ab attractione plerumque abhorrent.

Ambitum quinque vocabulorum invenis in his enuntiationibus relativis:

I 3, 1 Αἱ μὲν οὖν ἐπιφανέσταται τῶν πρόσθεν ἡγεμονιῶν, ἃς παρειλήφαμεν ἐκ τῆς ἱστορίας, ταύτην ἀκμήν τε καὶ ἰσχὺν λαβοῦσαι κατελύθησαν.

V 32, 4 Ταρκύνιοι δ' ἤχθοντο μὲν ἀπὸ μειζόνων ἐκπεσόντες ἐλπίδων, ἃς εἶχον ἐπὶ τῷ βασιλεῖ.

Enuntiatio rel. est explicativa et nomen ad quod refertur, iam attributo determinatum est.

IX 32, 2 οὐ δίκαια ποιεῖτε οὔτε ὅσια, ὦ δημόται, τῶν μὲν εὐεργεσιῶν, ἃς εὕρεσθε παρὰ τῆς βουλῆς, πολλῶν οὐσῶν καὶ μεγάλων, οὐκ εἰδότες αὐτῇ χάριν.

XI 13 . . · αἱ δὲ ἀληθεῖς ὦσιν αἰτίαι φιλοτιμία κενὴ τὴν εἰκόνα τοῦ καλοῦ διώκουσα καὶ πόθος ἡδονῶν ὀλεθρίων, ἃς οἱ τυραννικοὶ φέρουσὶ βίοι.

Ad Pomp. VI, 10 καὶ τῆς Δημοσθένους δεινότητος οὐδὲ κατὰ μικρὸν διαφέρει, ὡς ἐξ ἄλλων πολλῶν ἄν τις ἴδοι κἀκ τῶν ἀρχαϊκῶν (Χιακῶν) ἐπιστολῶν, ἃς τῷ (συμφύτῳ) πνεύματι ἐπιτρέψας γέγραφεν.

VIII 6, 4 καὶ διὰ τοῦτ' ἐξόν μοι ζῆν ἀπραγμόνως, εἴτ' ἐν ταῖς Λατίνων πόλεσιν ἠβουλόμην κατὰ τὸ συγγενές, εἴτ' ἐν ταῖς νεοκτίστοις (scil. πόλεσιν), ἃς οἱ πατέρες ἡμῶν ἀπῴκισαν, οὐκ ἠβουλήθην...

I 71, 5 . . . κτίζουσι Ῥώμην ἔτους ἐνεστῶτος πρώτου τῆς ἑβδόμης ὀλυμπιάδος, ἣν ἐνίκα στάδιον Δαϊκλῆς Μεσσήνιος . . . similiaque alibi.

IV 11, 6 . . . καὶ οὐκ ἂν ἀξιώσαιμι τῆς παρ' ὑμῶν εὐνοίας ψευσθείς, ἣν ἀντὶ παντὸς εἱλόμην ἀγαθοῦ, ζῆν αἰσχρῶς ἐν ἄλλοις τισί.

X 16 οὔτε τῆς παρὰ τὰ δεινὰ ὑπομονῆς, ἣν πολλοῖς ἀσκήσαντες πολέμοις εἶχον, οὐδεμία ὄνησις πρὸς ὀρθίους βιαζομένοις σκοπάς.

X 22 ἡγεῖτο δὲ τῆς στρατιᾶς Γράκχος Κοίλιος, ἀνὴρ δραστήριος, ἀρχῇ κοσμηθεὶς αὐτοκράτορι, ἣν ἐπὶ τὸ βασιλικώτερον ἐξήγαγεν.

*XV 4 . . . καί τινα καὶ ποταμὸν . . . ξυλίνῃ γεφύρᾳ διαβάντες, ἣν ἐν τρισὶ κατεσκεύασαν ἡμέραις, διεξῄεσαν . . .

I 69, 4 τῶν τε μεγάλων θεῶν εἰκόνας εἶναι, οὓς Σαμοθρᾷκες Ἑλλήνων μάλιστα ὀργιάζουσι . . .

X 47 καὶ ὅτι παρὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν καὶ τῶν σὺν αὐτῷ πρεσβυτέρων ἀνδρῶν ὀκτακοσίων, οὓς ἀποθανουμένους ἀπέστειλαν οἱ ὕπατοι, ὅ τε χάραξ ὁ τῶν Αἰκανῶν ἐλήφθη . . .

*XX 3 καὶ παρὰ αἰχμαλώτων τινῶν ἀκούσαντες, οὓς ἐπὶ ξυλισμὸν ἐλθόντας εἰλήφεσαν, ὅτι

II 5, 1 . . . εὔχετο Διί τε βασιλεῖ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, οὓς ἐποιήσατο τῆς ἀποικίας ἡγεμόνας, εἰ βουλομένοις αὐτοῖς ἐστι.

Demosth. 57[251] . . . ἐν ἄλλοις τε συχνοῖς (scil. λόγοις), οὓς ὁ Δημοσθένης οὐκ ἔγραφεν, ἐν ἑτέρᾳ δηλοῦταί μοι πραγματείᾳ τὰ περὶ Δημοσθένη.

XI 2 μάλιστα δ' ὅτι τοῖς θρασυτάτοις τῶν νέων, οὓς εἶχον ἕκαστοι περὶ αὑτούς, ἐφῆκαν ἄγειν καὶ φέρειν τὰ τῶν ἐναντιουμένων τῇ πολιτείᾳ.

X 3 ὡς δὲ οὐδὲν ἐγένετο τῶν προὔργου, λόγων μὲν ἐκείνων καὶ κατηγοριῶν, ἃς ἐποιοῦντο κατὰ τῆς βουλῆς, οἱ δήμαρχοι ἀπέστησαν.

II 42, 5 διελθεῖν δὲ ὑπό τε ἰλύος πλήθους, ἣν τὰ πέριξ τέλματα εἶχε, καὶ βάθους ὕδατος τοῦ κατὰ μέσην αὐτὴν συνεστῶτος ἄπορον.

VIII 74, 1 ἀεὶ γὰρ ἐπαινῶν αὐτὸν καὶ θαυμάζων διατελῶ τοῦ τε φρονίμου καὶ τῆς γενναιότητος, ἣν παρὰ τὰ δεινὰ ἔχει.

III 22, 9 . . . ἕτερον δὲ τῆς ἀρετῆς, ἣν ἀπεδείξατο κατὰ τὴν μάχην, μαρτύριον . . .

VI 43, 3 πολλὴν χάριν ὑμῖν εἰδώς, ὦ πολῖται, τῆς τε προθυμίας ἣν παρέσχησθέ μοι ἑκούσιοι συναράμενοι τοῦ πολέμου, καὶ ἔτι μᾶλλον τῆς ἀρετῆς, ἣν ἐν τοῖς ἀγῶσι ἀπεδείξασθε.

Thucyd. 46[402] βούλεται γὰρ λέγειν, ὅτι δεῖ τῇ γνώμῃ πιστεύειν μᾶλλον, ἣν ἐκ τῶν παρόντων λαμβάνομεν, ἢ ταῖς ἐλπίσιν ὧν ἐν τῷ μέλλοντι ἐστὶν ἡ ἰσχύς.

I 19, 2 Παρὰ τῶν αἰχμαλώτων, οὓς ἐκ τῶν ἀγρῶν ἔλαβον, ἤκουσαν τὸ τῶν ἐπιχειρίων ὄνομα . . .

X 15 προθεῖναι τῷ πλήθει τὴν περὶ τοῦ νόμου διάγνωσιν, ὃν εἰσέφερον ὑπὲρ τῆς ἰσονομίας.

X 26 ἀποδοθείσης τῷ δήμῳ τῆς περὶ τοῦ νόμου διαγνώσεως, ὃν ὑπὲρ τῆς ἰσηγορίας εἰσέφερον . . .

Thucyd. 17[350] . . . μετὰ γὰρ τὴν ἅλωσιν αὐτῆς καὶ τὴν τῶν αἰχμαλώτων ἄφιξιν, οὓς ἀπέστειλεν ὁ στρατηγὸς Πάχης, διττῶν ἐκκλησιῶν γενομένων ἐν ταῖς Ἀθήναις τοὺς μὲν . . .

Thucyd. 44[399] . . . τὴν δ' αἰτίαν τῶν κακῶν τούτων τοῦ πολέμου παρεσχηκότος, ὃν ὑπ' ἐκείνου πεισθέντες ἀνεδέξαντο.

VII 73, 1 Λοιπὸν δ' ἔτι μοι καὶ περὶ τῶν ἀγώνων, οὓς μετὰ τὴν πομπὴν ἐπετέλουν, ὀλίγα 'διελθεῖν.

XI 40 . . . ἐλευθεροῦτε ἀπὸ τῶν τυράννων τὴν πατρίδα ἐν ᾗ θεῶν τε ἱερὰ ἵδρυνται καὶ θῆκαι προγόνων εἰσίν, οὓς ὑμεῖς τιμᾶτε μετὰ θεούς.

VIII 27, 3 ἢ πρὸς ἡμῶν, οὓς ἀποκτενῶν τε καὶ δουλωσόμενος ἦλθες.

VI 9, 3 παρ' ἑτέροις, οὓς οὐδεὶς ὑμνήσει λόγος ἀξίως.

In iis quoque quae postremo attuli, exemplis quinque vocabulorum praeter alia obstacula saepius nomen sententiae regentis iam attributo definitum animadvertimus.

In reliquis longioribus enuntiatis item varia obstacula hic illic inveniuntur. Quo maior illorum ambitus, eo minus attractionem fieri potuisse apertum est.

Sex voces praebent hae enuntiationes:

I 2, 1. I 5, 2. V 10, 5. VI 68, 2. VII 52, 7. IV 10, 3. IV 9, 8. VI 28, 3. VIII 68, 2. IX 19, 1. I 8, 3. II 12, 4. IX 60, 2.

Enuntiata septem vocabulorum invenis:

II 53, 2. III 23, I. IV 38, 4. VI 42, 3. VI 43, 3. VII 72, 13. X 11. Ad Pomp. 1, 17. VI 48, 3. I 78, 3. III 28, 10. VII 8, 3. VII 70, 2. VIII 4, 4, X 10. IX 4, 2. VI 66, 2. *XII 1. Demosth. 56[249].

Octo vocabula insunt enuntiatis hisce:

V 48, 3. VIII 48. XI 13. XII 9. IV 63, 1. VIII 24, 7. *XIX 17. VIII 78, 4. Demosth. 26[185]. X 25.

Novem voces:

IV 27, 6. IV 68, 2. V 52, 4. IX 44, 3. *XV 6. Ad Ammaeum I 12[278]. Ad Pomp. 3, 15. VI 43, 3. VIII 27, 2. Thucyd. 2[327].

Decem:

III 4, 2. V 17, 3. VI 60, 2. VII 69, 1. X 42. Ad Ammaeum I 1[257].

Undecim:

I 9, 4. I 67, 1. I 77, 3. II 47, 3. II 51, 1. II 52, 3. V 68, 3. V 70, 3. VIII 70, 5. X 32. Thucyd. 2[327].

Duodecim vocabula:

I 52, 3. III 23, 7. V 60, 2. VIII 29, 3. IX 58, 1. XI 54.

2. Singularis illa dativi attractio nunquam apud Dionysium Halicarnaseum invenitur.

a) Inter enuntiata non attracta quae huc spectant, substantivi generis sunt haec:

XI 21 τῶν δὲ τὰ χείρω προαιρουμένων καὶ (scil. τούτων) ὅσοις κίνδυνός τις ὑπωπτεύετο ἐκ τῆς μεταβολῆς ἔσεσθαι, τῷ Κορνηλίῳ συναγορευόντων.

XI 22 (scil. τούτων) ὅσοις δὲ πολὺ τὸ γενναῖον ἐν τοῖς τρόποις ἦν, ἰδίας ἑταιρίας κατασκευαζομένων . . .

Hic quoque pronomen demonstrativum omissum est.

b) genus adiectivum.

Praedicatum χρῆσθαι legitur in his enuntiationibus non attractis:

I 77, 1. II 6, 4. II 13, 1. IV 26, 5. IV 27, 7. VII 45, 5. VII 72, 10. VIII 89, 2. X 13. XI 15. *XII 1. *XIX 5. Lys. 2[9]. Is. 14[111]. Demosth. 6[138]. Demosth. 26[186]. Thucyd. 15[316]. Thucyd. 52[411]. Ad Pomp. II 7. Ad Pomp. V 3. De compos. verb. 14[50].

Attractio talium enuntiationum est singularitas Aristotelis et Theophrasti propria. Singula secundariae attractionis exempla quae apud illos scriptores inveniuntur, magis etiam idonea sunt ad attractionem quam Dionysii enuntiata.

In reliquis enuntiationibus dativus vel magis vel plane solutus est, ut etiam minus pronomen relativum assimilari possit.

Locos adscribo:

I 17, 3. I 32, 2. I 42, 4. I 59, 3. I 77, 4. II 19, 3. II 23, 4. II 36, 2. II 38, 2. II 43, 3. II 49, 5. III 21, 3. III 22, 5. III 67, 2. III 72, 5. IV 80, 2 (bis). IV 85, 1. VI 2, 1. VI 24, 2. VI 74, 2. VII 10, 1. VII 12, 4. VII 14, 4. VII 41, 3. VII 64, 6. VII 73, 4. VIII 1, 4. VIII 27, 3. IX 51, 3. X 4. X 5. X 16. X 27. X 35. X 36. X 44. XI 3. XI 19. XI 36. XI 40. XI 56. *XX 7. De antiq. rhet. 2[5]. Isocr. 9[69]. Isocr. 10[70]. Is. 10[105]. Demosth. 19[169]. Demosth. 24[181]. Demosth. 51[241]. Thucyd. 54[416]. Ad Pomp. 4, 1. De compos. verb. 11[43]. De compos. verb. 16[62]. De compos. verb. 18[77]. De compos. verb. 24[122].

3. Etiam nominativus pronominis relativi apud Dionysium utique attractionem effugit.

a) Primum refero ea enuntiata quae substantivi vices gerunt.

Quantopere nominativus etiam apud nostrum scriptorem attractioni restiterit, cognoscimus hoc loco:

IX 58, 6 γενόμενοι δὲ σωμάτων τ' ἐγκρατεῖς καὶ (scil. τούτων) ὅσα ἐγκατελήφθη τῷ χάρακι καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ χρημάτων παμπόλλων κύριοι τὴν μὲν νύκτα ἐκείνην αὐτόθι κατεστρατοπέδευσαν.

Similiter atque apud Isocratem, Theophrastum, Polybium attractionem relativi omissam videmus post vocem πλήν:

X 21 . . . ἐπιτρέψας τοῖς στρατιώταις τὰ χρήματα ὠφελεῖσθαι καὶ τὰ σώματα πλὴν ὅσα Τυσκλάνων ἦν.

Sed hic etiam genetivus Τυσκλάνων attractionem pronominis relativi impedit.

De imit. II 3, 3 πλὴν ὅσον πικρόν ἐστι καὶ σφόδρα ἔντονον.

Maioris ambitus est enuntiatio relativa haec:

I 28, 1 ἔλεξαν . . . τοῦτον δ' ἀφικόμενον εἰς Ἰταλίαν ἐκβαλεῖν τοὺς Πελασγοὺς ἐκ τῶν πόλεων οὐχ ἁπασῶν, ἀλλ' (ἐκ τούτων) ὅσαι πέραν ἦσαν τοῦ Τεβέριος ἐν τῷ βορείῳ μέρει.

b) Cetera adiectivi generis exempla admodum crebra exstant.

Maxime idoneae erant quae attraherentur, eae enuntiationes relativae quae pronomine relativo generis neutrius et verbo intransitivo vel passivo utuntur.

IV 74, 1 Τῶν δὲ παρασήμων, ἃ τοῖς βασιλεῦσιν ἀποδέδοται, πολλῶν ὄντων . . .

IV 62, 5 καὶ φαντασμάτων μεγάλων καὶ δυσευρέτων αὐτοῖς φανέντων, οἷα πολλάκις συνέβη.

*XIII 4 εἰς νόσους δεινὰς κατέπεσον, ἀρχομένας μὲν ἀπὸ μικρῶν ἐξανθημάτων, ἃ περὶ τοὺς ἔξωθεν χρῶτας ἀνίστατο, κατασκηπτούσας δ' εἰς ἕλκη μεγάλα . . .

Demosth. 39[212] . . . ἐν δὲ τοῖς καλουμένοις κώλοις, ἃ συντίθεται μὲν ἐκ τῶν ὀνομάτων, συμπληροῖ δὲ τὰς περιόδους . . .

Dinarch. 8[309] . . . καὶ τοῖς ἄλλοις τεχνικοῖς παραγγέλμασιν, ἃ περὶ ταύτην ἐστὶ τὴν ἰδέαν . . . cet.

Sed in his quoque enuntiatis rarissima illa nominativi attractio non exstitit.

Multo magis ab attractione abhorrent ea enuntiata in quibus pronomen relativum masculini vel feminini generis est vel verbum legitur agendi.

Si excipis Aristotelem, tales enuntiationes nunquam apud scriptores attrahuntur.

IV 27, 3 ἐν ἁπάσαις δὲ ταῖς μάχαις κατορθῶν ὁ Τύλλιος, ὅσαι κατὰ πόλεις τε καὶ πρὸς ὅλον τὸ ἔθνος αὐτῷ συνέστησαν . . .

IX 28, 5 τοιαῦτ' εἰπὼν μάρτυρας ἐπηγάγετο λοχαγούς τε ὅσοι περιῆσαν . . .

IV 50, 4 ἄργυρον δὲ καὶ χρυσόν, ὅσος εὑρέθη, συναγαγὼν εἰς ἓν χωρίον . . .

I 21, 2 πάντων δὲ περιφανέστατον μνημεῖον τῆς ἐν Ἄργει ποτὲ οἰκήσεως τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἳ τοὺς Σικελοὺς ἐξήλασαν, ὁ τῆς Ἥρας νεὼς . . .

III 5, 4 ..., εἰ μὴ σπείσονται τὸν πρὸς ἀλλήλους πόλεμον, ἀφύλακτον ὄντα, ὃς ἔμελλεν ἀμφοτέρας ἀνασπάσασθαι τὰς δυνάμεις ... cet.

Semper fere ab attractione abhorrent α) eae enuntiationes quae verbo καλεῖν comprehenduntur vel β) eae quae praepositae sunt demonstrativo pronomini sententiae primariae ad quod referuntur.

α) Prioris generis sunt haec enuntiata:

I 33, 4 ... καὶ μουσικὴν τὴν δι' ὀργάνων, ἃ δὴ λύραι τε καὶ τρίγωνα καὶ αὐλοὶ καλοῦνται ...

similia: I 49, 4. I 53, 5. I 61, 4. I 72, 3. II 36, 2. IV 64, 2. Demosth. 48[232].

β) alterius generis:

*XIX 16 Ἃ δ' ἐστὶν ἐν ἐμοί, τούτων μεταδιδοὺς καὶ πόλει καὶ φίλοις ... reliqua.

Loci de quibus dubitari potest, hi sunt:

Non attractio sed primaria structura mihi statuenda videtur in iuncturis ἀφ' οὗ, ἀφ' ἧς (ἡμέρας), ἐξ οὗ, ἕως οὗ.

IX 23 τριάκοντά που σταδίους ἀπεῖχεν ἀφ' οὗ τὸ πάθος ἐγένετο τόπου.

X 25 ἐν ἡμέραις ἑκκαίδεκα ταῖς πάσαις, ἀφ' ἧς παρέλαβε τὴν ἀρχήν ...

XI 22 καὶ μηδὲ τὴν ἐλαχίστην ἔχοντα ἰσχύν, ἐξ οὗ (= seitdem) τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν αὐτῶν οἱ δέκα ἀφείλοντο.

VII 1, 1 καὶ διέμειναν ἐξ ἐκείνου χωρὶς ἀλλήλων ὄντες, ἕως οὗ κατέστη καὶ συνῆλθεν ἡ πόλις εἰς ἑαυτὴν οὐ πολλῷ πρότερον διαλλαγεῖσα τῆς χειμερινῆς τροπῆς aliaque.

Neque subest attractio, sed ex verbo sententiae superioris infinitivus in enuntiatione relativa supplendus est hisce locis:

I 23, 4 τυχόντες ὧν ἐβούλοντο.

De compos. verb. 10[36] ... καὶ διὰ τίνων θεωρημάτων τυγχάνοι τις ἂν ὧν βούλεται.

III 40, 5 ... εἰρήνης τυγχάνουσιν οἵας ἐβούλοντο.

V 10, 6 ... ἁπάντων ὡς φίλος ὅσων ἂν αἱρῆται[1]), παρ' αὐτῶν τυγχάνῃ.

*XV 7 καὶ τυχόντες οἵας ἐβούλεσθε.

---

[1]) *ὅσον ἂν δέηται αἱρῆται A ὅσων ἀνδρῆται Ba ὅσων ἂν αἱρῆται Bb.*

VIII 5, 1 Καὶ ὁ Μάρκιος ἧς ἐβούλετο ἀφορμῆς λαβόμενος ἀνέστη.
XI 39 μετὰ ταῦτ' ἐξουσίας ὅσης ἐβούλοντο τυχόντες.
Demosth. 23 [180] οὐ γὰρ ἔχω καιρὸν ὅσοις βούλομαι παραδείγμασι χρήσασθαι . . .
V 9, 3 . . . ἀδημονῶν ὁ Κολλατῖνος ἐπὶ τῷ μηδενὸς ὧν ἠξίου τυγχάνειν.
In omnibus illis enuntiatis infinitivum τυγχάνειν subaudias.
Reliqui huiusmodi loci sunt:
III 36, 2 . . . ὁ μὴ ποιούμενος αὐτῶν ἣν ἔδει φυλακήν (scil. ποιεῖσθαι).
II 26, 5 . . . ἣν ἂν ἐκείνοις φανῇ τιμωρίαν ὑφέξοντες (suppleas ὑπέχειν). φαίνεσθαι similiter adhibetur ac δοκεῖν, cf. supra p. 56 Polyb. V 41, 6 . . . καὶ κελεύσαντος τοῦ βασιλέως λέγειν ἕκαστον τὸ φαινόμενον περὶ τοῦ πῶς δεῖ χρῆσθαι τοῖς κατὰ τοὺς ἀποστάτας πράγμασι . . . Polyb. *X 26, 3 οὐ γὰρ ἔτι τὰς χήρας ἐπείρα γυναῖκας οὐδὲ τοὺς ὑπάνδρους ἠρκεῖτο μοιχεύων, ἀλλ' ἐκ προστάγματος ἣν αὐτῷ φανείη (scil. μοιχεύειν), προσπέμψας ἐκάλει.

Non opus est attractionem statuere in his enuntiationibus relativis:

IV 27, 4 παραδοῦναι Ῥωμαίοις τὴν ἡγεμονίαν ἐφ' οἷς πρότερον ἐψηφίσαντο (= ἐπὶ τούτοις ἐφ' οἷς πρότερον παραδοῦναι ἐψηφίσαντο).

VI 56, 5 διαλυσομένους αὐτοῖς τὴν στάσιν ἐφ' οἷς ἂν αὐτοὶ δικαιῶσι . . . (= ἐπὶ τούτοις ἐφ' οἷς ἂν αὐτοὶ διαλύεσθαι δικαιῶσι).

VII 23, 4 ἀναγκασθέντες τά τ' ἀπολωλότα πειρᾶσθε ἀναλαβεῖν καὶ τὰ λοιπὰ δι' ἧς προσῆκε φυλακῆς λαβεῖν (= διὰ τῆς φυλακῆς δι' ἧς).

IX 53 . . . καὶ ἐν αὐχήμασιν ἡλίκοις οὐ πώποτε αἱ πόλεις αὐτῶν εἰσιν (= ἐν τηλικούτοις αὐχήμασιν αἱ πόλεις αὐτῶν εἰσιν, ἐν ἡλίκοις οὐ πώποτε ἦσαν).

Similiter locis sequentibus dissolvendum est:

VIII 38, 2 οὐδὲ τούτοις ἔδωκεν ὁ Μάρκιος ἀπόκρισιν ὑπὲρ ὧν ἠξίουν (ὑπὲρ τούτων ὑπὲρ ὧν ἀπόκρισιν αὐτοῖς διδόσθαι ἠξίουν).

X 3 . . . ὑπέσχοντο τῷ δήμῳ νόμον εἰσοίσειν ὑπὲρ ὧν ἠξίουν (= ὑπὲρ τούτων ὑπὲρ ὧν . . .).

Loco Lys. 7 [15] ἐπιζητήσει τε οὐθέν (οἷον) εἰκὸς τοὺς μὲν ἂν δρᾶσαι, τοὺς δὲ παθεῖν, τοὺς δὲ διανοηθῆναι, τοὺς δὲ εἰπεῖν.

Pronomen relativum in codicibus deest. Dobraeus coniecit ὃ vel ὧν genetivum, qui hoc loco dubito an non legibus Dio-

nysianis repugnet. Sed certius mihi videtur οἷον, quod Usener supplevit, quodque lineamentis non ita multum differt ab οὐθέν. De attractione cogitare non licet, si scriptum invenimus e. g. VIII 89, 2 τετραμμένων δὲ τῶν ἐγχειριδίων τὰς ἀκμάς, ἔστι δ' ὧν καὶ κατεαγότων ὅλων, οἷς οὐθὲν ἔτι ἦν χρῆσθαι . . . ἔστιν ὅς in unam notionem concrevit. Si e. g. dicebatur ἔστι δ' ἃ καὶ κατεαγότα ὅλα (omissa copula ἐστίν), perfacile accidere potuit, ut genuina natura illius dictionis obliterata ἔστι δ' ἃ in unam quasi vocem coalescens per omnes casus flecteretur necnon in genere feminino et masculino adhiberetur.

Alii loci quibus ἔστιν ὅς ita usurpatur, sunt: *XV 3; Demosth. 18 166; Demosth. 35 206.

Pro adverbio adhibetur ἔστιν ὅτε, ut VII 66, 3 καὶ περὶ μίαν ἔστιν ὅτε μάχην πολλοὺς ἀναλίσκουσι λόγους . . .

Si ex omnibus quae supra exposuimus, summam conficimus, attractionis usum Dionysii proxime ad consuetudinem qualis optimis fuit temporibus apud optimos scriptores Platonem et Demosthenem accedere iudicabimus; enuntiata attributiva apud Dionysium pro rata parte saepius ab attractione abhorrent quam apud priores scriptores.

In fine nonnulla adhuc moneo de attractione, qualis appareat in libro illo Pseudodionysiano qui inscribitur „de arte rhetorica“.

In priore illius libri parte (c. 1—7) quae tertio fere saeculo scripta est, semel inveni attractionem vulgarem admissam:

2, 6 *ἐν τούτῳ δὲ ἀνάγκη καὶ ἀναμιμνήσκειν ὧν ποτε καὶ αὐτὸς ἐν νεότητι ἐποίησεν.*

5, 1 legimus *ὑφ' ἑνὸς ὅτου οὖν τῶν ἀρίστων . . .*

In altera parte (c. 8—11) quam Usener (praefat. edit. art. rhet., Lipsiae MDCCCXCV, p. VI) primo Caesarum saeculo conscriptam esse statuit, haecce attractionis admissae exstant exempla:

9, 7 *ὁ δὲ μάντις ἀντιστοιχῶν τῷ Ἀχιλλεῖ τῇ ἀρνήσει ὧν ὑπέβαλεν ὁ Ἀχιλλεὺς ζητῶν τὰς αἰτίας, προδιοικεῖται τὸ φανερὰν γενέσθαι τὴν αἰτίαν τῶν δεινῶν.*

9, 5 . . . *ἀλλὰ τὰ ἐναντία βούλεται ὧν λέγει*[1]).

9, 5 . . . *οὕτως ὅταν τις ὧν λέγῃ τὰ ἐναντία βούληται . . .*

8, 3 *ἂν δὲ ἃ βούλεται κατεργάζηται, τὰ ἐναντία οἷς λέγει, πείθειν δόξει.*

---

1) In antiquitatibus Dionysii ipsius invenis *τἀναντία ὧν* tribus locis III 23, 17; VI 16, 2; VII 31, 4 (cf. p. 63), nusquam *ἐναντία οἷς*.

9, 5 *Τὸ δὲ τὰ ἐναντία οἷς λέγει διοικεῖσθαι ἐν τῇ ἀναγκαιοτάτῃ ἐστὶ δημηγορίᾳ τῇ Ἀγαμέμνονος.*

9, 5 *τὰ γὰρ ἐναντία οἷς βούλεται λέγει.*

8, 15 *τὸ δὲ τέλος τῶν λόγων ἰσχυρῶς ἐναντία βουλομένου ἐστὶν οἷς λέγει.*

8, 15 . . . *καὶ τὰ ἐναντία βουλομένων οἷς λέγουσιν.*

8, 2 *τρίτον σχῆμά ἐστι τὸ οἷς λέγει τὰ ἐναντία πραχθῆναι πραγματευόμενον.*

8, 3 *Ὁ δὲ οἷς λέγει τὰ ἐναντία βουλόμενος λόγος ἀκούεσθαι οὑτωσὶ ἄτοπόν τινα τὴν μέθοδον ἔχειν δόξει.*

8, 3 *εἰ γὰρ οἷς λέγει τις τὰ ἐναντία βούλεται, ἂν (ἃ) λέγῃ πείσῃ, τὰ ἐναντία πράξει.*

9, 5 . . . *τὰ ἐναντία λέγειν οἷς βούλεται.*

8, 12 *ὑπολείπεται δὲ ἡμῖν ὁ λόγος ὁ περὶ τῶν τὰ ἐναντία λεγόντων οἷς βούλονται.*

11, 10 *γίνεται δὲ τοῦτο ἐν τοῖς ἀριθμοῖς οἷς εἴπομεν, τοῖς ἑπτά.*

Exempla attractionis omissae haec habes:

9, 8 *δι' ὀνόματος ἑνός, ὃ οὐδὲ ὁρῶσιν οἱ ἀναγιγνώσκοντες, Ὅμηρος δὲ ὑπὸ φιλανθρωπίας ἐξηγήσατο.*

11, 3 *Περὶ δὲ τοῦ ἰδίου ἤθους, ὃ ῥητορικὸν καλοῦμεν.*

9, 10 . . . *περὶ δυνάμεως, ᾗ πολεμήσουσιν.*

10, 15 *ἀλόγων τινῶν καὶ ἀπρεπῶν καὶ ἀπιθάνων κεφαλαίων συνήθεια, οἷς χρῶνται οἱ μελετῶντες, οὐκ ἂν χρησαμένων τῶν ὡς ἀληθῶς λεγόντων.*

10, 2 *πλὴν ὅσα περὶ τῶν κρειττόνων ἢ καθ' ἡμᾶς διαλέγεται.*

Vita.

Paulus Aloysius Augustinus **Roesler** natus sum Herrmannsdorfi, in vico Silesiae inferioris, a. d. III Id. Apriles MDCCCLXXIX parentibus Ioanne et Augusta e gente Schremmer quos Deus benignissimus adhuc mihi servavit. Fidem profiteor catholicam. Puer undecim annorum receptus sum in gymnasium ad St. Matthiam Vratislaviense, quod novem annis post testimonio maturitatis instructus reliqui. Ut studiis theologicis vacarem, petivi hanc universitatem Viadrinam, inde ab altero anno studiis philologicis me dedi. Primo theologici studii anno interfui exercitiis exegeticis et apologeticis virorum reverendissimorum *Schaefer* et *von Tessen-Węsierski;* per prima tria philologica semestria sodalis fui proseminarii philologici, quarto semestri hospes ad seminarium philologicum admissus sum et per sequentes quattuor sex menses huius seminarii fui sodalis ordinarius. Praeterea adii exercitationes archaeologicas quas instituit *Foerster;* historicas quas *Cichorius* et *Kampers;* philosophicas, quas *Ebbinghaus.* Scholas audivi quas habuerunt viri doctissimi, ex ordine theologorum: *Commer, Koenig, Nikel, Pohle, Sdralek, Schaefer, Scholz, von Tessen-Węsierski;* ex ordine philosophorum: *Appel, Baeumker, Baumgartner, Cichorius, Ebbinghaus, Foerster, Freudenthal, Hoffmann, Kampers, Kaufmann, Norden, A. Pillet, Schulte, Skutsch, Wuensch, Zacher.* Omnibus viris illustrissimis quorum ingenium ac virtus viam ad veritatem mihi munivit, debitam servabo pietatem, singulares autem habeo gratias *Foerstero* qui per totum studiorum meorum tempus liberalissime me adiuvit et largo suo consilio hanc commentationem auxit.